SARAKHAM JOURNAL
MAHASARAKHAM UNIVERSITY
Volume 11 Issue 2 July-December 2020

2

SARAKHAM JOURNAL Volume 11 Issue 2 July-December 2020 ISSN : 2730-2830

SARAKHAM
JOURNAL
MAHASARAKHAM UNIVERSITY

Volume 11 Issue 2 July-December 2020 ISSN : 2730-2830

M S U

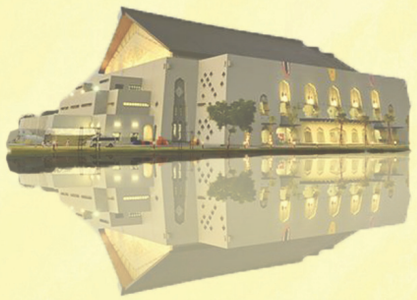

M S U

SARAKHAM JOURNAL

วารสารสาระคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2563 ISSN: 2730-2830

เจ้าของ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการ งานวิจัยและองค์ความรู้ที่เป็น Best practice ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาสถาบัน เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ ของนักวิจัยสายสนับสนุนและสายวิชาการ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความวิชาการและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ ในวารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคามนี้ จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer Review) ซึ่งปกติจะมี Double Blind (ผู้พิจารณา 2 คน) หรือ Triple Blind (ผู้พิจารณา 3 คน) ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.วรพจน์ พรหมสัตยพรต	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.อพันตรี พูลพุทธา	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราพร เกษสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณี แกมเกตุ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์สิทธิพร ภิรมย์รื่น	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชำนาญ ปาณาวงษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา จันทร์แจ่มหล้า	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชานันท์ ศรีสุภักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิริณธิ์ กิตติพิชัย	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำผึ้ง อินทะเนตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.บัณฑิตา อินสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อาจารย์ ดร.สิริศักดิ์ อาจวิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง	มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร.กัมปนาท บริบูรณ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
MR.Paul Alexander Dulfer	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการ

นางฉวีวรรณ อรรคะเศรษฐัง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางพักตร์วิไล รุ่งวิสัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
นางจิรารัตน์ ภูสีฤทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สำนักกองบรรณาธิการ กองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์ 0-4375-4416 ภายใน 1754
กำหนดออกเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ
ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

บทบรรณาธิการ

ท่ามกลางวิกฤตการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย ที่ยังไม่มีคำตอบว่าจะลงเลยในท้ายที่สุดอย่างไร หากมองในแง่ปรากฏการณ์ในทางสังคมก็ถือได้ว่าประเทศไทยได้ก้าวมาอยู่บนทางแยกของการเลือกว่า ท้ายที่สุดเราจะยังอยู่ภายใต้ระบอบที่ดูเหมือนว่ามีกลิ่นไอของรัฐเผด็จการ หรือเลือกที่จะได้ไปในทางอีกหนึ่งซึ่งอาจจะมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่เป็นอยู่อย่างที่หลายๆ คนเข้าใจ ข้าพเจ้าเองไม่อาจให้ข้อเสนอใดๆ ในเรื่องดังกล่าว แม้ว่าในใจลึกๆ อาจจะมีคำตอบบางประการแล้วก็ตาม ก็ขอให้ประเทศไทยอันเป็นที่รักของเราผ่านพ้นวิกฤติการณ์ดังกล่าวด้วยดี

วารสารสาระคามในฉบับนี้ มีบทความหลากหลายที่บ่งชี้ถึงความเป็นสหวิทยาการในแขนงต่างๆ ภายใต้บริบทของงานวิจัยเพื่อพัฒนาสถาบันองค์กร ไม่ว่าจะเป็นแนวทางการพัฒนาองค์การในมิติทางพฤติกรรมศาสตร์ ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนา การเตรียมทรัพยากรเพื่อการดำเนินการ ตลอดจนงานการศึกษาทางด้านแผนและการปฏิบัติของหน่วยงาน ซึ่งมีความหลายหลายในวิธีคิดและมุมมอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษาและมองเห็นแง่มุมใหม่ๆ ในการพัฒนาองค์กร อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงานโดยภาพรวม โดยการดำเนินการของวารสารสาระคามได้ควบคุมในเรื่องของคุณภาพ มาตรฐานของการตีพิมพ์เพื่อให้วารสารสาระคามมีเนื้อหาและมาตรฐานในทางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับ

อย่างไรก็ตามทางวารสารสาระคามยังคงเปิดรับบทความทางวิชาการ บทความการวิจัยใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ เพื่อขยายมุมมอง โลกทัศน์ทางวิชาการว่าด้วยการทำงานเพื่อพัฒนาองค์กรให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้อ่านหรือผู้ที่สนใจสามารถจะติดตามเนื้อหาสาระของวารสารสาระคามผ่านการเป็นสมาชิกของวารสาร หรือติดต่อวารสารสาระคามผ่านทางเว็บไซต์ http: //sarakham.msu.ac.th ได้เช่นเดียวกัน โดยเราหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เรา

จะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่องค์ความรู้ทางด้านการพัฒนาองค์กรให้กับสาธารณะชนในวงกว้างต่อไป เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาบุคคล พัฒนางาน พัฒนาสถาบันให้มีความมั่นคงและเจริญมากยิ่งๆ ขึ้นสืบไป

รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา
บรรณาธิการ

สารบัญ

การมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 1
ชยภร ศิริโยธา

Participation in internal quality assurance of support staff engineering, Mahasarakham University
Chyaporn Siriyota

พฤติกรรมศาสตร์: ขอบข่ายและวิธีการศึกษาสำหรับการพัฒนาองค์การ 24
นิภาพรรณ เจนสันติกุล, ไชยณัฐ ดำดี

Behavioral Science: Scope and method for organizational development
Nipapan Jensantikul, Chaiyanat Dumdee

ผลของการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิคผ่อนคลายเพื่อเพิ่มความสุขในการเรียน ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา 46
ปฐมามาศ โชติบัณ, กิตติพร เนาว์สุวรรณ

Effects of educational provision using relaxation techniques for enhancing happiness in study among nursing students, Boromarajonnani College of Nursing Songkhla
Patamamas Chotiban, Kittiporn Nawsuwan

กระบวนการเตรียมข้อสอบ ก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการของรายวิชาสรีรวิทยา มหาวิทยาลัยพะเยา 60
ปภาอร เขียวสีมา

Preparation processes of the pretest system on physiology laboratories in University of Phayao
Paphaon Kheawseema

สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการให้บริการการเงินและบัญชี ที่ส่งผล กระทบต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 76
วิภาภรณ์ วงศ์รีเทพ

Problems and guidelines for development of financial and accounting services that affect affecting the satisfaction of service recipients of Mahasarakham University
Wipaporn Wongsritep

การสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการวิเคราะห์ตามหลักการของ SIPOC Model 93

สมสมัย บุญทศ, กัมปนาท อาชา

Development of achievement indicator for quality assurance in education of center for educational quality assurance and development Mahasarakham University based on SIPOC model

Somsamai Boonthod, Kamphanat Archa

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 111

สวัสดิ์ วิชระโภชน์

Developing guidelines to prevent and solve drop out problems of undergraduate students at Mahasarakham University

Sawat Wicharapote

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 140

สิริพร ศิระบูชา, กานต์พิชชา สายสิงห์

Opinions to education problems of undergraduate students Mahasarakham University

Siriporn Sirabucha, Kanpitcha Saiysing

การศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการประเมินระดับคณะวิชา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 163

สุรวุธ พุ่มอิ่ม

The study on the establishment process of the quality improvement plan based on faculty assessment results of Khon Kaen University

Surawut Pumim

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 180

อินทร ปันทา, พิศุทธ์ อุดร, กัณญาณัฐ อาวรณ์

Factors related to organizational commitment of personnel In Faculty of education, Chiang Mai University

Intorn Punta, Pisuth Udorn, Kanyanat Arworn

สภาพปัจจุบัน และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา 196
อุบลทิพย์ ไชยแสง, นิวัติ ไชยแสง, อุไรวรรณ ศิริธรรมพันธ์, ลุกมาน มะรานอ
Current state and guidelines for student development activities of Sirindhorn College of Public Health, Yala
Ubontip Chaisang, Niwat Chaisang, Uraiwan Sirithammaphan, Lukman Marano

กลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 217
อุราภรณ์ ยาตรา
Faculty of Medicine MSU: The transformation of strategic plan to action plan
Uraporn Yatra

การมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Participation in internal quality assurance of support staff engineering, Mahasarakham University

ชยภร ศิริโยธา[1]
Chyaporn Siriyota[1]

Received: 15 August 2018 ; Revised: 1 April 2019 ; Accepted: 22 April 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพ จำนวนเข้ารับการฝึกอบรม จำนวนการเข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาและการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 36 คน ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2560 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสอบถาม

[1] นักวิชาการศึกษา, สำนักงานเลขานุการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

[1] Acadamic Office secretary, Faculty Administrative office, Faculty of Engineering, Mahasarakham University, Kantharawichai District, Mahasarakham 44150, Thailand. E-mail: plr_84@hotmail.com / chayaporn84@gmail.com

แบบสัมภาษณ์ และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามในส่วนพนักงานมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในสูงเป็นอันดับแรก ($\bar{x}$=3.39) รองลงมา ได้แก่ ลูกจ้างชั่วคราว ($\bar{x}$=3.14) 2) ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.19) เมื่อทำการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ ($\bar{x}$=3.49) รองลงมา ได้แก่ การเข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ($\bar{x}$=3.10) และการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ($\bar{x}$=2.99) และ 3) ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากข้อคำถามและการสัมภาษณ์ 6 ด้าน โดยมีผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมมีความถี่ในการเลือกอันดับสูงสุด รองลงมา 3.2) ด้านความร่วมมือ 3.3) ด้านระบบสารสนเทศและข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ 3.4) ด้านการรับรู้และการรับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 3.5) ด้านภาวะผู้นำของผู้ปฏิบัติงาน และ 3.6) ด้านการสนับสนุนและการสร้างแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน, บุคลากรสายสนับสนุน

Abstract

This research aims 1) to study the participation of support personnel on the internal quality assurance operations of the Faculty of Engineering, Mahasarakham University, 2) to investigate the participation of the internal quality assurance of the support personnel of the Faculty of Engineering, Mahasarakrm University, classified by status, number of training, number of admission of the policies for educational quality assurance, and participation in the educational quality assurance committee, and 3) to study the problems and obstacles of participation in the internal quality assurance of the support personnel of the Faculty of Engineering, Mahasarakham University. The sample group was 36 support persons working in the academic year 2017. Data collection tools included interview, questionnaire, and a forum to exchange knowledge. Data analysis was carried out based on frequency, mean and standard deviation.

The results showed that 1) the participation of the support personnel on internal quality assurance operations of the Faculty of Engineering, Mahasarakham University, demonstrated that the highest average participation in work internal quality assurance ($\overline{x}$=3.39) was from the university staff, followed by the part time employee ($\overline{x}$=3.14). 2) Based on the participation of the internal quality assurance of the support personnel of the Faculty of Engineering, Mahasarakham University, the overall picture is at a moderate level ($\overline{x}$=3.19) and when considering each aspect, it was found that the highest level of participation was training on internal quality assurance of support personnel of the Faculty of Engineering, Mahasarakham University, ($\overline{x}$=3.49) followed by listening to internal education quality assurance policy ($\overline{x}$=3.10) and participation in the internal quality assurance committee ($\overline{x}$=2.99). 3) The analysis results of problems

and obstacles of participation in internal quality assurance of the support personnel of the Faculty of Engineering, Mahasarakham University, was based on 6 questions and interviews in each item areas including 3.1) the understanding and attitudes about internal quality assurance having the highest rank of frequency followed by 3.2) cooperation, 3.3) information and informatic systems for decision making, 3.4) the perception and hearing of the internal quality assurance policy, 3.5) the leadership of the worker, and 3.6) support and motivation for work.

Keywords: Participation, Internal Quality Assurance, Support staff

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบันสถาบันการศึกษาถูกคาดหวังจากผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ใช้บัณฑิต ตลาดแรงงาน และสังคม จากการคาดหวังนี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภารกิจของการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการวัดมาตรฐานความสำเร็จของสถาบันการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้ให้ความสำคัญการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ที่ตอบสนองกับการพัฒนาสถาบันการศึกษาให้เป็นไปตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ภายใต้ประกาศกฎกระทรวง ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 และภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 เพื่อให้สถาบันการศึกษาได้ทราบถึงนโยบายและแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาในเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและได้มีการสร้างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินมาใช้เป็นตัวกำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในทุกระดับที่มีความแตกต่างกันออกไป ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเป็นงานที่ต้องใช้ความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในหน่วยงาน รวมถึง

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ตั้งแต่การวางแผนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบที่สามารถสร้างหลักประกันให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้ใช้บัณฑิตตลาดแรงงาน และสังคม ว่าสถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถตามคุณ ลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาที่สถานศึกษา ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร ส่งผลให้ผู้เรียนเป็นบัณฑิตตามคุณ ลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และตามอัตลักษณ์ของนิสิตที่สถาบันการศึกษาแต่ละแห่งที่กำหนดไว้

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นเครื่องมือการพัฒนาบุคลากรของสถาบันการศึกษา ซึ่งการดำเนินงานการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในองค์กรเป็นงานที่เกี่ยวเนื่องกับ 1) การควบคุมคุณภาพ 2) การตรวจสอบคุณภาพ และ 3) ประเมินผลและติดตามคุณภาพโดยถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลจากการประเมิน มาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาให้ทันต่อสถานการณ์ของสังคม

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งต่อสถาบันการศึกษาทั้งประเทศ รวมถึงมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ตระหนักและมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เกิดความยั่งยืนตามภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งภารกิจดังกล่าวจำเป็นต้องเกิดความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ช่วยกันขับเคลื่อนสนับสนุนและส่งเสริมให้กิจกรรม หรือโครงการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมถึงตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประกันคุณภาพที่หน่วยงานรับการประเมินให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิผล สอดคล้องกับนโยบายด้านการประกันคุณภาพคณะวิศวกรรมศาสตร์ (ประกาศคณะวิศวกรรมศาสตร์ เรื่อง นโยบายการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ประจำปีการศึกษา, 2560) ที่ว่ามีการส่งเสริมให้บุคลากร

ทุกคนทุกฝ่ายงานมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษา และมีการปฏิบัติงานครบวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยการมอบหมายความรับผิดชอบให้ทุกฝ่ายงานดูแลองค์ประกอบตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินตามภารกิจของแต่ละฝ่ายงาน เพื่อมุ่งพัฒนาการให้บริการที่เป็นเลิศและสอดคล้องกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ว่าส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพและปฏิบัติงานครบวงจรคุณภาพ โดยกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ทุกหน่วยงานในมหาวิทยาลัยใช้กระบวนการประกันคุณภาพเป็นวัฒนธรรมการปฏิบัติงานรวมทั้งมีการเชื่อมโยงผลการประเมินประกันคุณภาพกับผลการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ (ประกาศมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรื่องนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560) จากผลการตรวจประเมินคุณภาพภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีการศึกษา 2557-2560 ที่ผ่านมาคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีผลการตรวจประเมินอยู่ในระดับดี คะแนนอยู่ระหว่าง 4.46-4.49 จากคะแนนเต็ม 5 (คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560) โดยมีการดำเนินงานตามระบบและกลไกการประกันคุณภาพอย่างครบวงจรคุณภาพ (PDCA) มอบหมายความรับผิดชอบให้บุคลากรดูแลองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินตามภารกิจของฝ่ายงาน แต่ในฐานะที่ผู้วิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ได้สังเกตและมีข้อค้นพบจากบริบทการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพของบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ ประกอบกับจากการสำรวจเบื้องต้นของคณะกรรมการตรวจประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายในและจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิที่มาบรรยายให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ พบว่า ยังมีบุคลากรส่วนหนึ่งที่ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพของคณะวิศวกรรมศาสตร์ และยังไม่เข้าใจว่าตนเองมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ประกันคุณภาพอย่างไรบ้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมุ่งหวังจะนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาการงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ รวมถึงนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มาจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่จะส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพ จำนวนการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวนการเข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา และการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา

3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 36 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ปฏิบัติ งานในปีการศึกษา 2560 จำนวน 36 คน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายประกันคุณภาพ เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการระดับปริญญาตรี เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการระดับ

บัณฑิตศึกษา เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัย เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผน เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิต เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและบัญชี เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัสดุ เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการวิชาการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารสถานที่ เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่ประจำห้องสมุด เจ้าหน้าที่งานคอมพิวเตอร์ และเจ้าหน้าที่โสตทัศนูปกรณ์ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2560 จำนวน 36 คนได้แก่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายประกันคุณภาพ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิจัย จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผน จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิต จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินและบัญชี จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัสดุ จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการวิชาการ จำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่ฝ่ายอาคารสถานที่ จำนวน 5 คน เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 8 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ 1 คน เจ้าหน้าที่ประจำห้องสมุด 1 คน เจ้าหน้าที่งานคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่โสตทัศนูปกรณ์ จำนวน 1 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง คือ เป็นบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่ได้รับมอบหมายในแต่ละองค์ประกอบ และตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินที่ได้รับผิดชอบโดยตรง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการวิจัยในครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ได้สร้างตามความมุ่งหมายของงานวิจัยตามกรอบ

แนวความคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากร สายสนับสนุนสังกัดคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในสังกัดคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 มีค่าของแต่ละระดับตามเกณฑ์ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มาก ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง น้อย ระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ผู้วิจัยได้ใช้เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ตามที่ต้องการศึกษาและมีโครงสร้างเป็นลักษณะคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยทำการแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ สถานภาพ การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนจำแนกตามสถานภาพ จำนวนครั้งที่รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน การเข้าร่วมรับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และจำนวนครั้งการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และคณะวิศวกรรมศาสตร์

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการประกันคุณภาพการศึกษาภายในทั้ง 6 ด้าน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสาย

สนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยประเด็นการประเมินครอบคลุมปัญหาและอุปสรรคการประกันคุณภาพการศึกษาภายในทั้ง 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา 2) ด้านความร่วมมือ 3) ด้านระบบสารสนเทศและข้อมูลเพื่อการตัดสินใจความถี่ 4) ด้านการรับรู้และการรับฟังนโยบายการ 5) ด้านภาวะผู้นำของผู้ปฏิบัติงาน 6) ด้านการสนับสนุนและการสร้างแรงจูงใจจูงใจต่อการปฏิบัติงาน โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่และร้อยละ เพื่อหาค่าโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยภาพรวมและจำแนกตามจำนวนครั้งที่รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน การเข้าร่วมรับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และจำนวนครั้งการเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และคณะวิศวกรรมศาสตร์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 6 ด้าน จากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดแบบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอข้อมูลที่ได้มานำเสนอในรูปแบบลักษณะการพรรณนาวิเคราะห์ (analysis description) นำข้อมูลที่มีความสอดคล้องมารวบรวมและสรุปเป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อสร้างแนวปฏิบัติที่ดี

ต่อการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุนที่มีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในรูปแบบของข้อเสนอแนะและเชิงนโยบาย

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบุคลากรสายสนับสนุน มีระยะเวลาการปฏิบัติงานเฉลี่ยอยู่ที่ 5-10 ปี และเมื่อทำการจำแนกตามสถานภาพ การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$=3.19) เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในสูงเป็นอันดับแรก ($\bar{x}$=3.39) รองลงมาได้แก่ ลูกจ้างชั่วคราว ($\bar{x}$=3.14) เมื่อทำการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ ($\bar{x}$=3.49) รองลงมา ได้แก่ การเข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ($\bar{x}$=3.10) และการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ($\bar{x}$=2.99)

2. ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพ จำนวนการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน จำนวนการเข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา มีผลการดำเนินงานดังต่อไปนี้

2.1 การจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราว และพนักงานมหาวิทยาลัย พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัย มีบทบาทการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษา

ภายในของคณะวิศวกรรมศาสตร์ สูงเป็นอันดับแรก ($\bar{x}$=3.39) รองลงมาได้แก่ ลูกจ้างชั่วคราว ($\bar{x}$=3.14)

2.2 การจำแนกตามจำนวนการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ลูกจ้างชั่วคราว มีค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สูงเป็นอันดับแรก ($\bar{x}$=3.63) และรองลงมา ได้แก่ พนักงานมหาวิทยาลัย ($\bar{x}$=3.36) ซึ่งบุคลากรสายสนับสนุนมีการเข้ารับการฝึกอบรมการพัฒนาทักษะด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในเฉลี่ยอยู่ที่คนละ 2 -3 ครั้ง

2.3 การจำแนกตามจำนวนการเข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ลูกจ้างชั่วคราว มีค่าเฉลี่ย จำนวนที่เข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะ สูงเป็นอันดับแรก ($\bar{x}$=3.41) รองลงมา ได้แก่ พนักงานมหาวิทยาลัย ($\bar{x}$=2.79) ซึ่งบุคลากรสายสนับสนุนมีการเข้าร่วมรับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะเฉลี่ยอยู่ที่คนละ 5 ครั้ง

2.4 การจำแนกตามการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก ($\bar{x}$=3.11) รองลงมาได้แก่ ลูกจ้างชั่วคราว ($\bar{x}$=2.87)

ข้อแตกต่างจากผลการศึกษาการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่จำแนกตามสถานภาพ จำนวนการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวนการเข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา และการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า

พนักงานมหาวิทยาลัย มีบทบาทการมีส่วนร่วมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา และการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย และคณะวิศวกรรมศาสตร์ สูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ลูกจ้างชั่วคราว เนื่องด้วยคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีนโยบายสนับสนุนให้บุคลากรสายสนับสนุนที่มีตำแหน่งพนักงานมหาวิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบหลักการมีส่วนร่วมดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์ และเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งพนักงานมหาวิทยาลัยที่ได้รับมอบหมาย จะมีบทบาทและเป็นผู้มีประสบการณ์การปฏิบัติงานเป็นระยะเวลานานและมีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานและเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและระดับคณะวิศวกรรมศาสตร์ มาสู่การวางแผนและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคลากรสายสนับสนุนตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราว ได้รับทราบถึงแนวทางการดำเนินงานตรงตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมิน ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์

ลูกจ้างชั่วคราว มีบทบาทจำนวนการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และจำนวนการเข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา สูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ พนักงานมหาวิทยาลัย ด้วยคณะวิศวกรรมศาสตร์มีนโยบายสนับสนุนให้บุคลากรสายสนับสนุน ที่เข้ามาปฏิบัติงานภายในคณะฯ เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และเข้ารับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาในระดับคณะฯ และมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ และพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานของตนเอง ที่นำเอาองค์ความรู้จากผู้มีประสบการณ์

งานประกันคุณภาพการศึกษามาสู่การวางแผนการดำเนินงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้บรรลุตามนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ตามวงจรคุณภาพ PDCA

3. พบว่าปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ทั้ง 6 ด้านที่ส่งผลต่อปัญหาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยทำการเรียงลำดับมากที่สุดไปถึงน้อยที่สุด พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะฯที่มีระดับสูงเป็นอันดับแรก ได้แก่ ลำดับที่ 1.ด้านความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่ามีความถี่ในการเลือกเป็นอันดับแรก โดยจำนวน 36 คน รองลงมา ลำดับที่ 2. ด้านความร่วมมือ มีความถี่ในการเลือก จำนวน 34 คน ลำดับที่ 3. ด้านระบบสารสนเทศและข้อมูลการตัดสินใจ มีความถี่ในการเลือก จำนวน 33 คน ลำดับที่ 4. ด้านการรับรู้และการรับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มีความถี่ในการเลือก จำนวน 30 คน ลำดับที่ 5. ด้านภาวะผู้นำของผู้ปฏิบัติงาน มีความถี่ในการเลือก จำนวน 26 คน และลำดับที่ 6. ด้านการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงาน มีความถี่ในการเลือก จำนวน 23 คน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการดำเนินงานการมีส่วนร่วมประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบุคลากรสายสนับสนุน มีระยะเวลาการปฏิบัติงานเฉลี่ยอยู่ที่ 5-10 ปี พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพ สูงเป็นลำดับแรก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม โดยผู้บริหารได้ใช้หลักการบริหารจัดการองค์กรด้วยธรรมาภิบาล ที่มุ่งเน้นให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งของการขับเคลื่อนงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยมีการนำบริหารจัดการแบบ TQM (Total Quality Management) มาปรับใช้การบริหารจัดการที่ให้บุคลากรสายสนับสนุนเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงาน โดยการใช้วงจรคุณภาพ PDCA มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ดังนี้

1.1 การจัดทำแผนและปฏิทินการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย มหาสารคาม (Plan) (ประกาศมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรื่อง นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560) ที่นำมาใช้เป็นแผนการดำเนินงานคณะวิศวกรรมศาสตร์ โดยมีการชี้แจงและแจ้งให้กับบุคลากรได้รับทราบถึงนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ซึ่งบุคลากรสายสนับสนุนสามารถนำไปวางแผนการดำเนินงานของแต่ละฝ่ายงานได้ที่ตอบสนองกับนโยบาย ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินด้านประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Do) โดยบุคลากรได้เข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) การจัดเก็บข้อมูลหลักฐานอ้างอิง ตามองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินในระดับคณะตามที่ได้รับมอบหมายและรับผิดชอบ

1.3 ร่วมตรวจสอบผลการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เป็นการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลที่นำไปสู่การเขียนรายงานผลการดำเนินงาน และตรวจสอบความถูกต้องเอกสารหลักฐานอ้างอิงตามวงรอบ 3, 6, 9 และ 12 เดือน ที่ได้ทำการระบุไว้ในแผนการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน คณะวิศวกรรมศาสตร์

1.4 นำปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในมาทำการปรับปรุงแก้ไข (Act) เป็นการนำปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการ

ดำเนินงานในวงรอบ 3, 6, 9 มาร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขในรูปแบบของการจัดการองค์ความรู้ (KM) และนำผลที่ได้จากการจัดการองค์ความรู้นำมาสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์เป็นไปตามผลการดำเนินงานและเป้าหมายที่กำหนดไว้ อ้างถึง วัชราพร ศิรเทพประไพ (2550: 15-18) การเข้ามามีส่วนร่วมโดยการใช้หลักความสมดุลของอำนาจการบริหารจัดการและการปฏิบัติซึ่งจะเกิดขึ้นอยู่กับระดับการยินยอมของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน การที่บุคลากรจะเข้ามีบทบาทหรือการตัดสินใจที่มีส่วนร่วมการดำเนินงานกิจกรรมใดๆ มักมีปัจจัยการบริหารจัดการเข้ามาเกี่ยวข้องรวมถึงการยินยอมของผู้บริหารเองที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจการมีส่วนร่วมของบุคลากร

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรที่มีสถานภาพการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์จากการเข้ารับการฝึกอบรม การรับฟังนโยบายการดำเนินงานจากผู้บริหารสู่ระดับบุคคลและการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับมหาวิทยาลัย ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานทุกๆ ด้านเท่าเทียมกัน มุ่งมั่นในการทำงานเป็นทีมแบบบูรณาการ ดังค่านิยมการนำองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ซึ่งยึดถือการเรียนรู้สู่ทีมคุณภาพ มีความตระหนักว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของทุกคนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ (คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าการประกันคุณภาพเป็นเรื่องของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา มิใช่เรื่องของคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ และมิใช่การดำเนินงานแบบต่างคนต่างทำ แต่เป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกันทุกด้าน (ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์, 2548) และงานวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 จังหวัดยโสธร ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามภารกิจของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านการบริหารวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป ไม่แตกต่างกัน (ระเบียบ แพงศรี, 2556)

3. ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า

3.1 ปัญหาและอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามด้านความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีความถี่ในการเลือกเป็นอันดับแรก คือ บุคลากรยังมีความเข้าใจและมีทัศนคติในงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา คิดว่างานประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการเพิ่มภาระงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องที่ตีความหมายได้ยาก ผลการศึกษาวิจัยพบว่า บุคลากรสายสนับสนุนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีทัศนคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการเพิ่มภาระงานและหน้าที่ความรับผิดชอบที่นอกเหนือจากงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับถิรนันท์ ปาลี (2553: 65) พบว่า บุคลากรในหน่วยงานไม่เห็นความสำคัญและขาดความเข้าใจงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาจนในบางครั้งเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา จึงขาดความเอาใจใส่ ขาดการให้ความร่วมมือและ สุวนีย์ วงศ์สุฤทธิ์ (2548: 183) การประกันคุณภาพการเป็นงานด้านเอกสารที่ทำให้มีภาระงานเพิ่มขึ้น ส่งผลการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาที่ต้องแยกออกจากงานประจำขาดความต่อเนื่องของการปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาที่จำกัดเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีหน้าที่โดยตรง

3.2 ด้านความร่วมมือมีความถี่ในการเลือกเป็นอันดับที่ 2 ปัญหาคือ บุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนมากเห็นว่าการประกัน

คุณภาพการศึกษาไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง ส่งผลให้ขาดความเอาใจใส่การให้ความร่วมมือ ซึ่งมีทัศนคติและความคิดที่ไม่ดีต่องานประกันคุณภาพการศึกษา งานด้านประกันคุณภาพการศึกษาส่งผลกระทบต่องานหลัก และบุคลากรบางส่วนยังไม่เข้าใจกระบวนการการจัดเก็บข้อมูลที่ส่งผลให้ขาดความร่วมมือในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า บุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ ยังไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในเท่าที่ควร สอดคล้องกับผลการ วิจัยของชำนาญ เกิดผล (2545: 65) ที่พบว่าปัญหาสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันและหน่วยงานอยู่ที่บุคลากรในสถานศึกษาและหน่วยงานยังไม่เข้าใจถึงการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน คือ การบริหารคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานตามปกติ จึงรู้สึกว่าเป็นการเพิ่มภาระการปฏิบัติงาน อีกทั้งบุคลากรยังไม่คุ้นเคยวิธีการทำงานที่มุ่งเน้นคุณภาพที่มีระบบการตรวจสอบ

3.3 ด้านระบบสารสนเทศและข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ความถี่ในการเลือกเป็นอันดับที่ 3 ปัญหา คือ ข้อมูลไม่มีความถูกต้องตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในขาดหน่วยงานกลางในการจัดเก็บข้อมูล และฐานข้อมูล และข้อมูลที่นำมาประกอบใช้ในการประเมินประกันคุณภาพการศึกษาภายในยังไม่เป็นที่ยอมรับ ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ขาดการประสานงานและตรวจสอบข้อมูล ร่วมกันระหว่างคณะวิศวกรรมศาสตร์และหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความซ้ำซ้อน ที่มาของแหล่งข้อมูลไม่มีความถูกต้องและความต่อเนื่องของการจัดเก็บข้อมูลที่ยังไม่เป็นระบบ สอดคล้องกับ กานต์ คงบรรทัด (2549: 153) พบว่า ข้อมูลบางส่วนอยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้นๆ แต่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา

3.4 ด้านการรับรู้และการรับฟังนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในความถี่ในการเลือกเป็นอันดับที่ 4 ปัญหาคือ บุคลากรบางส่วนยังไม่มี

ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และคณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่มีต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการกำหนดทิศทางการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาที่ยังไม่มีความชัดเจนในการนำพาองค์กรไปสู่ทิศทางใด จึงทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษายังผิวเผินไม่ยั่งยืน ผู้บริหารไม่สามารถให้คำตอบด้านประกันคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรสายสนับสนุนได้อย่างชัดเจน ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยน เปลี่ยนแปลงนโยบายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาบ่อยครั้ง ส่งผลให้บุคลากรขาดการให้ความสำคัญ ขาดการสร้างความตระหนัก และขาดความร่วมมือที่มีต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา ที่เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาที่ผู้บริหารได้กำหนดทิศทางการบริหารจัดการไว้จึงขาดความต่อเนื่องในการดำเนินงาน

3.5 ด้านภาวะผู้นำของผู้ปฏิบัติงาน ความถี่ในการเลือกเป็นอันดับที่ 5 ปัญหาคือ บุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม บางส่วนไม่มีความคุ้นเคยต่อการบริหารที่มีการปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานและการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้บุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีทัศนคติว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการจับผิดในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาวิจัย พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนนโยบายและกำหนดทิศทางการบริหารเป็นประจำทุกปีและมีการสร้างหลักเกณฑ์การประเมินภาระงานขึ้นมาใหม่ ที่นำตัวบ่งชี้ด้านประกันคุณภาพการศึกษา เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินมาตรฐานภาระงานของบุคลากรสายสนับสนุน ทำให้บุคลากรสายสนับสนุนต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการ

ศึกษาภายและเกณฑ์การประเมินมาตรฐานภาระงานตัวใหม่

3.6 ด้านการสนับสนุนและการสร้างแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงาน ความถี่ในการเลือกเป็นอันดับที่ 6 ปัญหาคือ ความชัดเจนที่มีต่อการสนับสนุนและการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรสายสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีต่อการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายของผู้บริหารที่กำหนดไว้ ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในของคณะวิศวกรรมศาสตร์ ขาดการยอมรับและการเชิดชู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างขวัญและกำลังต่อผู้ปฏิบัติงานที่สำเร็จตามเป้าหมายการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพักตร์พิมล สมบัติใหม่ (2558: 134) คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะต้องมีปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนเป็นแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งประกอบไปด้วยความสำเร็จในการทำงานของบุคคล การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชาได้ทำงานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ท้าทายให้ต้องลงมือทำ ได้รับผิดชอบงานใหม่ๆ ได้รับเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นของบุคลากร ในองค์กรการมีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการฝึกอบรม นโยบายและการบริหารงานที่ดีขององค์กรการจัดการเงินเดือนค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1.1 นำผลการวิจัย การมีส่วนร่วมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในนำเสนอต่อผู้บริหารคณะวิศวกรรม ศาสตร์ เพื่อมาวางแผนส่งเสริมผลักดันให้บุคลากรสายสนับสนุนของคณะวิศวกรรมศาสตร์เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับมหาวิทยาลัย และระดับคณะให้มากขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับหน่วยงานต่างๆ ในมหาวิทยาลัย และนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในงานที่รับผิดชอบ

1.2 ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันให้บุคลากรสายสนับสนุน คณะวิศวกรรมศาสตร์ เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาทักษะองค์ความรู้ด้านประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้มีความเชี่ยวชาญ และสามารถนำเอาองค์ความรู้ไปสู่การวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพกับคณะ/หน่วยงานในมหาวิทยาลัยอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาวิจัยด้านการประกันคุณภาพในแง่อื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาพัฒนากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กานต์ คงบรรทัด. (2549). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ผ่านอินเตอร์เน็ต*. การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์. (2548). *การประกันคุณภาพการศึกษา: เอกสารประกอบการสอนวิชา 0501816=Educational quality assurance*. มหาสารคาม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

ชำนาญ เกิดผล, พ.อ. (2545). *แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนส่งกำลังบำรุงทหารบก*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง.

ประกาศมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เรื่อง นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2560). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประกาศคณะวิศวกรรมศาสตร์ เรื่อง นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2560 คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2560). มหาสารคาม: คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ถิรนันท์ ปาลี. (2553). *การประเมินคุณภาพระบบการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พักตร์พิมล สัมบัติใหม่. (2558). *แรงจูงใจของพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานกรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ระเบียบ แพงศรี. (2556). *การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2 จังหวัดยโสธร*. (การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ลักขณา จาตกานนท์, ดวงรัตน์ แช่ตั้ง, เนนิสา ไชยปุระ, ธนพรรณ บุณยรัตกลิน. (2554). *การพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. รายงานการวิจัย เสนอต่อคณะ เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

วัชราพร ศิรเทพประไพ. (2550). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการพัฒนาระบบบริหารงานคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของเหมืองแม่เมาะ*. การค้นคว้าแบบอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุวนีย์ วงศ์สุฤทธิ์. (2548). *การพัฒนารูปแบบและเกณฑ์การประเมินการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. (2555). *ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพ*. ค้นวันที่ 9 มิถุนายน 2557 จาก http: //arit.chandra.ac.th/sar/meaning.pdf.

พฤติกรรมศาสตร์: ขอบข่ายและวิธีการศึกษาสำหรับการพัฒนาองค์การ

Behavioral Science: Scope and method for organizational development

นิภาพรรณ เจนสันติกุล[1], ไชยณัฐ ดำดี[2]
Nipapan Jensantikul[1], Chaiyanat Dumdee[2]

Received: 15 November 2019 ; Revised: 13 January 2020 ; Accepted: 29 January 2020

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) อธิบายความเป็นมาของการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ 2) อธิบายขอบข่ายการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ 3) อธิบายวิธีการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ และนำแนวคิดของ Giddens มาอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ระเบียบ กฎเกณฑ์ และการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม และ 4) การประยุกต์ใช้แนวคิดพฤติกรรมศาสตร์ในองค์การ สรุปได้ว่าพฤติกรรมศาสตร์เริ่มถือกำเนิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาช่วงราวปีคริสต์ศักราชที่ 1950 โดยเป็นศาสตร์ที่มีแนวทางในการแสวงหาความรู้ความจริงด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย และทำนายการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์การ ซึ่งงานวิจัยและงานวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศได้อธิบายถึงพฤติกรรมทางบวกและทางลบของมนุษย์ในองค์การประเภทต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าในแต่ละองค์การควรมีการสื่อสารแบบเครือข่ายที่ผสมผสานทั้งสื่อเก่าและสื่อใหม่ และควรกำหนดนโยบายหรือแนวทางการป้องกันและแนวทางการแก้ไขสถานการณ์

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[2] นักวิชาการอิสระ
[1] Lecturer of Department of Public Administration, Khon Kaen University
[2] Independent Scholar

ที่ไม่พึงประสงค์จากพฤติกรรมต่างๆ อีกทั้งควรมีการกำหนดนโยบายที่สนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวกเพื่อส่งเสริมความมีประสิทธิภาพขององค์การ

คำสำคัญ: พฤติกรรมศาสตร์, ขอบข่าย, การพัฒนาองค์การ

Abstract

This academic article aims to 1) explain the history of behavioral science 2) explain the scope of behavioral science 3) explain the method of studying behavior science and employ the concept of Giddens for explaining the social relations, discipline, rules and social stratification, and 4) apply the concept of behavioral science in organization. In conclusion, behavioral science began in the United States around the 1950s. It is a science that had guidelines for seeking knowledge through scientific processes in order to understand, explain and predict the occurrence of human behavior in an organization. The research and academic papers both domestically and internationally, described both positive and negative human behavior in various organizations, which reflected that each organization should has network communication that combines both old media and new media and should formulate policies or guidelines for prevention and solutions to adverse situations from various behaviors. There should also be policies that support positive behavior to promote the effectiveness of the organization.

Keywords: Behavioral Science, Scope, Organizational Development

บทนำ

พฤติกรรมมนุษย์ที่แสดงออกมาต่อสาธารณชนของแต่ละคนนั้นมีความแตกต่างกันและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาขึ้นอยู่กับการหล่อหลอมกล่อมเกลาทางสังคม กระบวนการคิดและวิธีปฏิบัติจึงสะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล นักจิตวิทยาใช้คำว่า

“พฤติกรรม” เป็นสื่อระบุถึงการกระทำอันเนื่องมาจากการกระตุ้น หรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้า ซึ่งเมื่อศึกษาให้ละเอียดแล้ว การกระทำหรือพฤติกรรมที่ได้เห็นหรือได้สัมผัสรับรู้นั้น ส่วนหนึ่งของการกระทำเป็นการกลั่นกรอง ตกแต่งและตั้งใจที่จะทำให้เกิดขึ้น มีพฤติกรรมหลายประเภทที่แม้จะทำด้วยสาเหตุหรือจุดมุ่งหมายเดียวกัน แต่ลักษณะท่าทีกริยาอาจจะแตกต่างกันไปเมื่อเปลี่ยนบุคคล เปลี่ยนเวลา หรือเปลี่ยนสถานที่และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (ไหมไทย ไชยพันธุ์, 2557: 23)

ด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม พฤติกรรมและความแตกต่างของมนุษย์ ความแตกต่างทางภูมิภาค จริยธรรม ศาสนา เพศ ยุคสมัย และชนชั้น (Hofstede, 2011: 5) ต่างสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละคนที่แตกต่างกัน (ลำพอง กลมกูล, 2561: 78) เมื่อทุกคนมารวมอยู่ในองค์การเป็นสมาชิกในองค์การ ผู้บริหารและผู้ที่ทำหน้าที่ด้านทรัพยากรมนุษย์ต่างต้องพยายามค้นหาวิธีการรักษาบุคลากรและค้นหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถโดดเด่น และจัดวางแนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับบุคลากรแต่ละกลุ่มที่จำแนกตามอายุ และเส้นทางการเติบโตที่ชัดเจน รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและเหมาะสมเพื่อลดอัตราการลาออก และให้ทุกคนรู้สึกถึงความผูกพันต่อองค์การ และสร้างความพึงพอใจในการทำงานเพื่อให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับงาน มีความพึงพอใจต่อเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน การได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การเพื่อให้องค์การสามารถพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2561: 135) เพื่อทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมและความซับซ้อนของมนุษย์ ปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม อาทิ พันธุกรรม การทำงานของระบบในร่างกาย แรงจูงใจ การเรียนรู้ อิทธิพลของกลุ่ม อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ต่างส่งผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรมแตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยและผู้อ่านทุกท่านควรทำความเข้าใจถึงความเป็นมา ขอบข่ายและวิธีการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ค้นหาแนวทางการจัดการพฤติกรรม

ที่พึงประสงค์และค้นหากลไกแนวทางในการจัดการพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) อธิบายความเป็นมาของการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ 2) อธิบายขอบข่ายการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ 3) อธิบายวิธีการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์และนำแนวคิดของ Giddens มาอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ระเบียบ กฎเกณฑ์ และการแบ่งช่วงชั้นทางสังคม และ 4) การประยุกต์ใช้แนวคิดพฤติกรรมศาสตร์ในองค์การเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความเป็นมา

พฤติกรรมศาสตร์ หรือ behavioral science เริ่มถือกำเนิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา (นริสรา พึ่งโพธิ์สภ และคณะ, 2554) ในช่วงราวปีคริสต์ศักราชที่ 1950 ซึ่งเป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ผลจากสงครามที่เกิดขึ้นทำให้สังคมตกอยู่ในภาวะวุ่นวายสับสน และเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในสังคมอย่างมากมาย มูลนิธิฟอร์ดจึงประกาศให้มีการดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ในหลากหลายแง่มุม เพื่อเป็นการสร้างสรรค์องค์ความรู้ที่จะรองรับการประยุกต์ใช้เพื่อช่วยในการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของมวลมนุษยชาติ โดยโครงการนี้ถูกออกแบบขึ้นเพื่อศึกษาเกี่ยวกับ “พฤติกรรมของปัจเจกบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน” โครงการนี้ดำเนินการอยู่เป็นระยะเวลา 7 ปี ภายใต้ชื่อ “พฤติกรรมศาสตร์” (Behavioral Sciences) และหลังจากที่เริ่มมีโครงการนี้ขึ้นมา คำว่าพฤติกรรมศาสตร์จึงเป็นที่รู้จักและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยจุดกำเนิดของการวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่มีหลักฐานอ้างอิง คือ งานทางด้านจิตวิทยาคลินิก ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุขของไทยกับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ในปี พ.ศ. 2496 โดยเป็นความร่วมมือเพื่อก่อตั้งศูนย์สุขวิทยาจิตเพื่อให้บริการตรวจแก้ไขปัญหาของเด็กในประเทศสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก (International Institute for Child Study) ตั้งขึ้นด้วยความ

ร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2498 และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์” สังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (บุรฉัตร จันทร์แดง และคณะ, 2562: 50-51)

2. ขอบข่ายการศึกษา

เนื่องจากพฤติกรรมศาสตร์เป็นคำที่ถูกใช้อย่างแพร่หลาย และเป็นที่นิยมมากขึ้นในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันของนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจในศาสตร์ทางด้านนี้ จึงต้องมีการให้ความหมาย และการกำหนดขอบข่ายของการศึกษาที่ชัดเจน โดย Hildmann (2018: 3) จากมหาวิทยาลัยคาร์ลอสที่สามแห่งมาดริด ได้กล่าวว่า พฤติกรรมศาสตร์เป็นกลุ่มสาขาวิชาที่มีความหลากหลาย โดยการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นการค้นหาการกระทำและปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สัตว์ และสิ่งอื่นๆ โดยทั่วไป สอดคล้องกับนักวิชาการจากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ระบุว่าพฤติกรรมศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์โดยใช้วิธีการศึกษาที่เป็นวิทยาศาสตร์ และมีการรวบรวมองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาวิชา เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย และภูมิศาสตร์ เป็นต้น โดยมุ่งศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมของบุคคล และเพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ต่างๆ ระหว่างความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อที่จะอธิบายหรือพยากรณ์เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์นั้น (นริสรา พึ่งโพธิ์สภ, 2556: 3 ; อนุวัตร จุลินทร และคณะ, 2562: 130)

ในขณะที่ Indabawa & Uba (2014: 170) จากคาโนสเตทโพลีเทคนิคจะเน้นการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์การเป็นหลัก โดยระบุว่าเป็นการศึกษาและค้นหาวิธีการทำให้องค์การมีประสิทธิผลและเป็นการทำความเข้าใจปัจจัยจำนวนมากที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การจากความหมายที่กล่าวมาผู้เขียนขอสรุปความหมาย และขอบข่ายของ “พฤติกรรมศาสตร์” ดังนี้

พฤติกรรมศาสตร์ คือ แนวทางในการแสวงหาความรู้ความจริงที่ว่าด้วยการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย และทำนายการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา และในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์นี้จะเป็นไปอย่างบูรณาการ หรือใช้แนวทางในการศึกษาแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary approach) และมุ่งเน้นศึกษาถึงสาเหตุและผลของพฤติกรรมมนุษย์จากตัวแปรทางสังคมวิทยา (สาเหตุจากปัจจัยภายนอก) จิตวิทยา (สาเหตุจากปัจจัยภายใน) และรวมถึงสาเหตุจากปัจจัยแวดล้อมอื่นที่อาจจะเข้ามาเกี่ยวกับการเกิดพฤติกรรมได้ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยปรากฏการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มชนที่เกิดขึ้นในสังคมของมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สลับซับซ้อน และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะความหมายของสังคมศาสตร์นั้นมีขอบเขตที่ครอบคลุมที่กว้างขวาง และคาบเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น เนื้อหาสาระของทั้งสองศาสตร์จึงไม่อาจแยกขาดออกจากกันอย่างอิสระได้

จากความหมายของพฤติกรรมศาสตร์ และความสัมพันธ์กันระหว่างพฤติกรรมศาสตร์กับสังคมศาสตร์ที่กล่าวมานั้น ทำให้นักวิชาการในสาขาพฤติกรรมศาสตร์ยุคก่อนจำเป็นที่จะต้องแสวงหาคุณลักษณะเฉพาะหรือขอบข่ายสำหรับการศึกษาทางด้านนี้ เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ที่ชัดเจนของพฤติกรรมศาสตร์ อันจะนำไปสู่การยอมรับของสังคมจนสามารถกลายเป็นศาสตร์แขนงใหม่ได้ต่อไป ซึ่งคุณลักษณะเฉพาะ หรือขอบข่ายการศึกษาของพฤติกรรมศาสตร์ในปัจจุบันซึ่งผู้เขียนสรุปไว้ดังนี้

1) เป็นลักษณะของโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน เช่น การศึกษาพฤติกรรมการออกกำลังกาย พฤติกรรมการขับขี่ พฤติกรรมการส่งงานของนักเรียน พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ พฤติกรรมการทำงาน เป็นต้น

2)ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาวิจัย ซึ่งผลการศึกษาวิจัยนั้นต้องมีความเป็นปรวิสัย ตรวจสอบได้ และมีความเป็นสากล

3) ได้มาซึ่งการสะสมองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

4) องค์ความรู้ที่ได้มาต้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองต่อปัญหาหรือความต้องการของสังคมได้

5) เป็นการศึกษาแบบบูรณาการวิชาหรือการศึกษาแบบสหวิทยาการที่ใช้วิธีการศึกษาจากหลากหลายสาขาเข้ามาร่วมกันสร้างสรรค์องค์ความรู้

6) เป็นการศึกษาที่มีรายละเอียดเนื้อหาค่อนข้างสลับซับซ้อน กว้างขวาง และลึก ทั้งนี้เพื่อมุ่งทำความเข้าใจ และทำการอธิบายถึงสาเหตุ และผลของพฤติกรรมมนุษย์

7) เป็นการศึกษาที่มีการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อวิจัยและพัฒนามนุษย์และสังคมมนุษย์ในแง่ของการเสริมสร้างและป้องกันปัญหา โดยมีการใช้องค์ความรู้อื่นๆ เข้ามาประกอบและใช้แนวทางในการพิจารณาอย่างเป็นเหตุเป็นผล (นริสรา พึ่งโพธิ์สภ และคณะ, 2554) เช่น การนำทฤษฎีการจูงใจของแมคเคิลแลนด์มาใช้ในการอธิบายถึงแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 3 แบบ คือ ความต้องการความสำเร็จเป็นแรงขับเพื่อที่จะให้งานที่ทำนั้นประสบผลสำเร็จดีที่สุด ความต้องการความรัก ความเป็นพวกพ้อง และความสัมพันธ์ที่สนิทชิดชอบกัน เป็นความต้องการเพื่อสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ความต้องการมีอำนาจเป็นความต้องการที่จะทำให้คนอื่นมีความประพฤติหรือมีพฤติกรรมตามที่ต้องการ เมื่อบุคลากรไม่ได้รับการตอบสนองตามทฤษฎี ผลที่ตามมา อาทิ ความเครียด ความไม่พึงพอใจในการทำงาน ความรู้สึกไม่เป็นธรรม และตอบสนองโดยการแสดงพฤติกรรมการทำงานที่ไม่เหมาะสม เช่น เกิดความเครียดในการทำงาน ลดความพยายามในการทำงาน การเรียกร้องค่าตอบแทน เป็นต้น

ในการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์ พบว่า Watson นักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้อธิบายว่าพฤติกรรมทุกอย่างต้องมีเหตุและเหตุนั้นอาจมาจากสิ่งเร้าในรูปใดก็ได้มากระทบ

อินทรีย์ ทำให้อินทรีย์มีพฤติกรรมตอบสนองด้วยศึกษาพฤติกรรมต่างๆ จากการทดลองและใช้การสังเกตอย่างมีระบบจากการทดลองสรุปได้ว่า การวางเงื่อนไขเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมและถ้าเรารู้สาเหตุของพฤติกรรมเราก็จะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ในขณะที่กลุ่มแนวคิดทางจิตวิทยาที่ตั้งขึ้นโดยนักจิตวิทยาชาวเยอรมันเพื่อโต้แย้งกลุ่มทางจิตกลุ่มอื่นโดยมีแนวคิดว่าการศึกษาจิตสำนึกนั้นจะต้องศึกษาจากการรับรู้ของมนุษย์ซึ่งจะมุ่งความสนใจไปที่หลักการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดระบบการรับรู้ของมนุษย์และจากการศึกษาพบว่ามนุษย์จะรับรู้ส่วนรวมของสิ่งเร้ามากกว่าเอาส่วนย่อยๆ ของสิ่งเร้านั้นมารวมกัน นอกจากจะศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้แล้ว นักจิตวิทยากลุ่มนี้ยังศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของการพัฒนาจิตวิทยากลุ่มความรู้ความเข้าใจ (ณัฐพนธ์ อนุสรณ์ทรางกูร, 2555)

ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมศาสตร์จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงใหม่ของศตวรรษที่ 20 (1901-2000) และนอกจากคุณลักษณะเฉพาะหรือขอบข่ายการศึกษาที่ได้สรุปไปแล้วนั้น ผู้เขียนยังค้นพบลักษณะพิเศษของพฤติกรรมศาสตร์ ดังนี้

1) เน้นการศึกษาเป็นเรื่องๆ หรือปัญหาเฉพาะ เช่น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณวิชาชีพและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและการบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (นริศรา แดงเทโพธิ์, 2561: 130)การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่องานของบุคลากรสังกัดสำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (สายใจ ใจเย็น, 2562: 78) เป็นต้น

2) เรื่องที่ศึกษานั้นจะเป็นตัวกำหนดว่าสาขาวิชาของบุคคลที่จะมารวมกลุ่มกันนั้นควรมาจากสาขาไหน อย่างไรบ้าง เช่น ควรมีนักจิตวิทยา นักสังคมวิทยา นักมานุษยวิทยา มาทำวิจัยร่วมกัน

3) บทบาทของนักวิชาการจากต่างสาขาย่อมไม่เท่าเทียมกันขึ้นอยู่กับปัญหาเฉพาะของเรื่องนั้น (สังคมศาสตร์ให้ความสำคัญกับทุกสาขาในสังคมเท่าเทียมกัน)

เมื่อพิจารณาความหมาย คุณลักษณะเฉพาะ ขอบข่ายการ

ศึกษา และคุณลักษณะพิเศษของพฤติกรรมศาสตร์แล้วสามารถที่จะตอบคำถามที่ว่า“ทำไมต้องมีการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์” ได้ว่าการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งที่จะทำความเข้าถึงสาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้น ซึ่งเมื่อนักพฤติกรรมศาสตร์ทราบแล้วว่าสาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมมีอะไรบ้างจะทำให้เกิดคุณค่าต่อสังคม 2 กรณี คือ

1) กรณีที่เป็นพฤติกรรมเชิงบวก หากในการศึกษาวิจัยที่เกิดขึ้นเป็นการศึกษาเกี่ยวพฤติกรรมเชิงบวกของมนุษย์และสังคมมนุษย์ ผลของการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมของบุคลากรในองค์การ เช่น งานวิจัยของไหมไทย ไชยพันธุ์ (2557) ศึกษาเรื่องจิตวิทยา: แนวคิดทฤษฎีการศึกษาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน งานวิจัยของชณิตา สุริอาจ และคณะ (2557) ศึกษาเรื่องการรับรู้ภาวะสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ และความต้องการบริการสุขภาพของผู้ต้องขังที่มีความผิดปกติทางเมตาบอลิก งานวิจัยของนิรมล ตันติศิริอนุสรณ์ และสมชาย คุ้มพูล (2558) ศึกษาพฤติกรรมในการทำงานให้มีประสิทธิภาพของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท อินโนเฟรช อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด งานวิจัยของเกสร มุ้ยจีน (2559) ศึกษาเรื่องการสร้างความสุขด้วยจิตวิทยาเชิงบวก และงานวิจัยของ Tayyaba, et al ศึกษาเรื่อง The impact of relational leadership on employee innovative work behavior in IT industry of China โดยผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยจะเป็นส่วนในการสร้างเสริมให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมเหล่านี้ต่อมนุษย์และสังคมมนุษย์ในกลุ่มอื่นๆ ที่นอกเหนือจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2) กรณีที่เป็นพฤติกรรมเชิงลบ หากในการศึกษาวิจัยที่เกิดขึ้นเป็นการศึกษาเกี่ยวพฤติกรรมเชิงลบของมนุษย์และสังคมมนุษย์ ผลของการศึกษาจะนำไปสู่การค้นหาแนวทางป้องกันและแนวทางแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในองค์การ เช่น งานวิจัยของธัญรดา จิตสุรผล (2553) ศึกษาเรื่องแรงจูงใจ ความเครียด และพฤติกรรมการทำงานของพนักงานบริษัทประกันวินาศภัยในกรุงเทพมหานคร งาน

วิจัยของบุญอยู่ ขอพรประเสริฐ (2554) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนามาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ งานวิจัยของสุกัญญา สดศรี (2561) ศึกษาเรื่องปัญหาการใช้ความรุนแรงของครอบครัวในสังคมไทยงานวิจัยของชลลดา ไชยกุลวัฒนา และคณะ (2560) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมสูบบุหรี่และปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นตอนต้น จังหวัดพะเยา และงานวิจัยของ Askew, et al (2015) ศึกษาเรื่อง Current Trends of Unethical Behavior within Organizations ผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยจะเข้าไปมีส่วนในการกำหนดนโยบายการป้องกันปัญหาและยับยั้งการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในองค์การและลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในองค์การ ซึ่งหากองค์การไม่สามารถขจัดปัญหาหรือลดระดับความรุนแรงได้ อาจนำไปสู่ปัญหาทางสังคมที่ขยายวงกว้างมากขึ้น

ซึ่งผลการศึกษาของงานวิจัยแต่ละเรื่องนั้นถือเป็นผลผลิตที่สำคัญและมีคุณค่าอย่างยิ่งทั้งต่อปัจเจกบุคคล และสังคมโดยส่วนรวม ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยอ้อม แต่ทั้งนี้การศึกษาและผลจากการวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ยังอาจถูกตั้งคำถามได้ว่า ความรู้ที่ได้มานั้นได้มาโดยวิธีการใด และมีความน่าเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด จึงเป็นที่มาของคำถามที่ว่า... ความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ได้มาโดยวิธีการใด? และน่าเชื่อถือได้มากแค่ไหน? และทำไมการวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์จึงเป็นการวิจัยประยุกต์?

3. วิธีการศึกษา

ความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ได้มาโดยวิธีการหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลการศึกษาวิจัยนั้นต้องมีความเป็นปรวิสัย ตรวจสอบได้ และมีความเป็นสากล เพื่อแสดงว่าผลการศึกษาที่ออกมานั้นมีความน่าเชื่อถือได้อย่างมาก ซึ่งผู้เขียนขอขยายความถึงวิธีการศึกษาความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ ดังนี้

วิธีการแสวงหาความรู้ความจริงทางพฤติกรรมศาสตร์ส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในวงแคบ อาศัยวิธีการสังเกตพฤติกรรมโดยตรงของบุคคลจำนวนไม่มากนัก ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเข้าใจว่าปัจจัยที่มีอิทธิพล

ต่อการวางเงื่อนไขหรือกำหนดให้มนุษย์มีพฤติกรรมเป็นอย่างไรในสถานการณ์หรือบริบทแวดล้อมหนึ่งๆ แต่อย่างไรก็ตามได้มีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับข้อจำกัดของความเป็นศาสตร์ของพฤติกรรมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงทางพฤติกรรมศาสตร์ในลักษณะเดียวกับวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่พบว่า การนำเอาหลักการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนรากฐานแนวความคิดความเชื่อของกระบวนทัศน์แบบปฏิฐานนิยม (สุมาลี ไชยศุภรากุล, 2558: 2) มาดัดแปลงใช้กับพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มชนในสังคมบางครั้งขาดความแม่นยำ ไม่สอดคล้องกลมกลืนกับสภาวะความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในบริบทของการทำวิจัยบางแห่งซึ่งมีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน และมีลักษณะที่ยากลำบากต่อการปรับแยกอิทธิพลของความลำเอียงที่เป็นผลมาจากค่านิยมของผู้ศึกษา รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านอื่นๆ ออกจากกระบวนการในการแสวงหาความรู้ความจริงได้ทั้งหมด ต่างจากกระบวนการสืบค้นความรู้ความจริงทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติที่สามารถทำการควบคุมตัวแปรและจัดกระทำสภาวการณ์เงื่อนไขต่างๆ ให้เป็นไปตามต้องการได้ ซึ่งข้อจำกัดสำคัญบางประการของการประยุกต์วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแสวงหาความรู้ความจริงในทางพฤติกรรมศาสตร์ คือ 1) ความซับซ้อนของพฤติกรรมมนุษย์ 2) ปัญหาด้านการสังเกตและการวัดผล 3) ความยากลำบากต่อการควบคุมและการจำลองข้อค้นพบซ้ำใหม่ ซึ่งในงานของนริสรา พึ่งโพธิ์สภ (2556: 20) ได้อธิบายให้เห็นถึงวิธีการศึกษาด้านแนวคิดทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ไว้ว่า ผู้วิจัยควรมีการสร้างกรอบแนวคิดของการวิจัยที่มีแนวคิดทฤษฎีหลักเป็นฐานคิด แนวคิดทฤษฎีที่นำมาศึกษาควรเป็นแนวคิดทางจิตและสังคม การกำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามควรมีแนวคิดทฤษฎีรองรับ ควรมีการประมวลเอกสารงานวิจัยที่ได้มาตรฐาน และควรประมวลจากกว้างสู่แคบ มีการสร้างมุขวิจัยให้กับปัญหาการวิจัย

แม้ว่าแนวทางปฏิบัติในความเป็นจริงแล้วผู้ที่จะแสวงหาความรู้ความจริงในทางพฤติกรรมศาสตร์นั้นจะต้องมีการใคร่ครวญ

ด้วยความรอบคอบ และมีวิจารณญาณในการเลือกระเบียบวิธีการแสวงหา ตลอดจนต้องมีความพิถีพิถันในการดำเนินการสืบค้นบนฐานคติเชิงปรัชญา ภายใต้การคำนึงถึงความถูกต้อง ความครอบคลุม ความเชื่อถือได้ ความสอดคล้องกับลักษณะของประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบค้นหาคำตอบ รวมทั้งความกลมกลืนกับสภาวะเงื่อนไขต่างๆ ภายใต้บริบทที่ทำการแสวงหาความรู้ความจริงเป็นสำคัญ

ดังนั้นผู้เขียนจึงสามารถสรุปได้ว่า ความรู้ความจริงทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่ได้มานั้นได้มาโดยอาศัยวิธีการหรือกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แต่ไม่ได้หมายความว่าการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์จะถอดแบบมาจากการศึกษาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติทั้งหมดทุกประการ หากแต่มีการปรับแต่งวิธีการให้มีความเหมาะสมกับเรื่องหรือปัญหาที่ต้องการศึกษา ทั้งนี้โดยอยู่บนฐานความเป็นปรวิสัย ตรวจสอบได้ และมีความเป็นสากล เป็นสำคัญ

ลักษณะอีกประการหนึ่งที่สำคัญของพฤติกรรมศาสตร์ คือ การวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์นั้นมีลักษณะเป็นการวิจัยประยุกต์ เพราะการวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาความจริงเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล โดยมุ่งหวังว่าผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคล กลุ่มบุคคล และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับที่ฉัตรสุมน พฤฒิภิญโญ (2553: 9) ที่เสนอว่า การวิจัยประยุกต์ (Applied Research) เป็นการวิจัยที่แสวงหาข้อเท็จจริงหรือความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริง โดยมุ่งที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแก้ปัญหา การวิจัยประเภทนี้จึงเน้นความสำคัญที่ว่าจะสามารถนำผลการวิจัยนั้นไปประยุกต์ใช้ได้หรือเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคน องค์การ หรือหน่วยงานใดบ้าง โดยสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการสร้างงานวิจัยทางสังคม มีดังนี้ 1) ประสบการณ์ และคำบอกเล่าของผู้มีประสบการณ์ 2)ค่านิยมของนักวิจัย 3) การใช้เหตุผลแบบวิธีนิรนัย (ประกอบเกียรติ อิ่มศิริ, 2556: 197) 4) การใช้เหตุผลแบบวิธีอุปนัย 5) การแสวงหาความรู้ความจริง และ 6) ทฤษฎีที่แสดงเหตุและผลของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ (Bryman, 2016) เพื่อนำไป

ใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งทฤษฎีจำแนกเป็น 4 ประเภท คือ 1) ทฤษฎีเชิงปรัชญา (Metaphysical Theories) ใช้แนวคิดปรัชญาเป็นตัวตั้งไม่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 2) ทฤษฎีเชิงวิเคราะห์ (Analytic Theories) ใช้หลักตรรกะประกอบไปด้วยประโยค (Axiom) โดยนำมาหาความสัมพันธ์กันด้วยเหตุผล 3) ทฤษฎีเชิงบรรทัดฐาน (Normative Theories) เป็นแบบอุดมคติ ทฤษฎีกลุ่มนี้มาจากแนวคิดทางจริยธรรม เช่น ทฤษฎีของ Marx ในเรื่องชนชั้น เป็นต้น และ 4) ทฤษฎีเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Theories) ใช้ความเป็นศาสตร์พิสูจน์จนได้ผลเป็นหลักสากล (Generalization) โดยทั่วไปจะพบทฤษฎีแบบที่ 4 ในการวิจัยทางสังคมอยู่มาก

ในการแสวงหาคำตอบทางการวิจัย พบว่า ความน่าสนใจของศาสตร์การวิจัยประยุกต์ คือ การที่ไม่ได้มองโครงสร้างและผู้กระทำแยกออกจากกันหากแต่เป็นการผสานระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำ มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดของ Giddens (1984) ที่อธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ระเบียบ กฎเกณฑ์ การแบ่งช่วงชั้นทางสังคม เป็นการนำเสนอความคิดชุดหนึ่งขึ้นเพื่อใช้อธิบายหรือวิเคราะห์สังคมในบางเรื่องบางประเด็น ครอบคลุมเรื่องของปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน พัฒนาการของรัฐชาติ สิทธิพลเมือง การวิเคราะห์ชนชั้น ลักษณะของภาวะสมัยใหม่ สงคราม ฯลฯ

Giddens มีความคิดคล้าย Max Weber ที่ปฏิเสธทั้งการให้ความสำคัญกับโครงสร้างเป็นหลักและเน้นปัจเจกบุคคลเป็นหลักเพียงอย่างเดียว โดยเชื่อว่า “ปัจเจกบุคคลมีอำนาจและเสรีภาพที่จะแสดงตัวตนออกมาภายใต้โครงสร้างของสังคม นอกจากนั้นบุคคลยังสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมให้ดีขึ้นได้ด้วย ไม่มีโครงสร้างหรือปัจเจกเพียงฝ่ายเดียวที่ทรงอำนาจ แต่ทั้งสองส่วนต้องดำรงอยู่ร่วมกัน” ทั้งนี้มีการอธิบายถึงการกำหนดโครงสร้างของความสัมพันธ์ทางสังคมในกาลเวลาและสถานที่ต่างๆ ที่คำนึงถึงทวิลักษณ์ของโครงสร้างนั้น ในส่วนของโครงสร้างประกอบด้วย สถาบันครอบครัว ชุมชน ชีวิตการทำงาน ซึ่งเป็น

ส่วนหนึ่งของโครงสร้างเกิดขึ้นได้เพราะปัจเจก ได้แก่ การกระทำของมนุษย์ (Human Action) หรือผู้กระทำ (Agency)[3] ในขณะเดียวกันโครงสร้าง[4] เป็นตัวกำหนดชีวิตทางสังคมเพราะพฤติกรรมมนุษย์ ดังนั้นสองสิ่งนี้ต้องพึ่งพากันและเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เรียกสองสิ่งนี้ว่าทวิลักษณ์ของโครงสร้าง (Duality of structure) นั่นคือโครงสร้างเป็นทั้งวิถีทางและผลลัพธ์ของการกระทำ ปัจเจกบุคคลและโครงสร้างล้วนแล้วแต่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในสังคม และในทัศนะนี้ “อำนาจ” ถือว่าเป็นทรัพยากรประเภทหนึ่งที่ผูกติดอยู่กับโครงสร้างและปัจเจก ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างอำนาจ “อำนาจ” จึงมีอยู่ทั้งในโครงสร้างสังคมซึ่งดำรงอยู่แนบแน่นกับโครงสร้าง และเกาะเกี่ยวอยู่กับปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล ที่อยู่ภายใต้โครงสร้างสังคม (สุภีร์ สมอนา, 2559: 185) นอกจากนี้ Giddens ได้เน้นไปที่ “ภาษา” (language) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความคิดต่างๆ เกี่ยวกับกฎไว้นั้นคือมนุษย์ได้ใช้ภาษาในฐานะทรัพยากรเพื่อสื่อสารความคิดออกไป จะเห็นได้ว่าสาระสังเขปของทฤษฎีนี้สามารถไปประยุกต์ใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยแสดงให้เห็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Gezgin, 2016: 79) ซึ่งสามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์สังคมไทยในปัจจุบันที่ประชาชนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจเพื่อทำการเปลี่ยนแปลงตามอำนาจของตน การสร้างอำนาจผ่านกระบวน การวาทกรรมการต่อสู้ต่างๆ ไปจนถึง

---

[3] ผู้กระทำสิ่งสำคัญในการกระทำสำหรับผู้กระทำคือ “ความสามารถที่จะรู้ว่าควรกระทำอย่างไรมากกว่าเรื่องของแรงจูงใจหรือผลประโยชน์ในการกระทำมีขั้นตอนเกี่ยวกับจิตสำนึกสามขั้นตามลำดับ ได้แก่ สำนึกคุ่นคิด สำนึกทั่วๆ ไป และสำนึกของจิตไร้สำนึก

[4] โครงสร้าง หมายถึง กฎเกณฑ์และทรัพยากรที่ผู้กระทำใช้ในการผลิตและการผลิตซ้ำทางสังคมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โครงสร้างประกอบด้วย กฎและทรัพยากร (rules and resources) กฎอาจเป็นกฎที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ที่กำหนดหรือคาดหวังพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นอย่างนี้อย่างนั้น อาจเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ได้เขียนไว้ ส่วนทรัพยากร หมายถึง วัตถุและวิธีการที่มนุษย์ผลิตสินค้าและบริการต่างๆ ทรัพยากรแบ่งออกเป็น ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดสรร ได้แก่ วัตถุทั้งหลาย และทรัพยากรที่เกี่ยวกับสิทธิอำนาจ ได้แก่ ปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ใช่วัตถุและทำให้เกิดอำนาจที่นำไปสู่การสร้างผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

การรวมตัวกันเคลื่อนไหวในรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นรูปแบบหนึ่งของปัจเจกผู้กระทำการแสดงต่อโครงสร้าง โดยการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นถูกสร้างและออกแบบให้สอดคล้องไปตามอัตลักษณ์ การใช้ชีวิต และลักษณะการบริโภคของประชาชน เช่น ขบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อการคัดค้านโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยครบวงจร บ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ (วินิจ ผาเจริญ, 2561: 431) หรือการสื่อสารแบบเครือข่ายที่ผสมผสานทั้งสื่อเก่าและสื่อใหม่เข้ามาใช้ในการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยการให้ความรู้แก่ชาวบ้านในพื้นที่ การชุมนุมในพื้นที่ การทำประชาพิจารณ์ การประท้วงด้วยการเดินขบวนและการอดอาหาร การให้ความรู้โดยนักวิชาการและผู้มีชื่อเสียงในสังคม เป็นต้น (สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร, 2562: 134) สอดคล้องกับรงค์ บุญสวยขวัญ (2557: 170) ที่สรุปว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นมาเพื่อจัดการกับความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสังคมโดยกลุ่มองค์กรและกลไกต่างๆ ซึ่งเป็นการจัดการทางสังคมในรูปแบบใหม่

จากแนวความคิดข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการนำแนวคิดทางสังคมวิทยาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตัวแปรในการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์ และจิตวิทยาเป็นสาขาหลักอีกหนึ่งสาขาที่เป็นเสมือนแกนกลางของการศึกษาในศาสตร์ทางด้านนี้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของการศึกษาแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary approach) ในการอธิบายการกระทำของมนุษย์ภายใต้โครงสร้างทางสังคมซึ่งรูปแบบพฤติกรรมของมนุษย์มีความซับซ้อนและอธิบายได้ยากต้องอาศัยข้อมูล มุมมองและลักษณะบริบทต่างๆ โดยรอบในการอธิบายพฤติกรรมและการแสดงออกของมนุษย์ ดังนั้นจึงไม่สามารถใช้แนวคิดใดแนวคิดหนึ่งได้เพียงแนวคิดเดียวในการอธิบายเรื่องราวทั้งหมด ต้องผสมผสานแนวคิดและใช้มุมมองหลากหลากหลายในการวิเคราะห์และทำความเข้าใจพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์

4. การประยุกต์ใช้แนวคิดพฤติกรรมศาสตร์ในองค์การ

จากการศึกษาความหมาย ขอบข่ายของการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ และแนวคิด

ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในองค์การได้ ดังนี้

1) องค์การควรมีการถ่ายทอดความคิดต่างๆ ของบุคลากรภายในองค์การเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบายและเป้าหมายตามพันธกิจและโครงสร้างองค์การโดยใช้ภาษาสื่อสารความคิดเห็นในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งในงานวิจัยของวิไลวรรณ ใจทัศน์กุล (2557: 35) ได้อธิบายให้เห็นถึงการสื่อสารในองค์การของศูนย์ปฏิบัติการโรงแรมศาลายา พาวิลเลียน พบว่าพนักงานเลือกใช้สื่อแบบพบหน้ากัน เช่น การพบปะพูดคุยเป็นรายบุคคล การพบปะพูดคุยเป็นกลุ่ม และการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อปฏิบัติ งานให้สำเร็จลุล่วงโดยพนักงานเลือกติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์มากกว่าสื่อทุกประเภท ดังนั้นหากองค์การไม่สามารถสื่อสารกับบุคลากรได้อย่างทั่วถึงและชัดเจนอาจส่งผลต่อการรู้สึกของบุคลากรและพฤติกรรมที่บุคลากรแสดงออก เช่น การขาดงาน ขาดความภูมิใจในตนเอง และนำไปสู่ภาวะหมดไฟในการทำงาน ซึ่งเป็นผลเสียทั้งต่อตนเอง คนรอบข้างและองค์การ ทั้งนี้องค์การควรมีการสื่อสารแบบเครือข่ายที่ผสมผสานสื่อเก่าและสื่อใหม่เข้ามาใช้ อาทิ โทรศัพท์สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เครื่องคอมพิวเตอร์รับส่งข่าวสารผ่านทาง Gmail, E-mail เป็นต้น เพื่อให้การสื่อสารเข้าถึงบุคลากรทุกฝ่ายและเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันเพื่อส่งเสริมความผูกพันในองค์การ โดยการสื่อสารควรคำนึงถึงความแตกต่างของสภาพแวดล้อมการทำงาน ทัศนคติ และมุมมองของบุคลากร เพราะหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนไม่สามารถจัดการองค์การด้วยวิธีการเดียวกันได้ เนื่องจากโอกาสการเติบโตในเส้นทางอาชีพ ลักษณะงาน รางวัล/ค่าตอบแทน ลักษณะทางสังคม และการสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานนั้นมีความแตกต่างกัน (Kumari & Pandey, 2011: 156)

2) องค์การควรวิเคราะห์สถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ อาทิ อัตราการลาออกของบุคลากร การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์การ หรือบุคลากรมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อาทิ การมาทำงานสาย ทำงานไม่เสร็จตามกำหนดเวลา ขาดงานบ่อย ขาดความกระตือรือร้นใน

การทำงาน เก็บตัวไม่พูดจากับเพื่อนร่วมงานหรือมีปัญหาความขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงาน มีภาวะความเครียด กดดัน มีสุขภาพไม่แข็งแรง เป็นต้น โดยตัวอย่างบริษัทที่มีการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม คือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย ได้มีการกำหนดแนวทางการดำเนินการส่งเสริมสนับสนุน และปรับปรุงระบบงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สภาพแวดล้อมในการทำงานปลอดภัยป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของพนักงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมุ่งเน้นการดูแลรักษา ป้องกันลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมของบริษัทและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติให้สอดคล้องตามกฎหมาย นอกจากนี้บริษัทได้จัดให้มีห้องน้ำและห้องสุขาที่ถูกสุขลักษณะ มีน้ำดื่มที่สะอาดถูกสุขอนามัย มีการจัดสถานที่สำหรับรับประทานอาหารและสถานที่สำหรับเก็บรักษาอาหารที่สะอาดถูกหลักสุขาภิบาลอย่างเพียงพอและสะดวก (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2561: 145) ซึ่งผลลัพธ์ของการทำให้เกิดความสุขในสถานที่ทำงานจะทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจและมีความผูกพันต่อองค์การ ดังนั้นองค์การควรมีการสื่อสารนโยบายเป้าหมาย หรือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคลากรให้ชัดเจน (Suphaphun, et al, 2014: 95) ตลอดจนมีความเข้าใจในสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นและเรียนรู้พฤติกรรมการแสดงออกของบุคลากรในลักษณะต่างๆ จะทำให้องค์การสามารถกำหนดนโยบายสนับสนุนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การกำหนดนโยบายค่าตอบแทนที่เป็นธรรม การกำหนดนโยบายด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน การจัดพื้นที่สีเขียวและการสร้างองค์การแห่งความสุขหรือแนวทางการป้องกันและแนวทางแก้ไขสถานการณ์และพฤติกรรมต่างๆ ของบุคลากรได้อย่างถูกต้อง เพื่อลดอัตราการลาออก และส่งเสริมความผูกพันทำให้บุคลากรร่วมกันพัฒนาตนเองเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์การ เพราะความผูกพันเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานมากที่สุด (ลลิดา เกษมเนตร และนิสดารก์ เวชยานนท์, 2561: 152) รวมถึง

ควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรระดับบริหาร เพราะภาวะผู้นำมีความเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคคล กลุ่ม ทีมงาน และองค์การ (หัตถกานต์ มีหิรัญ, 2561)

บทสรุป

การศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ คือ การแสวงหาความรู้ความจริงที่ว่าด้วยการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย และทำนายการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเป็นการศึกษาที่ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา และในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์นี้จะเป็นไปแนวทางแบบสหวิทยาการ และมุ่งเน้นศึกษาถึงสาเหตุและผลของพฤติกรรมมนุษย์จากตัวแปรทางสังคมวิทยา(สาเหตุจากปัจจัยภายนอก) จิตวิทยา(สาเหตุจากปัจจัยภายใน) เป็นสำคัญเพื่อทำความเข้าใจสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อย่างไรก็ตามในการค้นหาความรู้และความจริงในทาง พฤติกรรมศาสตร์นั้นผู้วิจัยจะต้องมีการใคร่ครวญด้วยความรอบคอบ และมีวิจารณญาณในการเลือกระเบียบวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงบนฐานคติเชิงปรัชญาและควรคำนึงถึงความถูกต้อง ความครอบคลุม ความเชื่อถือได้ และความสอดคล้องกับลักษณะของประเด็นปัญหาซึ่งเมื่อผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจถึงพฤติกรรมของมนุษย์และสามารถจัดการวิเคราะห์วินิจฉัย วางแผนนโยบายและดำเนินการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง องค์การจะสามารถพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

เกสร มุ้ยจีน. (2559). การสร้างความสุขด้วยจิตวิทยาเชิงบวก. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 24*(4): 673-681.

ฉัตรสุมน พฤฒิภิญโญ. (2553). *หลักการวิจัยทางสังคม*. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคง การพิมพ์.

ชณิตา สุริอาจ และคณะ. (2557). การรับรู้ภาวะสุขภาพ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพและความต้องการบริการสุขภาพของผู้ต้องขังที่มีความผิดปกติทางเมตาบอลิก. *รามาธิบดีพยาบาลสาร. 20*(3): 372-387.

ชลลดา ไชยกุลวัฒนา และคณะ. (2560). พฤติกรรมสูบบุหรี่และปัจจัยเสี่ยงที่สัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นตอนต้น จังหวัดพะเยา. *วารสารพยาบาล. 27*(3): 57-67.

ณัฐพนธ์ อนุสรณ์ทรางกูร. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้พื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสร้างงานออกแบบของผู้เรียนที่มีพื้นฐานด้านการเรียนที่แตกต่างกัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ธัญรดา จิตสุรผล. (2553). *แรงจูงใจ ความเครียด และพฤติกรรมการทำงานของพนักงาน บริษัทประกันวินาศภัยในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นริศรา แดงเทโพธิ์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณวิชาชีพและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทางด้านการเงินและการบัญชีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารสาระคาม. 9*(2): 130-152.

นริสรา พึ่งโพธิ์สภ และคณะ. (2554). *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาพื้นฐานทางสังคมเกี่ยวกับสังคมวิทยา: ความเป็นมาและความสัมพันธ์ระหว่างสังคมวิทยากับพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นริสรา พึ่งโพธิ์สภ. (2556). สิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ไม่ควรทำในการพัฒนาเค้าโครงวิจัยสำหรับนักวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 19*(1): 1-22.

นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2561). ความสุขในสถานที่ทำงาน: ข้อพิจารณาและแนวปฏิบัติเพื่อคุณภาพชีวิตของแรงงาน. *รัฐสภาสาร. 66*(5): 134-150.

นิรมล ตันติศิริอนุสรณ์ และสมชาย คุ้มพูล. (2558). พฤติกรรมในการทำงานให้มีประสิทธิภาพของพนักงานระดับปฏิบัติการ บริษัท อินโนเฟรช อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 4*(2): 28-37.

บุรฉัตร จันทร์แดง และคณะ. (2562). กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา. 8*(1): 49-60.

บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2554). แนวทางการพัฒนามาตรฐานความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ. *วารสารวิทยาการจัดการ. 28*(1): 33-48.

ประกอบเกียรติ อิ่มศิริ. (2556). ปรัชญาพื้นฐาน การสร้างองค์ความรู้ด้วยการวิจัยทางนิเทศศาสตร์. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 3*(1): 197-208.

รงค์ บุญสวยขวัญ. (2557). การจัดการทางสังคม: สังเคราะห์แนวคิดเพื่อการอธิบายการจัดการกลุ่มองค์กรประชาชนในสังคมชนบทไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 3*(2): 167-200.

ลลิดา เกษมเนตร และนิสดารก์ เวชยานนท์. (2561). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแรงจูงใจ และวัฒนธรรมความเป็นชายที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในงาน และส่งผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครู. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 24*(2): 135-156.

ลำพอง กลมกูล. (2561). พหุวัฒนธรรมทางศาสนากับแนวทางการอยู่ร่วมกันของจีนและมลายู: กรณีศึกษาประเทศบรูไน. *วารสารโพธิวิจัย. 2*(2): 75-90.

วินิจ ผาเจริญ. (2561). ขบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนต่อการคัดค้านโรงงานกำจัดขยะมูลฝอยครบวงจรบ้านป่าตึงน้อย ตำบลป่าป้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6*(2): 431-444.

วิไลวรรณ ใจทัศน์กุล. (2557). การสื่อสารในองค์การของศูนย์ปฏิบัติการโรงแรมศาลายา พาวิลเลียน. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 25*(3): 32-38

สายใจ ใจเย็น. (2562). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่องานของบุคลากรสังกัดสำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *วารสารสาระคาม. 10*(1): 78-96.

สุกัญญา สดศรี. (2561). ปัญหาการใช้ความรุนแรงของครอบครัวในสังคมไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 6*(ฉบับพิเศษ): 601-609.

สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร. (2562). พลังของสื่อสังคมกับการขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 27*(53): 132-155.

สุภีร์ สมอนา. (2559). *สังคมวิทยาอีสาน*. อุดรธานี: สำนักพิมพ์ศักดิ์ศรีอักษรการพิมพ์.

สุมาลี ไชยศุภรากุล. (2558). กระบวนทัศน์ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์. *วารสารจันทรเกษมสาร. 21*(40): 1-8.

หัตถกานต์ มีหิรัญ และคณะ. (2561). *โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลพหุระดับของพลังจูงใจในการทำงานของบุคลากรป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. 24*(2): 101-120

ไหมไทย ไชยพันธุ์. (2557). จิตวิทยา: แนวคิดทฤษฎีการศึกษาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 1*(1): 21-33.

อนุวัตร จุลินทร และคณะ (2562). ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน: การนำไปประยุกต์ใช้ด้านธุรกิจ. *Veridian E-Journal, Silpakorn University. 12*(5): 128-145

Askew, O.A. *et al*. (2015). Current trends of unethical behavior within organi zations. *International Journal of Management & Information Systems. 19*(3): 107-114.

Bryman, A. (2016). *Social research methods (5th edition)*. Oxford: Oxford University Press.

Gezgin, E. (2016). “On Anthony Giddens and the theory of structuration,” Border Crossing, Transnational Press London, *UK. 6*(1): 79-93.

Giddens, A. (1986). *The constitution of society: Outline of the theory of structuration*. Cambridge: Polity Press.

Hildmann, H. (2018). Designing behavioural artificial intelligence to record, assess and evaluate human behaviour. *Multimodal Technologies and Interact*. *2*(63): 1-47.

Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The hofstede model in context. *Online Reading in Psychology and Culture. 2*(1): 3-26.

Indabawa, S.L. and Uba, Z. (2014). Human relations and behavioral science approach to motivation in selected business organizations in Kano Metropolis Nigeria. *European Journal of Business and Management. 6*(25): 168-173.

Kumari, G. and Pandey, K.M. (2011). Analysis of an individual's behaviour in work environment for a better output. *International Journal of Innovation, Management and Technology*. *2*(2): 156-161.

Suphaphun, W. *et al*. (2014). Happy workplace: A study of a selected company in Amata Nakorn Industrial Estate, Thailand. *HRD Journal. 5*(2): 92-104.

ผลของการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิคผ่อนคลายเพื่อเพิ่มความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

Effects of educational provision using relaxation techniques for enhancing happiness in study among nursing students, Boromarajonnani College of Nursing Songkhla

ปฐมามาศ โชติบัณ[1], กิตติพร เนาว์สุวรรณ[1]
Patamamas Chotiban[1], Kittiporn Nawsuwan[1]

Received: 7 November 2018 ; Revised: 23 September 2019 ; Accepted: 28 October 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสุข และเปรียบเทียบความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนหลัง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ที่ศึกษาในรายวิชาบริหารการพยาบาล ปีการศึกษา 2559 จำนวน 33 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เทคนิคการกำหนดลมหายใจและเทคนิคการระบายสี แบบประเมินความสุขด้วยตนเองที่พัฒนาจากดัชนีชี้วัดความสุขคนไทย ของกรมสุขภาพจิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีความสุขมากกว่าคนทั่วไปก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล ร้อยละ 30.30 และ ร้อยละ 36.37 ตามลำดับ

[1] อาจารย์, วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000
[1] Lecturer, Boromarajonani College of Nursing, Songkhla, Muang district, Songkhla 90000

ในภาพรวมความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: เทคนิคผ่อนคลาย, ความสุข, นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This research to determine level of happiness and compare happiness among nursing students before and after using relaxation techniques in study of nursing administration subject. Systematic sampling was used to recruit 33 nursing students studying nursing administration subject in academic year of 2016. Relaxation techniques included breathing exercise and painting that were specified in nursing administration subject. Data were collected through self-rated happiness scale that was modified from Thai Happiness Indicators. Data were analyzed using descriptive statistics and the t-test. Research results were found as follows ; Level of happiness among nursing students before and after using relaxation techniques in study of nursing administration subject was 57.58% respectively that was the same as happiness of general Thai people and 36.37% was higher happiness.

Overall, happiness of nursing students before and after using relaxation techniques in study of nursing administration was not different.

Keywords: Relaxation Technique, Happiness, Nursing Students

บทนำ

การพยาบาลเป็นศาสตร์ซึ่งให้องค์ความรู้เชิงทฤษฎีเป็นฐานสู่การปฏิบัติ การพยาบาลเป็นศาสตร์ผสมผสานจากวิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ที่หล่อหลอมเป็นหนึ่งเดียวมีคุณลักษณะเป็นนามธรรม (นงพิมล นิมิตรอานันท์ และวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย, 2553) โดยมีเป้าหมายสำคัญให้ผู้รับ

มีสุขภาพดีเป็นสำคัญ (วิจิตรา กุสมภ์, 2553)

การจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาพยาบาลได้เรียนรู้อย่างมีความสุข จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อเสริมสร้างความสุขให้กับนักศึกษาพยาบาล ซึ่งเชื่อว่าหากผู้เรียนมีความสุขจะส่งผลต่อการให้การพยาบาลอย่างมีความสุขทั้งที่ขณะเป็นนักศึกษาพยาบาลและเมื่อสำเร็จเป็นพยาบาลวิชาชีพแล้วก็ตาม การเรียนรู้อย่างมีความสุขจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการเรียนของผู้เรียน เพราะเป็นทั้งเหตุปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้และเป็นผลที่เกิดจากการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ชูศรี ตันพงษ์ (2546) ให้ทัศนะว่า การเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายถึง ความรู้สึกที่ดีของผู้เรียนที่มีต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทางการเรียนรู้ อันเกิดมาจากกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้สอน ได้แก่ ความต้องการเรียนรู้และทำกิจกรรม สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน อยากร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ในการเรียน อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและผู้สอน สนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและผู้สอน และมีความรู้สึกที่ดีที่ได้อยู่ร่วมกับผู้สอน สบายใจที่ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในโรงเรียน ความสุขในการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เรียนได้ใช้สมองสองซีกอย่างสมดุล ดังนั้นผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับความสุขในการเรียนรู้ให้มาก ภายใต้จัดการเรียนการสอนที่ช่วยสร้างความสุขในการเรียน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

เทคนิคการผ่อนคลายโดยการกำหนดลมหายใจและวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาพยาบาลมีความสุข จากการศึกษาของบุษกร โกมลภมร และศรีสุกาญจน์ บิณฑาประสิทธิ์ (2557) พบว่าการวาดภาพจะทำให้เกิดสมาธิ และการเปิดเพลงบรรเลงช่วยให้ผ่อนคลาย มีความสุข นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ลักษณะอาจารย์ ลักษณะการเรียนการสอน ลักษณะ นักศึกษา ลักษณะวิทยาลัย ลักษณะนักศึกษาร่วมวิทยาลัย และลักษณะบิดามารดา/ผู้ปกครอง โดยลักษณะการเรียนการสอนมีอิทธิพลทางอ้อม ต่อความสุข

ในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 0.075, p<0.01 ลักษณะนักศึกษามีอิทธิพลทางตรงต่อความสุขในการเรียน ของนักศึกษาอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ 0.19, p<0.01 (ปัทมา ทองสม, 2544) ประกอบกับลักษณะวิชาการบริหารการพยาบาลนั้น นักศึกษาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหลักการและทฤษฎีการบริหาร องค์ประกอบและกระบวนการบริหาร หลักการบริหารและพัฒนาองค์กร มีภาวะผู้นำและเทคนิคการบริหารทางการพยาบาล การบริหารองค์การพยาบาล การบริหารคุณภาพทางการพยาบาลซึ่งวิชาดังกล่าวอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด

จากการทบทวนวรรณกรรมจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ผลของการจัดการเรียนโดยใช้เทคนิคผ่อนคลายเพื่อเพิ่มความสุขในการเรียน ของนักศึกษาพยาบาล อันจะส่งผลต่อให้นักศึกษาเกิดความสุขในการเรียนตลอดจนการเสริมสร้างองค์ความรู้ทางวิชาชีพและการนำประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลต่อความสุขของผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุขของนักศึกษาของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล

2. เพื่อเปรียบเทียบความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวคิดความสุขของกรมสุขภาพจิต (2550) โดยมีสาระสำคัญเน้นความพึงพอใจในชีวิตประจำวัน การยอมรับในการแก้ปัญหา การควบคุมอารมณ์ การเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรง การเห็นใจผู้อื่น ตลอดจนการช่วยเหลือผู้อื่นและความภาคภูมิใจในตนเอง สำหรับเทคนิคการผ่อนคลาย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการผ่อนคลายโดยเน้นการควบคุมลมหายใจ การจินตนาการและการผ่อนคลายอย่างลึก โดยมีกิจกรรมได้แก่ การกำหนดลมหายใจและการระบายสีเพื่อผ่อนคลาย

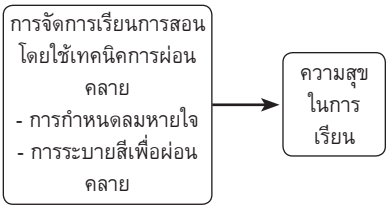

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ที่ศึกษาในรายวิชาบริหารการพยาบาล ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 รุ่นที่ 48 รวมทั้งสิ้น 148 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ที่ศึกษาในรายวิชาบริหารการพยาบาล ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 รุ่นที่ 48 จำนวน 27 คน คำนวณโดยใช้โปรแกรม G* Power ใช้ Test Family เลือก t-test, Statistical test เลือก Mean: Difference Between Two Dependent Means (Match Paired) กำหนดค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect Size)=0.5 ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha)=.05 และค่า Power=.80 ทั้งนี้เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง จึงได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ตามสูตรการคำนวณโดยใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวนได้หารด้วย 1 ลบเปอร์เซ็นต์ของความคลาดเคลื่อนยกกำลังสอง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 33 คน ดังนี้

$$\frac{27}{(1-0.10)^2}$$

การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบจากรหัสประจำนักศึกษา โดยนำจำนวนนักศึกษาทั้งหมดหารด้วยขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

148 / 33=4.48 ดังนั้นจึงสุ่มเก็บทุกๆ 4 คน จากนั้นจึงสุ่มเลือกเลขเป็นเลข 2 แล้วจึงเลือกนักศึกษาที่มีรหัสประจำตัว 2, 6, 10, 14, 18, 22,...

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ เทคนิคการผ่อนคลาย การกำหนดลมหายใจ และการระบายสี โดยจัดเป็นกิจกรรมจำนวน 6 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง โดยแต่ละครั้งมีกิจกรรมครบทั้ง 3 กิจกรรม

ทั้งนี้ก่อนการจัดกิจกรรมผู้วิจัยให้ฟังเพลงบรรเลงและชี้แจงวิธีการกำหนดลมหายใจ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพัฒนาจากดัชนีชี้วัดความสุขคนไทยของกรมสุขภาพจิต (2550) จำนวนทั้งสิ้น 15 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นข้อคำถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยได้ค่า IOC ระหว่าง .67-1.00 และนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค เท่ากับ .795

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขั้นตอนการวิจัยแก่กลุ่มตัวอย่าง

1.2 ผู้สอนได้ทดสอบระดับความสุขของผู้เรียนก่อนใช้เทคนิคการผ่อนคลายในสัปดาห์ที่ 1 ของการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาบริหารการพยาบาล โดยใช้แบบทดสอบปลายปิด ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบประเมินความสุขของกรมสุขภาพจิต จำนวน 15 ข้อ ทำการทดสอบผู้เรียนทุกคน จำนวน 148 คน

2. ขั้นดำเนินการ

กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาการบริหารการพยาบาล รายวิชาภาคทฤษฎี จำนวน 2 หน่วยกิต ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวนผู้ลงทะเบียนเรียน 148 คน จัดการเรียนการสัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 4 ชั่วโมง รวม 8 ครั้ง รวมเป็น 32 ชั่วโมง โดยผู้สอนได้จัดกิจกรรมเทคนิคการผ่อนคลายได้แก่ การกำหนดลมหายใจและการระบายสี แก่นักศึกษาก่อนการเรียนการสอนทุกครั้งประมาณ 10 นาที เพื่อให้นักศึกษาเกิดความผ่อนคลายและความสุขในการเรียน โดยก่อนการสอนและก่อนการทำกิจกรรมผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนรายวิชานี้ โดยเฉพาะการชี้แจงการนำกิจกรรมเทคนิคการผ่อนคลายเพื่อความสุขในการเรียน ว่าจะทำกิจกรรมอะไรมาใช้บ้าง เมื่อผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมต่างๆ แล้ว ผู้สอนได้ทดสอบระดับความสุขของผู้เรียน โดยใช้แบบทดสอบ

ปลายปิดซึ่งดัดแปลงมาจากแบบประเมินความสุขของกรมสุขภาพจิต จำนวน 15 ข้อ ทำการทดสอบผู้เรียนทุกคน จำนวน 148 คน และในชั่วโมงสุดท้ายก่อนการจบการศึกษารายวิชาการบริหารการพยาบาล ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนตอบแบบประเมินความสุขอีกครั้ง เป็นการประเมินผลหลังการทำกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วไปจัดเตรียมแฟ้มข้อมูล บันทึกข้อมูลแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS Version 23) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้ ร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับความสุขของนักศึกษาของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณา ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้โดยใช้เกณฑ์ของกรมสุขภาพจิต (2550) ดังนี้

คะแนน 33-45 คะแนน หมายถึง มีความสุขมากกว่าคนทั่วไป (Good)

คะแนน 27-32 คะแนน หมายถึง มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป (Fair)

คะแนน น้อยกว่า หรือเท่ากับ 26 คะแนน หมายถึงมีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป (Poor)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล โดยสถิติ Paired t-test

โดยผู้วิจัยทำการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) การใช้สถิติดังกล่าวเพื่อทดสอบว่าข้อมูลมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) โดยการทดสอบจากสถิติ Kolmogorov-smirmov Test พบว่า ข้อมูลมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Sig=.200)

จริยธรรมวิจัย

ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา ได้เลขจริยธรรมวิจัย BCNSK 3/2560 และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงรายละเอียด ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้ 1) ชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย 2) วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามในแบบสอบถาม 4) การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ 5) การเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม 6) สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือสิทธิที่จะถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายภายใน 1 ปี ภายหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้นักศึกษาทั้ง 148 คนเข้าร่วมโปรแกรม แต่นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพียง 33 คน ตามขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างในระเบียบวิธีการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N=149)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	1	3.03
หญิง	32	96.97
การกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา		
กู้ยืม	13	39.39
ไม่กู้ยืม	20	60.61
การได้รับทุนการศึกษา		
เคยไดรับทุนทุนการศึกษา	28	84.84
ไม่เคยได้รับทุนการศึกษา	5	15.16

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 96.97 มีเพศชายเพียง ร้อยละ 3.03 ไม่กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาร้อยละ 60.61 และเคยได้รับทุนทุนการศึกษา ร้อยละ 84.84

2. ระดับความสุขของนักศึกษาของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล

ตาราง 2 ร้อยละของระดับความสุขของนักศึกษาของนักศึกษาพยาบาลก่อนการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล

ระดับความสุข	จำนวน (n=33)	ร้อยละ (100)
มีความสุขมากกว่าคนทั่วไป (Good) (33-45 คะแนน)	10	30.30
มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป (Fair) (27-32 คะแนน)	19	57.58
มีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป (Poor) (≤ 26 คะแนน)	4	12.12

จากตาราง 2 พบว่าระดับความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาลเกินครึ่งมีความสุขเท่ากับคนทั่วไป ร้อยละ 57.58 รองลงมาคือ มีความสุขมากกว่าคนทั่วไป ร้อยละ 30.30 และมีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป ร้อยละ 12.12

ตาราง 3 ร้อยละของระดับความสุขของนักศึกษาของนักศึกษาพยาบาลหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล

ระดับความสุข	จำนวน (n=33)	ร้อยละ (100)
มีความสุขมากกว่าคนทั่วไป (Good) (33-45 คะแนน	12	36.37
มีความสุขเท่ากับคนทั่วไป (Fair) (27-32 คะแนน)	17	51.51
มีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป (Poor) (≤ 26 คะแนน)	4	12.12

จากตาราง 3 พบว่าระดับความสุขของนักศึกษาพยาบาลหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาลเกินครึ่งมีความสุขเท่ากับคนทั่วไป ร้อยละ 51.51 รองลงมาคือ มีความ

สุขมากกว่าคนทั่วไป ร้อยละ 36.37 และมีความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป ร้อยละ 12.12

จะเห็นได้หลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาลจำนวนนักศึกษาพยาบาลที่มีความสุขมากกว่าคนทั่วไป เพิ่มขึ้นจาก 10 คน เป็น 12 คน ร้อยละของการเพิ่มเป็น 6.07 ในขณะที่ระดับความสุขน้อยกว่าคนทั่วไป ยังคงมีจำนวนเท่าเดิม

3. เปรียบเทียบความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล

ตาราง 4 เปรียบเทียบความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล

ตัวแปร	ก่อนใช้เทคนิค		หลังใช้เทคนิค		t	df	P (1-tailed)
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
ความสุขของนักศึกษาพยาบาล	30.32	4.38	30.73	4.33	.466	32	0.322

จากตาราง 4 พบว่าในภาพรวมความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ซึ่งนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีระยะเวลาการเรียนภาคทฤษฎีที่สั้นมาก โดยเฉพาะในรายวิชาวิจัยทางการพยาบาล ซึ่งเป็นวิชาที่นักศึกษาพยาบาลมีความเครียดเพราะต้องทำวิจัยให้เสร็จสิ้นภายในภาคการศึกษาที่ 1 ประกอบกับในภาคการศึกษาที่ 2 นักศึกษาต้องฝึกภาคปฏิบัติตลอดระยะเวลา 7 เดือนติดต่อกัน จึงทำให้นักศึกษามีความกังวลใจและเครียด ส่งผลให้นักศึกษามีความสุขในการเรียนทั้งก่อนและหลังการใช้เทคนิคการผ่อนคลายที่ไม่แตกต่างกัน แต่

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 3 ความเบื่อหน่ายท้อแท้กับการเรียน และข้อที่ 11 การให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนแก่ผู้อื่นเมื่อมีโอกาส หลังการใช้เทคนิคผ่อนคลายในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาลสูงกว่าก่อนใช้เทคนิคผ่อนคลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าเทคนิคผ่อนคลายโดยการกำหนดลมหายใจ และการระบายสีเพื่อผ่อนคลาย ช่วยลดความเบื่อหน่ายท้อแท้กับการเรียน และช่วยเพิ่มให้นักศึกษาได้ช่วยเหลือด้านการเรียนแก่เพื่อนในการเรียนวิชาบริหารการพยาบาล ทั้งนี้เนื่องจากความสุขเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ เพราะการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขทำให้นักเรียนสนใจ มีแรงจูงใจในการเรียนและใช้กลวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ (ปิยวรรณ พันธุ์มงคล, 2553) นอกจากนี้สภาพของการจัดการเรียนการสอนในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีอิสระยอมรับความแตกต่างของบุคคล มีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จ และได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ซึ่งมีแนวทางสำคัญ คือบทเรียนต้องเป็นเรื่องใกล้ตัว มีความหมาย มีประโยชน์ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีความหลากหลาย สื่อการเรียนต้องน่าสนใจ การประเมินผลมุ่งเน้นตามศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนต้องแสดงออกอย่างนุ่มนวล เป็นมิตร มีเมตตา อบอุ่น เข้าใจและยอมรับกันและกัน ให้กำลังใจและเกื้อกูลกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) สอดคล้องกับการศึกษาของปัทมา ทองสม (2544) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียน มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ลักษณะอาจารย์ ลักษณะการเรียนการสอน ลักษณะ นักศึกษา ลักษณะวิทยาลัย ลักษณะนักศึกษาร่วมวิทยาลัย และลักษณะบิดามารดา/ผู้ปกครอง โดยลักษณะบิดามารดา/ผู้ปกครอง และลักษณะนักศึกษาร่วมวิทยาลัยมีอิทธิพล ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม ต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ลักษณะการเรียนการสอนมีอิทธิพลทางอ้อม ต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของปฐมพร

โพธิ์ถาวร และสาวิตรี วงค์ประดิษฐ (2560) พบว่านักศึกษาพยาบาลมีค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดในการสอบหลังฝึกปฏิบัติงานหลังการใช้สื่อวีดีทัศน์น้อยกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดก่อนใช้สื่อวีดีทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=6.54$, $p<.01$) นอกจากนี้กิจกรรมศิลปะการวาดภาพระบายสีจะทำให้เกิดสมาธิ การเปิดเพลงบรรเลงช่วยให้ผ่อนคลาย มีความสุข มีอิสระชอบการวาดภาพเพราะจะช่วยให้เกิดการสังเกต การจินตนาการ และเกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถเชื่อมโยงสู่พฤติกรรมการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ (บุษกร โกมลภมร และ ศรีสุกาญจน์ บิณฑาประสิทธิ์, 2557)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาควรหาเทคนิคการเพิ่มความสุขขณะเรียนเพิ่มเติมนอกจากกิจกรรมการกำหนดลมหายใจ และกิจกรรมระบายสีเพื่อผ่อนคลายทั้งในรายวิชาภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร อันเกิดประโยชน์ต่อความสุขในการเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ทราบถึงความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา อาจทำการวิจัยโดยศึกษาระยะยาว (Longitudinal Study) ด้วยการวัดซ้ำ (Repeated Measure) โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เพื่อความสุขในการเรียนของนักศึกษาพยาบาล หรือเพื่อดูว่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมีความแปรเปลี่ยนหรือมีความคงที่ในการวัดแต่ละครั้งหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2550). *แบบวัดความสุขของกรมสุขภาพจิต*. นนทบุรี: โรงพิมพ ร.ส.พ.

ชูศรี ตันพงศ์. (2546). *ประเมินพัฒนาการ: มติใหม่แห่งการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2544). *ลมปราณและการหายใจ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

นงพิมล นิมิตรอานันท์ และวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย. (2553). ใน จริยาวัตร คมพยัคฆ์ และและวนิดา ดุรงค์ฤทธิชัย บรรณาธิการ. *การพยาบาลอนามัยชุมชน: แนวคิด หลักการและการปฏิบัติการพยาบาล (Community Health Nursing: Concept, Principle and Nursing Practice)*. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

บุษกร โกมลภมร และศรีสุกาญจน์ บิณฑาประสิทธิ์. (2557). *การสะท้อนแนวคิดของนักศึกษาพยาบาลที่เชื่อมโยงสู่การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์โดยใช้กิจกรรมศิลปะการวาดภาพระบายสี*. สงขลา: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา.

ปฐมพร โพธิ์ถาวร และสาวิตรี วงค์ประดิษฐ์. (2560). ประสบการณ์การปฏิบัติสมาธิด้วยการหายใจเพื่อลดความเครียดในการสอบวิชาปฏิบัติการพยาบาลมารดาทารกและการผดุงครรภ์ 2. *วารสารรรเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 4*(1): 171-189.

ปัทมา ทองสม. (2544). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสุขในการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. *วารสารพยาบาลและการศึกษา, 4*(1): 88-111.

ปิยวรรณ พันธุ์มงคล. (2553). บทบาทของอารมณ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 38*(2): 88-101.

วิจิตรา กุสมภ์. (2553). *ประเด็นและแนวโน้มวิชาชีพการพยาบาล (Trend & Issue of Nursing Profession)*. กรุงเทพฯ: สหประชาพิบูลย์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี.

Cronbach, L.J. (1951). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed). New York: Harper & Row.

Fraenkel, R.J., Wallen E.N. and Hyun H.H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. 8th ed. New York: McGraw-Hill.

กระบวนการเตรียมข้อสอบ ก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการของรายวิชาสรีรวิทยา มหาวิทยาลัยพะเยา

Preparation processes of the pretest system on physiology laboratories in University of Phayao

ปภาอร เขียวสีมา[1]
Paphaon Kheawseema[1]

Received: 12 December 2019 ; Revised: 6 March 2020 ; Accepted: 15 April 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเตรียมข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ โดยทำการสำรวจความคิดเห็นจาก บุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยาจำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยา ที่มีต่อกระบวนการเตรียมข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ 1) ด้านความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดเตรียมข้อสอบ ซึ่งประกอบด้วย มีห้องเตรียมข้อสอบและโต๊ะเตรียมข้อสอบแยกเป็นสัดส่วน ควรมีตู้จัดเก็บข้อสอบ และควรมีแฟ้มสำหรับจัดเก็บเฉลยข้อสอบที่มิดชิดและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 (0.80) อยู่ในระดับมาก 2) ด้านความเหมาะสมของอุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบซึ่งประกอบด้วย อุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบควรพร้อมใช้งาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 (0.45) อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านความเหมาะสมของจำนวนชุด และ จำนวน ข้อสอบ ซึ่งประกอบด้วย จัดทำข้อมูลของต้นฉบับ

[1] สาขาวิชาสรีรวิทยา คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000
[1] Physiology, Faculty of Medical Sciences, University of Phayao, Phayao 56000
* Corresponding author: paphaonkk@gmail.com

ข้อสอบให้ครบถ้วน และข้อสอบมีข้อความชัดเจน ไม่มีข้อความขาดหรือหายไป ควรมีข้อสอบเพื่อสลับใช้ในแต่ละปีการศึกษา ไม่ควรใช้ข้อสอบซ้ำ และจำนวนชุดข้อสอบไม่ควรเกิน 4 ชุด ในแต่ละบทปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 (0.96) อยู่ในระดับมาก 4) ความเหมาะสมของการใช้ทรัพยากรในการจัดเตรียมและการตรวจข้อสอบซึ่งประกอบด้วย ควรใช้กระดาษ Reuse ในการสำเนาข้อสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 (0.59) อยู่ในระดับมากที่สุด สรุปคือ สามารถนำแนวทางการศึกษาทั้ง 4 ด้านมาใช้ได้ในการพัฒนากระบวนการเตรียมและตรวจข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ โดยสามารถลดเวลาในการทำงานได้ 13.64% ลดทรัพยากรกระดาษในการจัดเตรียมข้อสอบได้ 100% และลดงบประมาณในการจัดเตรียมข้อสอบได้ 100%

คำสำคัญ: การพัฒนา, การเตรียมข้อสอบ, การเรียนภาคปฏิบัติการ

Abstract

The purpose of this research was to preparation process before learning.Studying from the personnel of the physiology department in 14 persons. Data analysis and statistical methods are Percentage, Mean and Standard Deviation. Research results can be summarized as follows: Opinion of personnel in the field of Physiology With the preparation process of the pre-test system. 1)The appropriateness of the place in preparing the exam contain with There is a test preparation room and a separate test preparation table. There should be a test cabinet. And there should be a file for storing solutions that are completely and safely found that the average value is 4.21 (0.80) at a high level. 2) The appropriateness of equipment for preparing the exam contain with The equipment for preparing should be ready for use, such as the cutting of the pen paper for examination of the examination, found that the average value is 4.71 (0.45) at the highest level.3) The appropriateness of the number of sets and the number of exams which comprise Complete the information of the original exam.

And the exam has clear text No missing or missing messages There should be a test to switch between each academic year. Should not use the exam repeatedly and the number of exam sets should not be more than 4 sets in each chapter. It is found that the average value is 4.31 (0.96) at a high level. 4) The appropriateness of resource utilization in preparation and examination of the exam Which consists of using Reuse paper in the copy of the exam.The average value 4.71 (0.59) at the highest level The conclusion is can be applied in all 4 method of study to development of preparation and examination process of the pre-test system. Which can reduce work time by 13.64%, reduce paper resources for test preparation by 100% and reduce budget for test preparation by 100%

Keywords: Development, Exam preparation, physiology laboratories

บทนำ

สืบเนื่องจากงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการรายวิชาสรีรวิทยา มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยในก่อนหน้านี้นั้น ปภาอร เขียวสีมา (2562) จากระบบการสอบ 3 ระบบ คือ Paper test ใช้กระดาษคำตอบเติมเครื่องหมายถูกผิด (แบบเดิม) Paper test ใช้กระดาษคำตอบแบบฝน (แบบใหม่) และ Online test ใช้ส่งคำตอบในระบบอินเตอร์เน็ตแบบออนไลน์ (แบบใหม่) ผลการวิจัยสรุปได้ว่าระบบการสอบทั้ง 3 ระบบ นั้นไม่มีความแตกต่างกัน ในภาพรวม ซึ่งทางสาขาวิชาสรีรวิทยา มีความเห็นว่า ควรใช้ระบบการสอบแบบ Paper test ใช้กระดาษคำตอบเติมเครื่องหมายถูกผิด (แบบเดิม) ซึ่งสามารถควบคุมปัจจัยต่างๆ ในด้านความน่าเชื่อถือของระบบ ด้านความถูกต้องครบถ้วนตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ และด้านความปลอดภัยของระบบ ได้ดีกว่าระบบอื่น แต่ในปัจจุบันพบว่าระบบการสอบระบบนี้ยังมีข้อบกพร่องในหลายๆ ด้าน เช่น เวลาในการจัดเตรียมข้อสอบซึ่งใช้เวลานานประกอบด้วย

ขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ การสำเนาข้อสอบ การตัดข้อสอบ และการสลับข้อสอบซึ่งจำนวนข้อสอบนั้นมีปริมาณมาก เพราะนิสิตทีเรียนรายวิชา สรีรวิทยาพื้นฐาน สรีรวิทยาพื้นฐานของมนุษย์ และสรีรวิทยาของมนุษย์นั้นมีจำนวนมาก โดยเฉลี่ยในเทอมแรกนั้นประมาณหนึ่งพันกว่าคน และในการเรียนปฏิบัติการรายวิชาสรีรวิทยานั้นมีจำนวนบทปฏิบัติการที่จะต้องเรียนจำนวน 9 บทปฏิบัติการ ซึ่งข้อสอบในแต่ละบทก็จะไม่เหมือนกัน ในส่วนของการใช้กระดาษในการสำเนาข้อสอบในปริมาณที่มาก และเพื่อลดปัญหาดังกล่าวให้ได้มากที่สุด ทางสาขาวิชาจึงเห็นว่าควรนำระบบการสอบมาพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์ต่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษากระบวนการเตรียมข้อสอบ ก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยา คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2562 จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 14 ชุด ซึ่งเก็บรวบรวมจากบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยา โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เป็นการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยา ต่อการพัฒนากระบวนการเตรียมและตรวจข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดและแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

เห็นด้วยมาก ให้ 4 คะแนน

เห็นด้วยปานกลาง ให้ 3 คะแนน

เห็นด้วยน้อย ให้ 2 คะแนน

เห็นด้วยน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

และระยะที่ 3 เป็นการนำเอาผลการสำรวจมาใช้ในการดำเนินการของกระบวนการเตรียมและตรวจข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ และการศึกษาผลการดำเนินการพัฒนาของกระบวนการเตรียมข้อสอบโดยมีขั้นตอนดังนี้

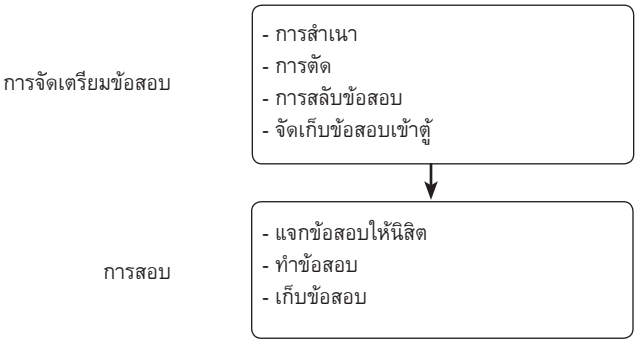

การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีทางสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติดังกล่าว ผู้ทำการวิจัยใช้คอมพิวเตอร์และแปลผลความคิดเห็นจากค่าเฉลี่ย ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง เห็นด้วยมาก

2.50-3.49 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1.00-1.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนากระบวนการเตรียมข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ ของรายวิชาสรีรวิทยา มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้วิจัยนำเสนอเป็น 3 ระยะ ตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ได้ผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 1 ผลของความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยา ต่อกระบวนการเตรียมข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ

แบบสอบถามปลายเปิด	ความคิดเห็น
1. ท่านคิดว่าสถานที่ในการจัดเตรียมข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการของรายวิชาสรีรวิทยา เหมาะสมหรือไม่ หรือควรมีการปรับปรุง อย่างไร ?	1.1 มีห้องเตรียมข้อสอบและโต๊ะเตรียมข้อสอบแยกเป็นสัดส่วน n=10 (71.42%) 1.2 ควรมีตู้จัดเก็บข้อสอบ และควรมีแฟ้มสำหรับจัดเก็บเฉลยข้อสอบที่มิดชิดและปลอดภัย n=11 (78.57%)
2. ท่านคิดว่าอุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการของรายวิชาสรีรวิทยา เหมาะสมหรือไม่ หรือควรมีการปรับปรุง อย่างไร?	2.1 อุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบควรพร้อมใช้งาน n=9 (64.29%)
3. ท่านคิดว่าจำนวนชุด และ จำนวนข้อสอบ ก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการของรายวิชาสรีรวิทยา เหมาะสมหรือไม่ หรือควรมีการปรับปรุง อย่างไร?	3.1 จัดทำข้อมูลของต้นฉบับข้อสอบให้ครบถ้วน และข้อสอบมีข้อความชัดเจน ไม่มีข้อความขาดหรือหายไป n=8 (57.14%) 3.2 ควรมีข้อสอบเพื่อสลับใช้ในแต่ละปีการศึกษา ไม่ควรใช้ข้อสอบซ้ำ n=14 (100%) 3.3 จำนวนชุดข้อสอบไม่ควรเกิน 4 ชุด ในแต่ละบทปฏิบัติการ และ ควรมีการสลับชุดข้อสอบก่อนนำมาสำเนาเพื่อประหยัดเวลาในการสลับชุดข้อสอบ n=12 (85.71%)
4. ท่านคิดว่าการใช้ทรัพยากรในการจัดเตรียมข้อสอบ ก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ ของรายวิชาสรีรวิทยา เหมาะสมหรือไม่หรือควรมีการปรับปรุง อย่างไร ?	4.1 ควรใช้กระดาษ Reuse ในการสำเนาข้อสอบ n=14 (100%)

ผลที่ได้นำไปใช้ปรับปรุง ระยะที่ 2 ได้ผลการศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ดังนี้ ประมาณค่า 5 ระดับ ในระยะที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยา ที่มีต่อกระบวนการเตรียมข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดเตรียมข้อสอบ			
1.1 มีห้องเตรียมข้อสอบและโต๊ะเตรียมข้อสอบแยกเป็นสัดส่วน	3.64	1.04	มาก
1.2 ควรมีตู้จัดเก็บข้อสอบ และควรมีแฟ้มสำหรับจัดเก็บเฉลยข้อสอบที่มิดชิดและปลอดภัย	4.79	0.56	มากที่สุด
รวม	4.21	0.80	มาก
2. ความเหมาะสมของอุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบ			
2.1 อุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบควรพร้อมใช้งาน	4.71	0.45	มากที่สุด
รวม	4.71	0.45	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของจำนวนชุด และ จำนวน ข้อสอบ			
3.1 จัดทำข้อมูลของต้นฉบับข้อสอบให้ครบถ้วน และข้อสอบมีข้อความชัดเจน ไม่มีข้อความขาดหรือหายไป	4.36	0.97	มาก
3.2 ควรมีข้อสอบเพื่อสลับใช้ในแต่ละปีการศึกษา ไม่ควรใช้ข้อสอบซ้ำ	4.29	1.03	มาก
3.3 จำนวนชุดข้อสอบไม่ควรเกิน 4 ชุด ในแต่ละบทปฏิบัติการ และ ควรมีการสลับชุดข้อสอบก่อนนำมาสำเนาเพื่อประหยัดเวลาในการสลับชุดข้อสอบ	4.29	0.88	มาก
รวม	4.31	0.96	มาก
4. ความเหมาะสมของการใช้ทรัพยากรในการจัดเตรียมข้อสอบ			
4.1 ควรใช้กระดาษ Reuse ในการสำเนาข้อสอบ	4.71	0.59	มากที่สุด
รวม	**4.71**	**0.59**	**มากที่สุด**
สรุปรวม	**4.49**	**0.70**	**มาก**

ผลการวิเคราะห์ จากตารางที่ 2 แสดงว่าบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยามีความคิดเห็นต่อกระบวนการเตรียมข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ ด้าน ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดเตรียมข้อสอบโดยภาพรวมเห็นด้วยมาก ($\bar{x}$=4.21) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับ 2 ลำดับ ลำดับแรกได้แก่ ควรมีตู้จัดเก็บข้อสอบ และควรมีแฟ้มสำหรับจัดเก็บเฉลยข้อสอบที่มิดชิดและปลอดภัย ($\bar{x}$=4.79) รองลงมามีห้องเตรียมข้อสอบและโต๊ะเตรียมข้อสอบแยกเป็นสัดส่วน ($\bar{x}$=3.64)

ด้าน ความเหมาะสมของอุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบ โดยภาพรวมเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x}$=4.71) ซึ่งมีด้านเดียวคือ อุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบควรพร้อมใช้งาน เช่น ที่ตัดกระดาษ

ด้าน ความเหมาะสมของจำนวนชุด และ จำนวน ข้อสอบ โดยภาพรวมเห็นด้วยมาก ($\bar{x}$=4.31) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับ 3 ลำดับ ลำดับแรกแรก ได้แก่ จัดทำข้อมูลของต้นฉบับข้อสอบให้ครบถ้วน และข้อสอบมีข้อความชัดเจน ไม่มีข้อความขาดหรือหายไป ($\bar{x}$=4.36) รองลงมาควรมีข้อสอบเพื่อสลับใช้ในแต่ละปีการศึกษา และจำนวนชุดข้อสอบไม่ควรเกิน 4 ชุด ในแต่ละบทปฏิบัติการ ($\bar{x}$=4.29) ตามลำดับ

ด้าน ความเหมาะสมของการใช้ทรัพยากรในการจัดเตรียมข้อสอบ โดยภาพรวมเห็นด้วยมากที่สุด คือควรใช้กระดาษ Reuse ในการสำเนาข้อสอบ ($\bar{x}$=4.71)

ระยะที่ 3 การนำเอาผลการสำรวจมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเตรียมข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการและศึกษาผลการพิจารณากระบวนการเตรียมข้อสอบดังนี้

1. ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดเตรียมข้อสอบ

1.1 มีห้องเตรียมข้อสอบและโต๊ะเตรียมข้อสอบแยกเป็นสัดส่วน

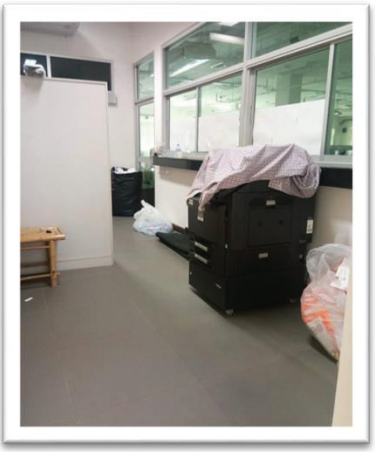

ภาพประกอบ 1 ห้องสำเนาข้อสอบและโต๊ะจัดเตรียมข้อสอบ

1.2 ควรมีตู้จัดเก็บข้อสอบและควรมีแฟ้มสำหรับจัดเก็บเฉลยข้อสอบที่มิดชิดและปลอดภัย

ภาพประกอบ 2 ตู้จัดเก็บข้อสอบและแฟ้มจัดเก็บเฉลย

2. อุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบ

2.1. อุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบควรพร้อมใช้งาน เช่น ที่ตัดกระดาษ

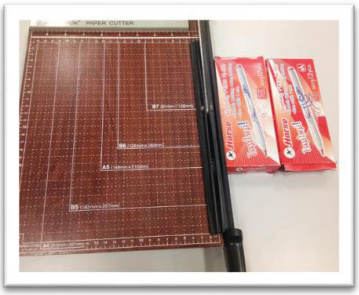

ภาพประกอบ 3 ที่ตัดกระดาษ

3. จำนวนชุด และ จำนวนข้อสอบ

3.1 จัดทำข้อมูลของต้นฉบับข้อสอบให้ครบถ้วน และข้อสอบมีข้อความชัดเจน ไม่มีข้อความขาดหรือหายไป

3.2 ควรมีข้อสอบเพื่อสลับใช้ในแต่ละปีการศึกษา ไม่ควรใช้ข้อสอบซ้ำ

3.3 จำนวนชุดข้อสอบไม่ควรเกิน 4 ชุด ในแต่ละบทปฏิบัติการ และ ควรมีการสลับชุดข้อสอบก่อนนำมาสำเนาเพื่อประหยัดเวลาในการสลับชุดข้อสอบ

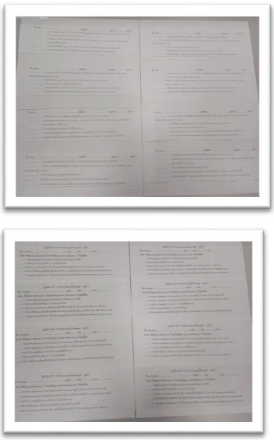

ภาพประกอบ 4 จำนวนข้อสอบไม่เกิน 4 ชุด และมีการสลับข้อสอบก่อนการสำเนา

4. การใช้ทรัพยากรในการจัดเตรียมข้อสอบ

4.1 ควรใช้กระดาษ Reuse ในการสำเนาข้อสอบ

ภาพประกอบ 5 กระดาษ Reuse ในการสำเนาข้อสอบ

ตารางที่ 3 แสดง เวลาในการทำงาน (นาที) กระดาษในการจัดเตรียมข้อสอบ (แผ่น) งบประมาณในการจัดเตรียมข้อสอบ (บาท) ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา

รายการ	ก่อน	หลัง	ลดลง	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
เวลาในการทำงาน (นาที)	1320	1140	180	13.64
ทรัพยากรกระดาษในการจัดเตรียมข้อสอบ (แผ่น)	2700	0	2700	100
งบประมาณในการจัดเตรียมข้อสอบ (บาท)	675	0	675	100

ผลจากการพัฒนากระบวนการเตรียมและตรวจข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการโดยการนำผลจากการสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรมาปฏิบัติจริงทำให้เกิดผลดังนี้

1. ลดเวลาในการจัดเตรียมข้อสอบ ดังนี้ การสำเนาข้อสอบใช้เวลาเท่าเดิมการตัดข้อสอบใช้เวลาเท่าเดิมการสลับข้อสอบแบบใหม่ไม่มีการสลับข้อสอบทำให้ประหยัดเวลาไป 180 นาที คิดเป็นร้อยละ 13.64

2. ลดทรัพยากรในการจัดเตรียมข้อสอบโดยการใช้กระดาษ Reuse แทนกระดาษใหม่ทำให้ประหยัดกระดาษใหม่ประมาณ 2700 แผ่น คิดเป็นร้อยละ 100

3. ลดจำนวนเงินในการซื้อกระดาษใหม่ประมาณ 675 บาท คิดเป็นร้อยละ 100

สรุปผลและอธิปรายผล

1. ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดเตรียมข้อสอบ

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยาพบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่มีความเห็นว่า 1) ควรมีห้องเตรียมข้อสอบและโต๊ะเตรียมข้อสอบแยกเป็นสัดส่วนนั้นความคิดเห็นส่วนมากเห็นด้วยเนื่องจากห้องที่ใช้ในการจัดเตรียมข้อสอบในปัจจุบันนั้นถือว่ามีความปลอดภัยในระดับหนึ่งซึ่งผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อสอบไม่สามารถเข้ามายุ่งเกี่ยวได้ 2) ควรมีตู้จัดเก็บข้อสอบ และควร

มีแฟ้มสำหรับจัดเก็บเฉลยข้อสอบที่มิดชิดและปลอดภัย ซึ่งในปัจจุบันนั้นมีตู้สำหรับเก็บข้อสอบแต่ยังไม่มีแฟ้มสำหรับจัดเก็บเฉลยข้อสอบที่มิดชิดและปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับ อำนวย เลิศชยันต์ (2527: 173) กล่าวไว้ว่า การเก็บข้อสอบที่ได้มาตรฐานแล้วและสามารถรักษาข้อสอบทุกๆ ข้อ ให้คงไว้ซึ่งความเป็นมาตรฐาน เช่นเดิม สามารถป้องกันการขโมยข้อสอบและสามารถรักษาความปลอดภัยได้เป็นอย่างดี ในทำนองเดียวกัน อัจฉรา วงศ์โสธร (2544: 218) กล่าวไว้ว่าการมีระบบในการจัดเก็บ ข้อสอบเพื่อให้สะดวกในการนำเข้าและนำออกใช้ และเช่นเดียวกับ Rudner (1998: 1-2) กล่าวไว้ว่าการจัดเก็บและพัฒนาข้อสอบมีประโยชน์คือช่วยอำนวยความสะดวกในการเลือกข้อสอบไปใช้ตามความเหมาะสม และอุทัย บุญประเสริฐ (2532: 14-18) กล่าวว่าประโยชน์ของการจัดเก็บข้อสอบคือทำให้ข้อสอบมีความปลอดภัยมากที่สุดจากปัญหาข้อสอบรั่วไหล

2. ความเหมาะสมอุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบ

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยาพบว่า ความคิดเห็นส่วนมากเห็นด้วย คือ อุปกรณ์ในการจัดเตรียมข้อสอบควรพร้อมใช้งาน เช่น ที่ตัดกระดาษ ซึ่งอาจต้องมีการจัดหาที่ตัดกระดาษเพิ่มเพื่อให้เพียงพอสำหรับการจัดเตรียมข้อสอบ

3. ความเหมาะสมของจำนวนชุด และ จำนวนข้อสอบ

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยาพบว่า ความคิดเห็นส่วนมากเห็นด้วย คือ 1) ควรจัดทำข้อมูลของต้นฉบับข้อสอบให้ครบถ้วน และข้อสอบมีข้อความชัดเจน ไม่มีข้อความขาดหรือหายไป เนื่องจากในปัจจุบันยังมีข้อสอบบางส่วนที่มีข้อความขาดหายไปบ้าง อาจทำให้เสียเวลาในการทำข้อสอบเพราะต้องเปลี่ยนข้อสอบและอธิบายซ้ำในส่วนของข้อความที่ขาดหายไป สอดคล้องกับ มลิวัลย์ ผิวคราม และเดชพงษ์ อุ่นชาติ (2561) กล่าวว่าการเขียนข้อสอบควรเขียนคำสั่งและข้อความที่เป็นทั้งคำถามคำตอบให้ชัดเจน และยังสอดคล้องกับ พิชญ์สินี ชมภูคำ และ ยุทธศิลป์ ชูมณี (2552) กล่าวว่า คำถามในแบบทดสอบควรชัดเจน เข้าใจง่าย แต่ละ

ข้อควรถามเพียงเรื่องเดียว คำถามควรกระทัดรัดชัดเจนแต่อย่าให้สั้นจนเกินไป 2) ควรมีข้อสอบเพื่อสลับใช้ในแต่ละปีการศึกษา เนื่องจากหากข้อสอบเหมือนปีการศึกษาก่อนหน้าอาจทำให้เกิดการรั่วไหลของข้อสอบได้เพื่อความปลอดภัยควรสลับชุดข้อสอบในแต่ละปีการศึกษาไม่ให้ซ้ำกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Balloon (2563) กล่าวว่า การป้องกันการลอกข้อสอบคือ ข้อสอบปรนัยควรมีอย่างน้อย 5 ตัวเลือก และจำนวนชุดข้อสอบ อย่างน้อย 4-5 ชุดแต่ละชุดจะเรียงโจทย์และคำตอบไม่เหมือนกันเพื่อป้องกันการลอกข้อสอบ3) จำนวนชุดข้อสอบไม่ควรเกิน 4 ชุด ในแต่ละบทปฏิบัติการเพื่อลดเวลาในการจัดเตรียมข้อสอบให้น้อยลงเพราะหากจำนวนชุดข้อสอบมากเวลาในการจัดเตรียมข้อสอบจะนานขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Rudner (1998) กล่าวไว้ว่าการจัดเก็บและพัฒนาข้อสอบมีประโยชน์คือช่วยประหยัดแรงงานและค่าใช้จ่ายในการจัดสร้างข้อสอบใหม่ทุกครั้งที่มีการสอบ เช่นเดียวกับ สุพัฒน์ สุกมลสันต์ (2539: 13) อ้างโดย ประเสริฐ จันทร์อุดม ประสพ ยลสิริธัม และสวลีย์ บุตรประดิษฐ์ (2550) กล่าวว่าประโยชน์ของการพัฒนาข้อสอบสามารถใช้ข้อสอบข้อเดียวได้หลายครั้ง และเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายในการทดสอบแต่ละครั้งอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นการประหยัดทั้งแรงคน การเงิน และสติปัญญา

4. ความเหมาะสมของการใช้ทรัพยากรในการจัดเตรียมข้อสอบ

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยาพบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่คือเห็นด้วยที่จะให้ปรับปรุงในด้านนี้ คือควรใช้กระดาษ Reuse ในการสำเนาข้อสอบ เพราะสามารถทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้แต่ข้อจำกัดคือกระดาษ Reuse ต้องสามารถใช้ได้กับเครื่องถ่ายเอกสารของคณะและไม่ทำให้เครื่องถ่ายเอกสารเสียหาย และยังสอดคล้องกับ อัชณา วุฒิพรพงษ์ (2557) กล่าวว่า เมื่อมีการออกข้อสอบต้องใช้เวลาในการออกข้อสอบ จัดพิมพ์ข้อสอบลงกระดาษ นำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งต้องใช้ต้นทุนในการจัดพิมพ์ให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่างที่มากพอ ทำให้ต้นทุนอาจสูง สิ้นเปลืองวัสดุ อีกทั้งผู้ออกข้อสอบไม่

สามารถนำแบบทดสอบกลับมาใช้ใหม่ได้ การใช้กระดาษ Reuse ในการสำเนาข้อสอบจึงเป็นการประหยัดทรัพยากรและลดต้นทุนในการจัดเตรียมข้อสอบได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาสรีรวิทยาต่อการพัฒนากระบวนการเตรียมข้อสอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถนำแนวทางการศึกษาทั้ง 4 ด้านมาใช้ได้ในการพัฒนากระบวนการเตรียมและตรวจข้อสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการ เพื่อลดเวลา ทรัพยากร และลดงบประมาณในการจัดเตรียมข้อสอบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำวิธีการนี้ไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่นที่มีการสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการและศึกษาผลการดำเนินการทั้งในด้านผลลัพธ์และผลรวมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ คณาจารย์ในสาขาวิชาสรีรวิทยาทุกท่านที่ได้ให้แนวคิดคำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข และกองการเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพะเยาที่สนับสนุนทุนวิจัย ขอขอบพระคุณ อาจารย์พรรณพิมล สุขวงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาแนะนำและเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ปภาอร เขียวสีมา. (2562). การพัฒนาวิธีการสอบก่อนการเรียนภาคปฏิบัติการของรายวิชาสรีรวิทยา มหาวิทยาลัยพะเยา. *หนังสือประมวลบทความ (Proceeding) การประชุมวิชาการวิจัยระดับชาติสำหรับบุคลากรสายสบับสนุนวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาครั้งที่ 11 "ทองกวาววิชาการ' 62: ส่งเสริมงานวิจัย พัฒนางานพัฒนาองค์กร"*. 20-21 มิถุนายน 2562.: สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .391.

ประเสริฐ จันทร์อุดม, ประสพ ยลสิริธัม และสวลีย์ บุตรประดิษฐ์. (2550). *การสร้างระบบการจัดเก็บและพัฒนาข้อสอบรายวิชา 2310102 (ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร)*. นครสวรรค์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

พิชญ์สินี ชมภูคำ และยุทธศิลป์ ชูมณี. (2552). *การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบ*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มะลิวัลย์ ผิวคราม. (2561, 18 กันยายน). *การสร้างข้อสอบแบบถูก ผิด*. สืบค้นจาก: http: //www.ipecp.ac.th/ipecp/cgi-binn/webpili/resume.html.

อัจฉรา วงศ์โสธร. (2544). *การทดสอบและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

อัชณา วุฒิพรพงษ์. (2557). *การพัฒนาระบบคลังข้อสอบสำหรับการตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2532). *การจัดทำคลังข้อสอบ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

อำนวย เลิศชยันตรี. (2527). *การสร้างข้อสอบและการประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ.: อำนวยการพิมพ์.

Balloon. (2563). *ทางแก้ของปัญหาการในลอกข้อสอบ จากพี่มหาวิทยาลัย*. (29 มกราคม): ได้มาจาก https://www.dek-d.com/board/view/1043049/.

Rudner, L. (1988). *ED423310 1998-08-00 Item Banking*. ERIC Custom Transformations Team.pp. 3-3. Retrieved from: https://www.ed.gov/database/ERIC.Digests/ed423310.htm.

สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการให้บริการการเงินและบัญชี ที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Problems and guidelines for development of financial and accounting services that affect affecting the satisfaction of service recipients of Mahasarakham University

วิภาภรณ์ วงศ์รีเทพ[1]
Wipaporn Wongsritep[1]

Received: 17 January 2019 ; Revised: 24 May 2019 ; Accepted: 21 June 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการให้บริการ 2) เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาการให้บริการ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการหลังการพัฒนาการให้บริการ ทำการศึกษากับบุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการจำนวน 750 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีค่าความเชื่อมั่น 2) แบบสอบถาม และ 3) แบบสัมภาษณ์ผลการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของงานการเงินและบัญชี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสรุปประเด็นปัญหาแล้วนำเสนอด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

[1] นักวิเคราะห์การเงินและบัญชี คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1] Finance and Accounting Analyst Faculty of Cultural Science Mahasarakham University

ผลการวิจัยพบว่า

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาของการให้บริการงานการเงินและบัญชีเพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 4 ด้านได้แก่ 1) เอกสารการเบิกจ่ายเงินไม่ถูกต้องครบถ้วน ($\bar{x}$=1: S.D.=0.3) 2) เบิกจ่ายเงินล่าช้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ($\bar{x}$=1.34: S.D.=0.47) 3) ขอข้อมูลทางการเงินและหลักฐานการเบิกจ่ายเงินใช้เวลานานการประชาสัมพันธ์ข้อมูลน้อยทราบข้อมูลช้า ($\bar{x}$=1.37: S.D.=0.48) 4) บุคลากรให้ข้อเสนอแนะและตอบคำถามในเรื่องกฎหมายระเบียบต่างๆ และแนวทางการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน ($\bar{x}$=1.01: S.D.=0.1)

2. แนวทางการให้บริการงานการเงินและบัญชีเพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการในมหาวิทยาลัยมหาสารคามคือ 1) ทบทวนวิธีการดำเนินงานในปัจจุบัน คิดเป็นร้อยละ 77.23 2) เพิ่มเติมช่องทางการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์งานการเงินและบัญชีผ่านเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามและระบบงานสารบรรณอิเล็คทรอนิกส์อัตโนมัติ (Electronic Document System) หรือระบบ MSU- EDS คิดเป็นร้อยละ 76.83 3) การพัฒนาบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 75.23

3. ระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการงานการเงินและบัญชี จากความคิดเห็นของผู้รับบริการหลังการพัฒนาประสิทธิภาพ พบว่า ดีขึ้นใน 4 ด้าน คือ ด้านระยะเวลา, ด้านกระบวนการ, ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านบุคลากร

คำสำคัญ: สภาพปัญหา, แนวทางการพัฒนาการ, ให้บริการการเงินและบัญชี, ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจ

Abstract

This research has the following objectives: 1) to study the current conditions and problems of the service 2) to study the guidelines for service development and 3) to study the satisfaction of service recipients after service development Conducting studies with personnel and students in Mahasarakham University A group of 750 respondents

of the service satisfaction of the service recipients. The tools used in the research were 3 versions: 1) the satisfaction of the service recipients as a rating scale of 5 levels with confidence values 2) questionnaires and 3) Interview form for improving the efficiency of the financial and accounting services Analyzing data by using perscentage, mean, Standard deviation, and summarizing the issues and then presenting them with analytical description

The research found that

1. From the study of the problems of financial and accounting services in order to enhance the satisfaction of service recipients in Mahasarakham University in 4 areas: 1) Disbursement documents are not completely correct ($\overline{x}$=1: S.D.=0.3) 2) Delayed disbursement is not possible. ($\overline{x}$=1.34: S.D.=0.47) 3) Requesting financial information and evidence of disbursement, take a long time, public relations, information, information is slow. ($\overline{x}$=1.37: S.D.=0.48) 4) Personnel give suggestions and suggestions. The question about the legal regulations and guidelines are unclear. ($\overline{x}$=1.01: S.D.=0.1)

2. Guidelines for providing financial and accounting services to enhance the satisfaction of service recipients in Mahasarakham University, namely 1) Review current operations methods 77.23 percent 2) Add communication / public relations channels, financial and accounting jobs through the website of Mahasarakham University. And Electronic Document System or MSU-EDS 76.83 percent 3) Personnel Development 75.23 percent

3. Satisfaction level for financial and accounting services Based on the opinions of the service recipients after the development of efficiency, it was found that the improvement in four aspects, namely, duration, process, information And personnel

Keywords: Problems, development guidelines, financial and accounting services, affecting satisfaction

บทนำ

ในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการการเงินการคลังโดยใช้เครื่องมือต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระเบียบหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องในด้านการเบิกจ่ายการเงิน เพื่อให้มีความโปร่งใส ถูกต้อง และตรวจสอบได้ เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน เกิดการใช้จ่ายเงินงบประมาณของภาครัฐเป็นไปอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม ในปัจจุบันระบบการบริหารการจัดการเงินและการคลังของหน่วยงานภาครัฐได้มีการปรับปรุงพัฒนา ตลอดจนการนำเครื่องมือทางการเงิน เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานทางการเงิน การรายงานผลการปฏิบัติงานทางการเงิน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูลได้ง่าย ทันสมัย และรวดเร็วต่อการปฏิบัติงาน ทำให้บุคลากรทางการเงินจะต้องได้รับการอบรม พัฒนาความรู้ทางด้านการเงิน ระเบียบหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงหน่วยงานภาครัฐจะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายการบริหารการเงินและการคลังของภาครัฐ เพื่อให้มีความถูกต้อง โปร่งใสในการปฏิบัติงาน ในการปฏิบัติงานทางด้านการเงินและบัญชีเป็นงานที่ต้องมีความรู้เฉพาะ ผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านการเงินและบัญชีเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานตลอดจนการศึกษาระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทางราชการ หากมีการดำเนินงานที่ผิดพลาดส่งผลต่อการดำเนินงานทางการเงิน การผิดกฎหมาย มีความเสี่ยงในการตรวจสอบจากภาครัฐ เกิดความเสียหายทั้งต่อตัวบุคคลและองค์กร

มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วยหน่วยงานและคณะที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังและได้ให้ความสำคัญระบบการบริหารจัดการเงิน การคลัง เพื่อให้การปฏิบัติงานทางด้านการเงินและบัญชีเป็นไปด้วยความถูกต้องและโปร่งใสในการปฏิบัติงานของ

เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ในด้านการเบิกจ่าย การรายงานงบการเงินจากการปฏิบัติงานทางด้านการเงินและบัญชี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ผู้ปฏิบัติได้พบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานทางด้านการเงินและบัญชีอีกหลายประการและเกิดขึ้นบ่อยครั้ง จากปัญหาดังกล่าวทำให้การเบิกจ่ายเงินไม่เป็นไปตามระเบียบ ตามกำหนดระยะเวลา เกิดผลกระทบต่อตัวบุคคลและบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาทิ เอกสารหลักฐานการเบิกจ่ายการเดินทางไปราชการ ความชำนาญ ความแม่นจำในเรื่องระเบียบ หลักเกณฑ์ของผู้ปฏิบัติงานทางด้านการเงินที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ รายละเอียดที่สลับซับซ้อนของการเบิกจ่าย การนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยที่ผู้ปฏิบัติอาจยังไม่คุ้นชิน มาใช้ในระบบการบริหารจัดการเงินและบัญชี เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบและเชื่อมโยงต่อการบริหารจัดการการเงินและบัญชีของหน่วยงาน และมีผลกระทบต่อบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นในการปฏิบัติงานทางด้านการเงิน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานทางการเงิน การจัดตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดสรรงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละปีงบประมาณ เพื่อให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ ซึ่งถ้าหากมีการวิจัยและทราบปัญหาเหล่านั้นอย่างแท้จริง ก็จะนำไปสู่การอบรมและพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานให้ได้รับความรู้ทางด้านการเงินและบัญชีอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานทางการเงินและบัญชี การนำเทคโนโลยีสารสเทศใหม่ๆ ที่เหมาะสม มาเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน มีกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน มีการรายงานข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้องโปร่งใสตลอดจนมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบการดำเนินงานทางการเงินและบัญชีอย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันการทุจริตของบุคลากรที่ปฏิบัติงานทางด้านการเงินและบัญชี การให้คำชี้แนะแก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเพื่อให้ปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้อง ตามระเบียบกระทรวงการคลัง จะเห็นได้ว่า กระบวนการบริหารจัดการเงินและบัญชีมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการ

ขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปด้วยความราบรื่น ประสบผลสำเร็จ หากขาดงบประมาณที่เพียงพอ ตลอดจนมีกระบวนการบริหารจัดการเงินและบัญชีที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเป็นบุคลากรด้านการเงิน คณะวัฒนธรรมศาสตร์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการให้บริการการเงินและบัญชีที่จะส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการของมหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงได้ทำการวิจัยในเรื่องนี้ ผลการวิจัยจะยังประโยชน์ต่อแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการปฏิบัติงานทางด้านการเงินและบัญชีให้มีความถูกต้อง โปร่งใส่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการให้บริการการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการให้บริการการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการหลังการพัฒนาการให้บริการการเงินและบัญชีที่มีต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 750 คน ประกอบด้วย

1.1 บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 250 คน

1.2 นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 500 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (วรรณี แกมเกตุ, 2551: 283) แล้วใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ดังนี้

2.1 บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 250 คน

2.2 นิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 500 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรตามความคิดเห็นของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีลักษณะเป็น แบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัญหา การให้บริการในการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชี และพัสดุ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2552: 73-76 ; อ้างอิงมาจาก ลิเคิร์ท. 1964)

ตอนที่ 3 แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะในการให้บริการแก่บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 4 ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการหลังการพัฒนาการให้บริการด้านการเงินและบัญชีต่อผู้รับบริการบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการทำวิจัยของบุคลากรสายสนับสนุน โดยได้นำงานวิจัยของลัคนา ชาววังกรานต์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชีและพัสดุของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 กรมปศุสัตว์ มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการออกแบบสอบถามในการวิจัย

2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จากการศึกษาเอกสารระเบียบวิธีวิจัย สำหรับ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของสมบัติ ท้ายเรือคำ (2553: 73-76)

3. จัดทำแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนด เพื่อถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ทภายใต้กรอบแนวคิด เรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการทำวิจัยของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องของการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหาของงานวิจัย เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5. ทำการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคำถามแต่ละข้อแล้วนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างรายการสอบถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้มีประสบการณ์ ได้แก่

5.1 นายจักริน เพชรสังหาร ผู้อำนวยการกองคลังและพัสดุ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาการวิจัย

5.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศาสตรา เหล่าอรรคะ อาจารย์ประจำคณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาการวิจัย

5.3 ดร.ฐิติศักดิ์ เวชกามา หัวหน้าสำนักงานเลขานุการ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติการวิจัย

6. วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างรายการสอบถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ใช้เกณฑ์ 2 ใน 3 หรือ มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67

7. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้มีประสบการณ์ทั้ง 3 ท่าน จนกระทั่งได้แบบสอบถามฉบับร่างที่สมบูรณ์

8. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร บุคลากรสายวิชาการ บุคลากรสายสนับสนุน ในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

9. ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach)

10. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์และถูกต้องที่สุด จากนั้นจึงสร้างขึ้นเป็นแบบสอบถามฉบับจริง

11. นำแบบสอบถามฉบับจริงไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้บริหารคณะ/หน่วยงานต่างๆ ในสังกัดที่มีกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม จัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบพร้อมทั้งนัดหมายเวลาเก็บแบบสอบถาม และเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ในการรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนพฤษภาคม–กรกฎาคม 2561

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการประมวลผลข้อมูลทางสถิติ ซึ่งมีการประมวลข้อมูลเป็นขั้นตอนโดยใช้สถิติดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 และ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการให้บริการ แนวทางการแก้ปัญหาและผลกระทบของการให้บริการ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัย ได้กำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 99 -100)

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

ระดับความคิดเห็นมาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ระดับความคิดเห็นปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

แล้วหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556: 99-100)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

1.2 นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item-total Correlation) โดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Cofficient)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปประเด็นปัญหาแล้วนำเสนอด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการให้บริการการเงินและบัญชี ที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ 20-30 ปี รองลงมาอายุ 31-40 ปี กำลังศึกษาปริญญาตรี รองลงมาคือปริญญาตรี ซึ่งส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 1-5 ปี รองลงมา 11-15 ปี หน่วยงานที่สังกัดหน่วยการจัดการเรียนการสอน สายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รองลงมาหน่วยการจัดการเรียนการสอนสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. สภาพปัญหาการให้บริการในการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชีและพัสดุ พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามพบเจอปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการและการรับบริการของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคามด้านการเงินโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x}$=1.14) เมื่อพิจารณารายข้อปัญหาที่พบจากมากไปหาน้อย คือ ในเรื่องของเอกสารการเบิกจ่ายเงินไม่ถูกต้องครบถ้วน ต่อมาเบิกจ่ายเงินล่าช้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ต่อมาในเรื่องการขอข้อมูลทางการเงินและหลักฐานการเบิกจ่ายเงินใช้เวลานานการประชาสัมพันธ์ข้อมูลน้อยทราบข้อมูลช้าและสุดท้ายบุคลากรให้ข้อเสนอแนะและตอบคำถามในเรื่องกฎหมายระเบียบต่างๆ และแนวทางการปฏิบัติงานไม่ชัดเจนตามลำดับ

3. แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

3.1 แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีด้านการรับเงิน พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบเจอปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการและการรับบริการของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เลือกเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการ

ปฏิบัติงานด้านการรับเงินตามลำดับจากมากไปหาน้อยด้วยวิธีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างเจ้าหน้าที่รับเงินและเจ้าหน้าที่ออกใบเสร็จรับเงิน ต่อมาคือทบทวนวิธีการดำเนินงานในปัจจุบันและอื่นๆ คือให้เจ้าหน้าที่ทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด

3.2 แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ด้านการชำระเงิน พบว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบเจอปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการและการรับบริการของบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคามเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการชำระเงิน จากมากไปหาน้อยดังนี้ เพิ่มเติมช่องทางการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์งานการเงินและบัญชีผ่านเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามและระบบงานสารบรรณอิเล็คทรอนิกส์อัตโนมัติ (Electronic Document System) หรือระบบ MSU-EDS และอื่นๆ คือให้เจ้าหน้าที่ทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด

4. ผลการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการหลังการให้บริการงานการเงินและบัญชี

4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการและการรับบริการของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามด้านเอกสารเบิกจ่ายเงินโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อยที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับผลกระทบการให้บริการด้านเอกสารเบิกจ่ายเงิน ดังนี้ ด้านแบบฟอร์มเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินครบถ้วน ถูกต้อง ชัดเจน ต่อมาด้านการจัดเตรียมแบบฟอร์มเกี่ยวกับการเบิกจ่ายเงินไว้อย่างสะดวกพร้อมใช้และตรงกับความต้องการทั้งที่เป็นเอกสาร และ File (ข้อมูล) ให้ Download (การดึงข้อมูลมาใช้) ต่อมาด้านรายละเอียดเอกสารประกอบหลักฐานการขอเบิกจ่ายเงินและสุดท้ายช่วยลดข้อผิดพลาดในการทำงานส่วนหนังสือรวมกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานการเงินการคลังและงานพัสดุตามลำดับ

4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการและการรับบริการของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามด้านขั้นตอนการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ

จากมากไปหาน้อยที่มีพึงพอใจเกี่ยวกับผลกระทบการให้บริการด้านการนำเงินส่งคลังและฝากคลัง ดังนี้ มีการดำเนินการลำดับก่อน-หลัง มีการจัดระบบ ขั้นตอนการดำเนินงานที่สะดวก รวดเร็วและระยะเวลาในการดำเนินการเบิกจ่ายมีความเหมาะสม มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่ยุ่งยาก ซ้ำซ้อน และสุดท้ายอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ที่เหมาะสมเพียงพอสำหรับให้บริการตามลำดับ

4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการและการรับบริการของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามด้านข้อมูลทางการเงินโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อยที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับผลกระทบการให้บริการด้านข้อมูลทางการเงินดังนี้ ข้อมูลทางการเงินที่ได้รับมีความถูกต้องครบถ้วนและข้อมูลทางการเงินมีส่วนช่วยในการจัดทำแผนปฏิบัติงานของหน่วยงาน ต่อมามีการจัดทำฐานข้อมูลทางการเงินตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน ต่อมามีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางการเงินและข่าวสารให้ทราบอย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ และแจ้งข้อมูลทางการเงินที่เข้าถึงสะดวกและมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ตามลำดับ

4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการและการรับบริการของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคามและนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามด้านบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อจากมากไปหาน้อยที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับบุคลากรที่ให้บริการ ดังนี้ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยท่าทีที่สุภาพเป็นมิตรยิ้มแย้มแจ่มใสพูดจากด้วยน้ำเสียงที่ไพเราะสุภาพ ต่อมาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและไว้วางใจได้ ต่อมาเจ้าหน้าที่ดูแลเอาใจใส่กระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการและเจ้าหน้าที่มีความรู้เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติสามารถให้ข้อมูลได้อย่างชัดเจนตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการให้บริการการเงินและบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการของมหาวิทยาลัย

มหาสารคาม สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การอภิปรายผลการวิเคราะห์ปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ด้านการรับเงิน เจ้าหน้าที่รับเงินและเจ้าหน้าที่ที่ออกใบเสร็จรับเงินเป็นคนเดียวกันอาจจะทำให้เกิดความล่าช้าแต่ก็เป็นไปตามกฎกระทรวงการคลังที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์พบว่าระดับปัญหาการวิเคราะห์พบว่าระดับปัญหาการอยู่ในระดับน้อยที่สุดสอดคล้องกับผลการศึกษาของลัคนา ชาววังกรานต์ (2557) ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชีและพัสดุของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปศุสัตว์เขต 1 กรมปศุสัตว์พบว่าปัญหาด้านการรับเงินได้แก่ ผู้รับเงินและผู้ออกใบเสร็จรับเงินเป็นคนเดียวกัน ด้านการนำเงินส่งคลังและฝากคลังได้แก่ การจัดทำรายละเอียดการนำส่งและนำฝากเงินไม่ถูกต้อง ด้านการเก็บรักษาเงินได้แก่ เจ้าหน้าที่การเงินเก็บรักษาเงินสดเพียงผู้เดียว ด้านการจ่ายเงิน ได้แก่ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรน้อยกว่าแผนการใช้จ่ายเงิน ด้านการเบิกจ่ายเงินยืมได้แก่ การจ่ายเงินยืมเป็นเงินสด ด้านการจัดซื้อจัดจ้างได้แก่ ไม่มีการวางแผนหรือพิจารณาก่อนการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการควบคุมและจำหน่ายพัสดุได้แก่ งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอสำหรับการซ่อมแซม และบำรุงรักษาพัสดุ นอกจากนี้ยังพบว่าแนวทางแก้ไขปัญหาได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานต้องจัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวันทุกครั้งที่มีการรับเงินสด จัดเก็บและนำส่งเงินทุกครั้งที่มีการรับเงิน ตรวจสอบใบสำคัญการเบิกจ่ายก่อนอนุมัติสั่งจ่าย การจัดซื้อจัดจ้างต้องดำเนินการขออนุมัติจากหัวหน้าส่วนราชการก่อนทุกครั้ง และจัดทำทะเบียนคุมพัสดุให้เป็นปัจจุบันและเป็นไปตามที่จงกลณีย์ สุริยวงศ์ (2551: 222-228) ศึกษาเรื่องแนวทางการควบคุมภายในทางด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า มีบางส่วนที่ยังไม่เป็นไปตามระเบียบ ซึ่งได้แก่ไม่มีการเก็บเงินสดไว้ในตู้นิรภัย พร้อมทั้งไม่นำเงินฝากคลัง การเก็บเงินสดก็เกินวงเงินที่ได้รับอนุมัติ ยอดเงินฝากคลังไม่ตรงกับในบัญชี ไม่มีการแต่งตั้งกรรมการรับเงิน ทะเบียนการจ่ายและไม่จัดทำทะเบียนคุมเงิน

ฝากธนาคาร และลูกจ้างมีจำนวนมากกว่ากรอบอัตราที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

2. การอภิปรายผลการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีได้แนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานด้านการนำเงินส่งคลังและฝากคลังจากมากไปหาน้อยดังนี้ เมื่อนำเงินฝากคลังเรียบร้อยแล้ว ต้องบันทึกนำส่งเงินในระบบ GFMIS ภายในวันที่นำเงินฝากคลัง จากนั้นให้จัดเก็บและนำส่งเงินทุกครั้ง และเสนอให้มีการตรวจสอบรายงานและสอบทานอย่างสม่ำเสมอ และอื่นๆ คือให้เจ้าหน้าที่ทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดสอดคล้องกับทัศนาภรณ์ จิรารักษ์ (2556: 9) ศึกษาการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการงานการเงินและบัญชีเพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนครการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการงานการเงินและบัญชี เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร โดยศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการให้บริการ, แนวทางการพัฒนาการให้บริการ, การตรวจสอบประสิทธิภาพการให้บริการ และระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการหลังการพัฒนาการให้บริการ ทำการศึกษากับบุคลากรในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ในจังหวัดสกลนคร 18 อำเภอ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ผลการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของงานการเงินและบัญชี จำนวน 20 คน และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ความพึงพอใจของผู้รับบริการ จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการ เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม คือ .9495 และแบบสัมภาษณ์ผลการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการของงานการเงินและบัญชี ผลการวิจัยพบว่า 1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการให้บริการงานการเงินและบัญชี เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร จัดลำดับความสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) เอกสารการเบิกจ่าย

เงินไม่ถูกต้อง ครบถ้วน 2) เบิกจ่ายเงินล่าช้า ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด 3) ขอข้อมูลทางการเงิน และหลักฐานการเบิกจ่ายเงินใช้เวลานาน การประชาสัมพันธ์ข้อมูลน้อย ทราบข้อมูลช้า 4) บุคลากรให้ข้อเสนอแนะ และตอบคำถามในเรื่องกฎหมาย ระเบียบต่างๆ และแนวทางการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน 2. แนวทางการพัฒนาการให้บริการงานการเงินและบัญชี เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร คือ 1) ทบทวนวิธีการดำเนินงานในปัจจุบัน 2) เพิ่มเติมช่องทางการสื่อสาร/ประชาสัมพันธ์งานการเงินและบัญชี ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร และระบบสำนักงานอัตโนมัติ (Office Automation) หรือระบบ OA และ 3) การพัฒนาบุคลากร 3. ประสิทธิภาพการให้บริการงานการเงินและบัญชี จากความคิดเห็นของผู้รับบริการหลังการพัฒนาประสิทธิภาพ พบว่า ดีขึ้นใน 4 ด้าน คือ ด้านระยะเวลา, ด้านกระบวนการ, ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านบุคลากร 4. ความพึงพอใจของผู้รับบริการหลังการพัฒนาด้านบริการงานการเงินและบัญชี ผู้รับบริการในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนครโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านเอกสาร เบิกจ่ายเงิน ด้านขั้นตอนการดำเนินงาน, ด้านข้อมูลทางการเงิน และด้านบุคลากร

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สนับสนุนเงินทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

เอกสารอ้างอิง

จงกลณีย์ สุริยวงศ์. (2551). *แนวทางการควบคุมภายในทางด้านการเงิน และบัญชีของเทศบาลในอำเภอเมืองเชียงใหม่*. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต (การบัญชี), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่). 2539.

ทัศนาภรณ์ จิรารักษ์. (2556). *การพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการงานการเงินและบัญชีเพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้รับบริการในสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร*. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ลัคนา ชาววังกรานต์. (2557). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานด้านการเงิน บัญชีและพัสดุของหน่วยงานในสังกัด สำนักงานปศุสัตว์เขต 1 กรมปศุสัตว์*. ปทมธานี. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการบัญชี. คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

การสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการวิเคราะห์ตามหลักการของ SIPOC Model

Development of achievement indicator for quality assurance in education of center for educational quality assurance and development Mahasarakham University based on SIPOC model

สมสมัย บุญทศ[1], กัมปนาท อาชา[2]
Somsamai Boonthod[1], Kamphanat Archa[2]

Received: 22 January 2019 ; Revised: 6 March 2019 ; Accepted: 1 May 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จและแนวทางการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการประชุมระดมสมอง ประชากร ได้แก่ 1) วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ 2) ผู้บริหารศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษาทุกคน และ 3) บุคลากรศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษาทุกคน

[1] นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 0-4375-4313

[1] Educator, Center for Educational Quality Assurance and Development, Mahasarakham University, Tel.0-4375-4313

ผลการวิจัย พบว่า

1. ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ มีจำนวนทั้งสิ้น 29 ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย ดัชนีชี้วัดระหว่างทาง (Leading Indicator) จำนวน 10 ดัชนีชี้วัด และดัชนีชี้วัดปลายทาง (Lagging Indicator) จำนวน 19 ดัชนีชี้วัด

2. แนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย คะแนนผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน จำนวนคณะที่ใช้ระบบประกันคุณภาพระดับสากล จำนวนหลักสูตรที่ขอขึ้นทะเบียนTQR แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการบริการ จำนวนข้อผิดพลาดของข้อมูลและแบบฟอร์ม และจำนวนช่องทางการสื่อสาร

คำสำคัญ: ดัชนีชี้วัด, กระบวนงาน, ประกันคุณภาพ

Abstract

The purpose of this research is to find success indicator and a way to collect data following quality assurance in education success indicator. Center for educational quality assurance and development of Mahasarakham university are operate by using action research and brain storming, people that include in the brain storm are 1) professional lecturer 2) every director in center for educational quality assurance and development Mahasarakham university 3) every personal in center for educational quality assurance and development Mahasarakham university.

The results are:

1. There are a total of 29 success indicators separate in to 10 leading indicators and 19 lagging indicators.

2. A way to collect data following success indicator are compose of score of education quality self-evaluation, the number of faculty that using global standard quality assurance, number of course register TQR, satisfaction questionnaire, number of mistake in data and form and number of communication.

keywords: indicator, procedure, quality assurance

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานโดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย “การประกันคุณภาพภายใน” และ “ระบบการประกันคุณภาพภายนอก” เพื่อใช้เป็นกลไกการผดุงรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2557 คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาได้ออกประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2557 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา โดยยึดหลักเสรีภาพทางวิชาการ ความมีอิสระในการดำเนินงานของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง และเพื่อเตรียมความพร้อมของสถานศึกษารองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งกำหนดแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน โดยระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรเป็นระบบที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับการประเมินเพื่อการเผยแพร่หลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่ประกาศไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ส่วนระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะและสถาบัน เป็นระบบที่สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรและเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558)

ทั้งนี้มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งได้ตระหนักและ

ให้ความสำคัญในการวางระบบกลไกการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงได้จัดให้มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรง โดยได้ดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา และในปี พ.ศ. 2548 ได้ออกระเบียบมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ลงวันที่ 28 ตุลาคม 2548 ให้ศูนย์ฯ เป็นหน่วยงานอิสระเทียบเท่าสถาบันสำนัก ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และต่อมาเมื่อปีงบประมาณ 2553 มหาวิทยาลัยได้ปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา และได้ปรับเปลี่ยนสถานภาพจากหน่วยงานที่มีฐานะเทียบเท่าสถาบัน สำนัก ของมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอนที่มีฐานะเทียบเท่ากอง สังกัดสำนักงานอธิการบดี และได้มีการรวมภารกิจงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา และงานจัดการความรู้ไว้ด้วยกัน เพื่อให้เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในมหาวิทยาลัย อีกทั้งเป็นหน่วยงานที่ประสานงานและเชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอก ทั้งที่เป็นการประเมินคุณภาพภายใน (สกอ.) การประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) และเพื่อให้การบริหารจัดการงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย จึงได้มีการมอบหมายภาระงานหลักให้กับบุคลากรในสังกัด ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา จำนวน 3 คน รับผิดชอบในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน ซึ่งในการปฏิบัติงานการบริหารจัดการงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ทุกระดับ ต้องมีการปฏิบัติที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้การกำกับ

ดูแลของรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

ทั้งนี้ จากที่ศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษาได้ดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามมาเป็นเวลา 12 ปี แต่ยังไม่เคยมีการประเมินกระบวนการทำงานที่เป็นระบบอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษากระบวนการทำงานเพื่อสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จและแนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความสำเร็จตามหลักการของ SIPOC Model ของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินและวางแผนปรับปรุงกระบวนการทำงานของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อกำหนดแนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผ่านการประชุมระดมสมอง (Brainstorming) ของบุคลากรศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา จากนั้นจึงนำผลไปวิพากษ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา วิธีการดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 9 ระยะ โดยระยะที่ 1 และ 2 เป็นการอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับ SIPOC Model ให้กับบุคลากรของศูนย์ฯ ส่วนระยะที่ 3 ถึง 9 เป็นการประชุมระดมสมองเพื่อวิเคราะห์กระบวนการทำงานตามหลักการของ SIPOC Model

และกำหนดแนวทางการจัดเก็บและแหล่งข้อมูลตามตัวชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังแผนภาพประกอบ 1

ขั้นตอน		กิจกรรมการดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย
Phase # 1	>>	ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์กระบวนการทำงานตามหลักการของ SIPOC Model ครั้งที่ 1	วิทยากร ผู้บริหารศูนย์ฯ บุคลากรศูนย์ฯ ทุกคน
Phase # 2	>>	ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์กระบวนการทำงานตามหลักการของ SIPOC Model ครั้งที่ 2	วิทยากร ผู้บริหารศูนย์ฯ บุคลากรศูนย์ฯ ทุกคน
Phase # 3	>>	ประชุมเชิงปฏิบัติการระดมสมอง ครั้งที่ 1 กำหนดชื่อกระบวนการทำงาน ขอบเขตกระบวนการทำงาน เป้าประสงค์ของกระบวนการทำงาน	บุคลากรศูนย์ฯ ทุกคน
Phase # 4	>>	ประชุมสามัญประจำเดือนของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพิจารณา ร่าง 1 การวิเคราะห์กระบวนการทำงาน	ผู้บริหารศูนย์ฯ บุคลากรศูนย์ฯ ทุกคน
Phase # 5	>>	วิพากษ์กระบวนการทำงาน งานประกันคุณภาพการศึกษา ครั้งที่ 1	วิทยากร ผู้บริหารศูนย์ฯ บุคลากรศูนย์ฯ ทุกคน
Phase # 6	>>	วิพากษ์กระบวนการทำงาน งานประกันคุณภาพการศึกษา ครั้งที่ 2	วิทยากร ผู้บริหารศูนย์ฯ บุคลากรศูนย์ฯ ทุกคน
Phase # 7	>>	ประชุมสรุปผลการวิเคราะห์กระบวนการทำงาน	ผู้บริหารศูนย์ฯ บุคลากรศูนย์ฯ ทุกคน
Phase # 8	>>	ประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดทำแนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ครั้งที่ 1	ผู้บริหารศูนย์ฯ บุคลากรศูนย์ฯ ทุกคน
Phase # 9	>>	เผยแพร่และสื่อสารทำความเข้าใจดัชนีชี้วัดความสำเร็จ แนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล ของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง	ผู้บริหารศูนย์ฯ บุคลากรศูนย์ฯ ทุกคน ผู้ที่เกี่ยวข้อง

แผนภาพประกอบ 1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูล

1. วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 1 คน

2. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 2 คน

3. บุคลากรศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบฟอร์มการวิเคราะห์กระบวนการทำงานตามหลักการของ SIPOC Model

2. การประชุมเชิงปฏิบัติการระดมสมอง (Brainstorming)

วิธีการนำเสนอข้อมูลและผลการวิจัย

การสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลและผลการวิจัย แบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วางไว้

ผลการวิจัย

1. จากผลจากการศึกษาทำให้ได้ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 29 ดัชนีชี้วัด โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 ดัชนีชี้วัดระหว่างทาง (Leading Indicator) จำนวน 10 ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย

1.1.1 กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับระบบกำกับติดตามการประกันคุณภาพ 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ระบบกำกับการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร 2) ระบบกำกับการประกันคุณภาพระดับคณะ 3) ระบบกำกับการประกันคุณภาพระดับสถาบัน

1.1.2 กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับความไม่สมบูรณ์ของเอกสารและแบบฟอร์มรายงาน จำนวน 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) จำนวนข้อผิดพลาดของแบบฟอร์มต่างๆ ระดับหลักสูตร 2) จำนวนข้อผิดพลาดของแบบฟอร์มต่างๆ ระดับ

คณะ 3) จำนวนข้อผิดพลาดของแบบฟอร์มต่างๆ ระดับสถาบัน

1.1.3 กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับจำนวนช่องทางติดต่อสื่อสารสำหรับผู้รับบริการ จำนวน 2 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) จำนวนช่องทางติดต่อสื่อสารสำหรับผู้รับบริการระดับหลักสูตร 2) จำนวนช่องทางติดต่อสื่อสารสำหรับผู้รับบริการระดับคณะ

1.1.4 กลุ่มดัชนีชี้วัดด้านจำนวนผู้ใช้บริการ จำนวน 2 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) จำนวนผู้ใช้บริการผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสาร ระดับหลักสูตร 2) จำนวนผู้ใช้บริการผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารระดับคณะ

1.2 ดัชนีชี้วัดปลายทาง (Lagging Indicator) จำนวน 19 ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย

1.2.1 กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ จำนวน 12 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร 2) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อกระบวนการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะ 3) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อกระบวนการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถาบัน 4) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการองค์ความรู้ด้านต่างๆ ระดับหลักสูตร 5) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการองค์ความรู้ด้านต่างๆ ระดับคณะ 6) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการองค์ความรู้ด้านต่างๆ ระดับสถาบัน 7) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อเอกสารข้อมูล/แบบฟอร์มต่างๆ ที่ศูนย์ฯ ออกแบบ ระดับหลักสูตร 8) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อเอกสารข้อมูล/แบบฟอร์มต่างๆ ที่ศูนย์ฯ ออกแบบ ระดับคณะ 9) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อเอกสารข้อมูล/แบบฟอร์มต่างๆ ที่ศูนย์ฯ ออกแบบ ระดับสถาบัน 10) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการติดต่อประสานงานและการให้คำปรึกษาของศูนย์ฯ 11) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการติดต่อประสานงานและการ

ให้คำปรึกษาของศูนย์ฯ 12) ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการติดต่อประสานงานและการให้คำปรึกษาของศูนย์ฯ

1.2.2 กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับผลการบริหารงาน จำนวน 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) ผลการบริหารงานของหลักสูตร 2) ผลการบริหารงานของคณะ 3) ผลการบริหารงานของสถาบัน

1.2.3 กลุ่มดัชนีชี้วัดด้านคุณภาพอ้างอิงตามเกณฑ์ประกันคุณภาพต่างๆ จำนวน 4 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) จำนวนหลักสูตรมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 2) ร้อยละของคณะที่สามารถนำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศไปใช้ 3) ระดับความสำเร็จของการขับเคลื่อนสถาบันสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ และ 4) จำนวนหลักสูตรที่ขอขึ้นทะเบียนเพื่อเผยแพร่เป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพและมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQR)

2. แนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย

2.1 แนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับระบบกำกับติดตามการประกันคุณภาพ และกลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับผลการบริหารงาน คือ คะแนนผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน

2.2 แนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับความไม่สมบูรณ์ของเอกสารและแบบฟอร์มรายงาน คือ จำนวนข้อผิดพลาดของข้อมูลและแบบฟอร์ม

2.3 แนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับจำนวนช่องทางติดต่อสื่อสารสำหรับผู้รับบริการ คือ จำนวนช่องทางการสื่อสาร

2.4 แนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ คือ ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านต่างๆ

2.5 แนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลของกลุ่มดัชนีชี้วัดด้านคุณภาพอ้างอิงตามเกณฑ์ประกันคุณภาพต่างๆ คือ จำนวนคณะที่ใช้ระบบประกันคุณภาพ

ระดับสากล จำนวนหลักสูตรที่ขอขึ้นทะเบียน TQR

อภิปรายผล

1. การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากผลการศึกษาทำให้ได้ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 29 ดัชนีชี้วัด โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ดัชนีชี้วัดระหว่างทาง (Leading Indicator) จำนวน 10 ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับระบบกำกับติดตามการประกันคุณภาพ 3 ดัชนีชี้วัด กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับความไม่สมบูรณ์ของเอกสารและแบบฟอร์มรายงาน จำนวน 3 ดัชนีชี้วัด กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับจำนวนช่องทางติดต่อสื่อสารสำหรับผู้รับบริการ จำนวน 2 ดัชนีชี้วัด กลุ่มดัชนีชี้วัดด้านจำนวนผู้ใช้บริการ จำนวน 2 ดัชนีชี้วัด และ2) ดัชนีชี้วัดปลายทาง (Lagging Indicator) จำนวน 19 ดัชนีชี้วัด ประกอบด้วย กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ จำนวน 12 ดัชนีชี้วัด กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับผลการบริหารงาน จำนวน 3 ดัชนีชี้วัด กลุ่มดัชนีชี้วัดด้านคุณภาพอ้างอิงตามเกณฑ์ประกันคุณภาพต่างๆ จำนวน 4 ดัชนีชี้วัด โดยในการอภิปรายผล ผู้วิจัยขออภิปรายผลเกี่ยวกับกลุ่มดัชนีชี้วัดที่สำคัญ 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับระบบกำกับติดตามการประกันคุณภาพ โดยการที่งานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำหนดดัชนีชี้วัดเกี่ยวระบบกำกับติดตามการดำเนินงานประกันคุณภาพจะทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับฝ่ายแผนงานมหาวิทยาลัยทักษิณ (2554) ระบุว่า การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่มุ่งรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อเสนอให้ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ได้

ทราบเป็นระยะๆ เพื่อให้สามารถนำผลประเมินมาใช้ในการวางแผนในปีต่อไป และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรรณสุกิตต์ ทาทอง และลานนา หมื่นจันทร์ (2556) ที่พบว่า 1 ใน 4 ขั้นตอนของการพัฒนาระบบการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา คือ การกำกับ ติดตาม การตรวจสอบ ซึ่งทำให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของธารินี กิตติกาญจนโสภณ และคณะ (2560) ที่พบว่า 1 ใน 4 องค์ประกอบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผลในสถาบันศึกษาเอกชน คือ การกำกับติดตาม (Monitor) ทำให้การดำเนินงานของสถาบันดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยกัมปนาท อาชา (2562) ซึ่งพบว่า 1 ใน 5 ของปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา หน่วยงานจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ ระบบการปฏิบัติงาน ที่มีการกำหนดให้มีกระบวนการกำกับติดตามการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยงานจัดการเรียนรการสอนมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกรอบ 6 เดือน 9 เดือน เพื่อนำเสนอคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย และสภามหาวิทยาลัย พิจารณาให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามระบบกำกับการประกันคุณภาพหลักสูตร คณะ และสถาบัน ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2560) ที่กำหนดให้การกำกับ ติดตามการดำเนินงานประกันคุณภาพ เป็นหน้าที่ของกรรมการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา กรรมการประจำคณะ กรรมการบริหารมหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานของหลักสูตร คณะ และสถาบัน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีผลคะแนนการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในทั้งระดับหลักสูตร คณะ และสถาบัน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 ถึง 2560 มีแนวโน้มที่ดีขึ้น (ศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา, 2561)

1.2 กลุ่มดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยการกำหนด

ดัชนีชี้วัดเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจผู้รับบริการของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในประเด็นต่างๆ จะทำให้การดำเนินงานของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ทราบระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการและสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงการทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิภพ อุดม (2537) พบว่าผู้รับบริการย่อมมีความต้องการและความคาดหวังในการไปรับบริการทุกครั้งเมื่อไปรับบริการประสบกับสถานการณ์ที่แท้จริงกับความต้องการก่อนไปรับบริการและแสดงออกมาเป็นระดับความพึงพอใจ รวมถึงงานวิจัยของศรัณย์ ทิพย์บำรุง (2544) ที่พบว่าหลักของการให้บริการนั้นต้องสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ได้ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องดำเนินการไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่าเทียมกันทุกคน การกระทำหรือการปฏิบัติอันแสดงออกในรูปของความสะดวกสบาย ความปลอดภัย ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถจับต้องได้คือการให้บริการที่คำนึงถึงตัวบุคคลหรือเป็นการให้บริการที่ปราศจากอารมณ์ไม่มีความชอบพอ ซึ่งสอดคล้องกับวุฒิชัย ผาสุกกานนท์ และธีระวัฒน์ จันทึก (2559) ที่กล่าวว่า คุณภาพการบริการแม้บางครั้งเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้อย่างเป็นรูปธรรมตามลักษณะธรรมชาติของงานบริการ แต่ผู้รับบริการก็สัมผัสได้เมื่อเรามีกระบวนการส่งมอบคุณภาพการบริการที่ดีให้ และกลายเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความจงรักภักดีจนเกิดการซื้อซ้ำสินค้าของเรา และกลายเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนให้กับองค์การได้ในอนาคต ตราบเท่าที่องค์การยังรักษาคุณภาพการให้บริการและสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการได้ รวมถึงงานวิจัยของปัณณวัชร์ พัชราวลัย (2559) ซึ่งได้ศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการและการรับรู้ภาพลักษณ์ธนาคารเฉพาะกิจที่ส่งผลต่อความภักดี ในการใช้บริการของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการของผู้บริโภคแต่ละด้านส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ

ธนาคารเฉพาะกิจ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความน่าเชื่อถือความมั่นใจ ด้านการสร้างบริการให้เป็นรูปธรรม ด้านความใส่ใจ และด้านการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ส่งผลต่อความภักดีในการใช้บริการของลูกค้าผู้ใช้บริการที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pong & Yee (2001) ได้ทำการศึกษาเรื่องการรับรู้คุณภาพการให้บริการของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความจงรักภักดีในการใช้บริการ คือ เมื่อผู้บริโภคมีการรับรู้ถึงคุณภาพของการบริการแล้วก็ย่อมจะมีความภักดีต่อบริการนั้นด้วย และการศึกษาของเบญชภา แจ้งเวชฉาย (2559) พบว่า คุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารรถไฟฟ้า BTS ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ คุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และด้านการเข้าใจและรู้จักลูกค้า โดยร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจของผู้โดยสารรถไฟฟ้า BTS ในกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 78.10 ในขณะที่คุณภาพการบริการด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านการตอบสนองต่อลูกค้าไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจของ ผู้โดยสารรถไฟฟ้า BTS ในกรุงเทพมหานคร และนารีลักษณ์ ศิริวรรณ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กรณีศึกษาหน่วยงานที่ได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หมวด 3 ด้านการมุ่งรับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หมวด 3 ของหน่วยงานฯ แบ่งออกเป็น 2 กระบวนการ คือ 1) สารสนเทศของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการดำเนินงาน ดังนี้ (1) จำแนกกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ชัดเจน และเป็นระบบ (2) กระบวนการค้นหาสารสนเทศของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายและตรงกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (3) วิเคราะห์สารสนเทศของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างครอบคลุมและเพียงพอ (4) ประเมินความพึงพอใจ/ไม่พึงพอใจโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม

และวิเคราะห์ผลสำรวจฯ ได้อย่างชัดเจน และ 2) การดำเนินการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการดำเนินงาน ดังนี้ (1) จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย (2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (3) ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการบริการอย่างเหมาะสม (4) จัดการข้อร้องเรียนของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นระบบ

1.3 กลุ่มดัชนีชี้วัดด้านคุณภาพอ้างอิงตามเกณฑ์ประกันคุณภาพต่างๆ เช่น ระดับความสำเร็จของการขับเคลื่อนสถาบันสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ และร้อยละของคณะที่สามารถนำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2557) ข้อ 2.2 ระบุว่า สถานศึกษาระดับอุดมศึกษามีอิสระในการเลือกระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 ถึงปีการศึกษา 2560 ในระดับคณะ และสถาบัน มหาวิทยาลัยมหาสารคามยังคงเลือกใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2561) ที่มีความต้องการขับเคลื่อนหรือเปลี่ยนระบบประกันคุณภาพภายในให้เป็นระบบซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล คือ EdPEx เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ ทั้งระดับคณะและสถาบัน ประกอบกับหลายมหาวิทยาลัยของรัฐและในกำกับรัฐได้มีการนำระบบประกันคุณภาพที่เป็นสากลมาใช้แล้ว ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการกำหนดดัชนีความสำเร็จเรื่องระดับความสำเร็จของการขับเคลื่อนสถาบันสู่เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ และร้อยละของคณะที่สามารถนำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็น

เลิศ ไปใช้เป็นดัชนีหรือเป้าหมายในอนาคตของกระบวนการทำงานของงานประกันคุณภาพการศึกษา ศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยสารคาม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการวิเคราะห์ตามหลักการของ SIPOC Model ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 29 ดัชนีชี้วัด ศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา ควรพิจารณานำดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่ได้จากการวิจัยไปกำหนดเป็นดัชนีชี้วัดการปฏิบัติงานของกลุ่มงานมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา หรือเป็นดัชนีชี้วัดการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อนำผลประเมินไปปรับปรุงกระบวนการทำงานต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า แนวทางการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล กลุ่มดัชนีชี้วัดด้านคุณภาพอ้างอิงตามเกณฑ์ประกันคุณภาพต่างๆ คือ จำนวนคณะที่ใช้ระบบประกันคุณภาพระดับสากล และจำนวนหลักสูตรที่ขอขึ้นทะเบียนTQR ศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพระดับสากล และความเข้าใจเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียนTQR ให้กับคณะและหลักสูตร เพื่อผลักดันให้คณะนำระบบประกันคุณภาพระดับสากลไปใช้ และหลักสูตรให้ความสำคัญขอขึ้นทะเบียนTQR เพิ่มมากขึ้น

1.3 มหาวิทยาลัยควรนำผลการวิจัยไปต่อยอดโดยการส่งเสริมให้หน่วยงานต่างๆ กำหนดตัวชี้วัดการปฏิบัติงาน จากการวิเคราะห์กระบวนการทำงานตามหลักการของ SIPOC Model

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของดัชนีชี้วัดสำหรับการประเมินความสำเร็จของงาน

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินและติดตามผลการนำดัชนีชี้วัดที่ได้ ไปใช้ในการประเมินกระบวนการทำงาน เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงานให้เหมาะสมกับกระบวนการทำงาน และเหมาะสมกับบริบทของหน่วยงาน

เอกสารอ้างอิง

กัมปนาท อาชา. (2562). *ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา หน่วยงานจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. งานวิจัย ศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธารินี กิตติกาญจนโสภณ และคณะ. (2560). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผลในสถาบันศึกษาเอกชน. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7*(1): 55-65.

นารีลักษณ์ ศิริวรรณ. (2561). *การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ กรณีศึกษาหน่วยงานที่ ได้รับรางวัลคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ หมวด 3 ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

เบญชภา แจ้งเวชฉาย. (2559). *คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารรถไฟฟ้า BTS ในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ปัณณวัชร์ พัชราวลัย. (2559). *ความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการ และการรับรู้ภาพลักษณ์ธนาคารเฉพาะกิจที่ส่งผลต่อความภักดี ในการใช้บริการของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ฝ่ายแผนงาน มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2554). *คู่มือการติดตามและประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปี*. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

พรรณสุกิตต์ ทาทอง และลานนา หมื่นจันทร์. (2556). *การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*. งานวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา.

พิภพ อุดม. (2537). การตลาดสำหรับธนาคาร. *วารสารบริหารธุรกิจ, 17*(66): 62-65.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2561, 15 สิงหาคม). *นโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2561 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.

วุฒิชัย ผาสุกกานนท์ และธีระวัฒน์ จันทึก (2559). ผู้นำกับการพัฒนาศักยภาพทีมขายพร้อมคุณภาพการให้บริการ. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9*(2): 108-121.

ศรัณย์ ทิพย์บำรุง. (2544). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการธนาคารกรุงไทย จำกัดมหาชน สาขายะลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศูนย์พัฒนาและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2561). *สรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับคณะ/หน่วยงานเทียบเท่าคณะ และระดับสถาบัน ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยสารคาม*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557, 9 ธันวาคม). *ประกาศคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

Pong, L.T.&Yee, T.P. (2001). *An integrated model of service loyalty*. Brussels: Academy of Business and administrative Sciences.

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Developing guidelines to prevent and solve drop out problems of undergraduate students at Mahasarakham University

สวัสดิ์ วิชระโภชน์[1]
Sawat Wicharapote[1]

Received: 4 January 2019 ; Revised: 15 March 2019 ; Accepted: 19 April 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพความเป็นนิสิตและตามความคิดเห็นของอาจารย์ และเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 4,263 คน ประกอบด้วย 1) นิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต จำนวน 2,474 คน และ 2) อาจารย์ จำนวน 1,789 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ร่วมอภิปรายและระดมความคิดเห็น จำนวน 65 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และนิสิต ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

---

[1] นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1] Educator, Senior Professional Level, Division of Registration Mahasarakham University

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปรากฏดังนี้

1.1 นิสิตมีความคิดเห็นว่าปัญหาของการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาและมหาวิทยาลัยไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ นิสิตไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

1.2 อาจารย์มีความคิดเห็นว่าปัญหาของการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา และไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ อาจารย์ไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ

2. แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม มี 7 วิธี ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน 2) คณะและหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย 3) มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต 4) กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษาของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล 5) มีการแจ้งสถานะการพ้นสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออก ไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย 6) จัดทำข้อมูลการถาม-ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต และ 7) มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การป้องกัน, การแก้ไขปัญหา, การพ้นสภาพการเป็นนิสิต, ระดับปริญญาตรี, มหาวิทยาลัย

Abstract

This research aimed to study the attitudes of the students who are at risk dropping out and the lecturers about the problems and preventive guidelines and solutions of the students dropping out in case of undergraduate students at Mahasarakham University and develop the preventive guidelines and solutions of the students dropping out in case of undergraduate students at Mahasarakham University. Population in this research covered 4,263 people categorized into 1) 2,474 undergraduate students who are at risk dropping out, 2) 1,789 lecturers and 3) 65 infomants including of executive staff, home room

advisors, parents staff and students. They were retrieved from purposive sampling technique. Research instruments included of two questionnaires. Statistics used in data analysis were frequency and percentage.

The results of the research explained as follows:

1. The problems to prevent and solve drop out problems of undergraduate students at Mahasarakham University showed that:

1.1 Students agreed with that the undergraduate student dropout problems and the causes were low academic achievement, inadaptability of oneself to university academic life, and the university's inadequate monitoring support system. However, the students were uncertain about the existence of such system to prevent and rectify the dropping out students. In the near future, the university is advised to arrange activities or projects to look after and assist the low academic achievement students in order to be improved and successful in graduation. Moreover, advisory system should be developed with explicit procedure, monitoring and supports and the lecturers believed that the undergraduate student dropout problems due to low academic achievement, being inadaptable to the university life and financial difficulty as being unable to afford tuition fee or daily expenses.

1.2 The lecturers are also hesitant about the university dropout procedure and preventive conduct. Therefore, Mahasarakham University is suggested to arrange activities or projects to look after and assist the low academic achievement students in order to be improved and successful in graduation. Moreover, monitoring system should be developed with explicit procedure to assist the students ; the projects may include preparation and adjustment to university life and the university is highly recommended to modify or improve recruitment process for better quality.

2. Guidance and solution to prevent dropout problems among the undergraduate students at Mahasarakham University consisted of 7 approaches ; 1) the university assign systems and mechanisms of advisory and following up of the undergraduate students who are at risk of dropping out for a unity conduct, 2) faculties and departments which arrange education management or student recruitment in undergraduate level should increase channels of recruitment and consider stop-out method to practice, 3)lists of students who are at risk of dropping out should be reported to the faculties and departments involved to follow up students, 4) assign channels to check academic results for the student parents who apply their intention to access the system, 5) inform conditions of students who are about to end the studentship, withdrawing and resignation to their parents in order to co-work with the university, 6) create questions and answers or academic information section on online system for students, and 7) develop student demographic database and allow the faculties and the department concerned to access it.

Keywords: Prevent, Solve, Drop out, Undergraduate, University

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีนโยบายในการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดรับสมัครนักเรียน นักศึกษา หรือผู้สนใจ เพื่อคัดเลือกเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีจากทั่วประเทศผ่านระบบการคัดเลือกเข้าอุดมศึกษากลาง TCAS (Thai University Central Admission System) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด ซึ่งกำหนดการรับสมัครเป็น 5 รอบ ประกอบด้วย รอบที่ 1: การรับด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) โดยไม่มีการสอบข้อเขียน รอบที่ 2: การรับแบบโควตาที่มีการสอบปฏิบัติและข้อเขียน รอบที่ 3: การรับตรงร่วมกัน รอบที่ 4: การรับแบบ Admission และรอบที่ 5: การรับตรงแบบอิสระ โดยในแต่ละปีการศึกษา

มีผู้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวนกว่า 10,000 คน ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีผู้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาสารคามจำนวนมาก แต่มหาวิทยาลัยยังประสบปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีในแต่ละปีการศึกษาเป็นจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของสวัสดิ์ วิชระโภชน์ (2559: 449-450) ได้วิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553-2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพต่อจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่ออยู่ในระดับสูง

อัตราการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในช่วงปีการศึกษา 2553-2557 มีแนวโน้มสูงขึ้น ยกเว้นปีการศึกษา 2557 เนื่องจากนิสิตอยู่ในช่วงกำลังศึกษาและมหาวิทยาลัยได้แก้ไขเกณฑ์ในการจำแนกสภาพการเป็นนิสิต ส่งผลให้อัตราส่วนจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตต่อจำนวนนิสิตที่รายงานตัวเข้าศึกษามีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปีการศึกษา 2556 โดยจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิต เฉลี่ย 5 ปีการศึกษา เท่ากับ 3,240.60 คน เมื่อจำแนกเป็นกรณี พบว่า นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตกรณีมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดมากที่สุด จำนวน 1,157.60 คน ซึ่งข้อมูลจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตจะแปรผันตรงกับจำนวนนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในแต่ละปีการศึกษา หากปีการศึกษาใดมีนิสิตเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนมากจะส่งผลให้ข้อมูลจำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตมีจำนวนมากด้วย (สวัสดิ์ วิชระโภชน์, 2559: 456) ทั้งนี้ หากมหาวิทยาลัยจะดำเนินการหาแนวทางในการป้องกันการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบโดยมีผู้บริหาร หน่วยงานระดับคณะ หน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอน หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการเพื่อให้การพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีมีจำนวนลดลง ในการนี้มหาวิทยาลัยควรเร่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ช่วยเหลือนิสิตให้สามารถศึกษาอยู่ในระบบได้ อันจะส่งผลให้นิสิตสำเร็จการศึกษามากขึ้น และ

มหาวิทยาลัยสามารถลดจำนวนการพ้นสภาพการเป็นนิสิตให้ลดลงได้ โดยมีกองทะเบียนและประมวลผล ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางของมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการและประสานงานด้านวิชาการ รวมถึงการให้บริการนิสิต บุคลากร คณาจารย์ ผู้ปกครอง บุคคลทั่วไป และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานหลักในสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการสำหรับหน่วยงานระดับคณะหรือหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางป้องกันการพ้นสภาพการเป็นนิสิตผ่านระบบกลไกที่มหาวิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานกำหนด

ดังนั้น การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงเป็นการวิจัยระยะแรกในการพัฒนาระบบกลไกเพื่อแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด โดยมีผู้บริหาร คณะ หน่วยงาน อาจารย์ที่ปรึกษา บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน ผ่านกระบวนการหรือขั้นตอนที่ได้ร่วมกันพิจารณาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในทุกกรณี เมื่อมีการดำเนินการเป็นไปตามระบบกลไกที่กำหนด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และปรับปรุงกระบวนการหรือขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลให้ในอนาคตมหาวิทยาลัย คณะ หรือหน่วยงานสามารถพัฒนาระบบกลไกเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาร่วมกัน หรือการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถใช้งานผ่านเว็บไซต์ จะส่งผลให้ระบบกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีความสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตให้มีจำนวนลดลง และนิสิตมีร้อยละการสำเร็จการศึกษาอยู่ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพความเป็นนิสิตและตามความคิดเห็นของอาจารย์

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 4,263 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 17 กันยายน 2561) ประกอบด้วย

1.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต (มีค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,474 คน (ยกเว้นนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในภาคต้น ปีการศึกษา 2561)

1.2 อาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 1,789 คน

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยกระบวนการอภิปรายและระดมความคิดเห็น จำนวน 65 คน ประกอบด้วย

2.1 นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เป็นกลุ่มผู้นำนิสิตจากสภานิสิต องค์การนิสิต และกลุ่มนิสิต จำนวน 20 คน

2.2 เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ปฏิบัติงานด้านวิชาการระดับปริญญาตรีจากทุกคณะ/วิทยาลัย และหน่วยงาน จำนวน 30 คน

2.3 ผู้บริหารและตัวแทนอาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 5 คน

2.4 ผู้ปกครองนิสิต จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ และการกำหนดหัวข้อสำหรับการอภิปรายและระดมความคิดเห็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 ใช้สอบถามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

2. แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 ใช้สอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

3. กำหนดหัวข้อสำหรับการอภิปรายและระดมความคิดเห็นในหัวข้อ “แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม” จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ และนิสิต

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ และการหาร้อยละ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อปัญหาและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ การหาร้อยละ และวิธีการสรุปผลและพรรณนาวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการอภิปรายและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใช้วิธีการสรุปผลและพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตและตามความคิดเห็นของอาจารย์

1.1 ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2,422 คน (ร้อยละ 97.9) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 1,304 คน (ร้อยละ 53.8) มีอายุระหว่าง 21-22 ปี จำนวน 1,043 คน (ร้อยละ 43.1) กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 1,004 คน (ร้อยละ 41.5) และมีคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) อยู่ระหว่าง 1.76-1.99 จำนวน 1,703 คน (ร้อยละ 70.3)

1.1.2 นิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีความคิดเห็นต่อปัญหาและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ดังนี้

1) นิสิตมีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยมหาสารคามมีปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 1,143 คน (ร้อยละ 47.2)

2) นิสิตมีความคิดเห็นว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มีสาเหตุหลายประการ โดยเรียงลำดับสาเหตุที่มีจำนวนจากมาก

ไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน 2,055 คน (ร้อยละ 44.9) ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ จำนวน 708 คน (ร้อยละ 15.5) และไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 604 คน (ร้อยละ 13.2) ตามลำดับ

3) นิสิตไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 1,149 คน (ร้อยละ 47.4)

4) นิสิตมีความคิดเห็นว่าในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี หลายประการ โดยเรียงลำดับวิธีการหรือการดำเนินการที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 1,717 คน (ร้อยละ 31.8) พัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน จำนวน 900 คน (ร้อยละ 16.7) และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 848 คน (ร้อยละ 15.7) ตามลำดับ

1.1.3 ความคิดเห็นอื่นๆ (เพิ่มเติม) ของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตเกี่ยวกับแนวทาง

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตที่มีจำนวนมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นิสิต จำนวน 28 คน นิสิตควรตั้งใจเรียนมากกว่านี้ จำนวน 14 คน มีการทำกิจกรรม ให้งานนิสิตเพิ่ม หรือสอบแก้เพื่อเป็นคะแนนช่วยให้ผ่านเกณฑ์ จำนวน 14 คน และควรมีการดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตเพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 13 คน ตามลำดับ

1.2 ความคิดเห็นของอาจารย์

1.2.1 ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์ผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 1,015 คน (ร้อยละ 56.7) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 802 คน (ร้อยละ 79.0) สังกัดกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 495 คน (ร้อยละ 48.8) และมีอายุการทำงานระหว่าง 11-15 ปี จำนวน 285 คน (ร้อยละ 28.1)

1.2.2 อาจารย์มีความคิดเห็นต่อปัญหาและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต ดังนี้

1) อาจารย์มีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยมหาสารคามมีปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 681 คน (ร้อยละ 67.1)

2) อาจารย์มีความคิดเห็นว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มีสาเหตุหลายประการ โดยเรียงลำดับสาเหตุที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน 876 คน (ร้อยละ 31.7) ไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษาได้ จำนวน 559 คน (ร้อยละ 20.3) และไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จำนวน 463 คน (ร้อยละ 16.8) ตามลำดับ

3) อาจารย์ไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาสารคามมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี จำนวน 506 คน (ร้อยละ 49.9)

4) อาจารย์มีความคิดเห็นว่าในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไข

ปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี หลายประการ โดยเรียงลำดับวิธีการหรือการดำเนินการที่มีจำนวนจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ จำนวน 741 คน (ร้อยละ 23.1) มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จำนวน 556 คน (ร้อยละ 17.3) และจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย จำนวน 550 คน (ร้อยละ 17.2) ตามลำดับ

1.2.3 ความคิดเห็นอื่นๆ (เพิ่มเติม) ของอาจารย์เกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตที่มีค่าความถี่มากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ มหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ จำนวน 13 คน กองทะเบียนและประมวลผลต้องมีการจัดการเรื่องระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้เข้มข้นหรือให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่าจะนำระบบไอทีมาช่วยแต่อาจจะได้บางเรื่อง วิธีการที่ดีที่สุด คือ การพบนิสิตโดยตรง (Face to Face) ซึ่งยังมีความจำเป็น โดยสามารถจัดให้มีระบบที่สามารถให้คำปรึกษาแบบออนไลน์ได้ด้วย จำนวน 5 คน ควรให้ผู้ปกครองทราบทุกครั้งที่นิสิตขาดเรียน ลาเรียน และแจ้งคะแนนการสอบกลางภาค และคะแนนสอบย่อยต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองมีการติดตามเฝ้าระวัง และตักเตือนนิสิตได้ทันเวลา จำนวน 5 คน เนื่องจากนิสิตที่มีปัญหาส่วนใหญ่ไม่กล้าหรือไม่อยากเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ที่ปรึกษาบางคนยังขาดวุฒิภาวะในการให้คำปรึกษา ดังนั้นในแต่ละคณะควรมีห้องแนะแนวหรือตัวแทนอาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตรุ่นพี่ ที่เป็นบุคคลที่สามารถให้คำปรึกษาได้ นอกเหนือจากอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 3 คน ควรมีระบบการติดตามและแจ้งสภาพและสถานะปัจจุบันของผลการเรียนทุกเทอม จำนวน 3 คน และนิสิตควรตั้งใจเรียน จำนวน 3 คน ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้วยกระบวนการ

อภิปรายผลและการระดมความคิดเห็น พบว่า มีแนวทางการดำเนินงาน จำนวน 7 วิธี ดังนี้

2.1 มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

2.2 คณะและหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

2.3 มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงานเพื่อดำเนินการติดตามนิสิต

2.4 กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูล ผลการศึกษาของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล

2.5 มีการแจ้งสถานะการพ้นสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออกไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย

2.6 จัดทำข้อมูลการถาม-ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต

2.7 มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะหน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้

อภิปรายผล

1. นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีสภาพปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี เนื่องจากช่วงที่เข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษาแรกมีรายชื่อและมีนิสิตจำนวนมาก เมื่อระยะเวลาการเรียนการสอนสิ้นสุดในภาคการศึกษาแรกหรือสิ้นสุดปีการศึกษา จะมีนิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตหรือลาออกเป็นระยะๆ ซึ่งนิสิตที่เรียนในห้องหรือสาขาวิชาเดียวกันจะทราบพฤติกรรมและรับรู้ข้อมูลการไม่ศึกษาต่อของเพื่อน รวมถึงอาจารย์ที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

หรือสอนในแต่ละรายวิชาที่มีรายชื่อของนิสิตในที่ปรึกษาหรือรายชื่อนิสิตที่ลงทะเบียนเรียน เมื่อเข้าพบนิสิตหรือตรวจสอบรายชื่อการเข้าเรียนหรือนิสิตมายื่นคำร้องขอลาออก อาจารย์จะทราบข้อมูลการไม่ศึกษาต่อของนิสิต โดยในภาคการศึกษาหรือปีการศึกษาถัดไปจะมีจำนวนนิสิตที่เข้าเรียนหรือลงทะเบียนเรียนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้ การพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีสาเหตุหลายกรณี ตามที่มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้กำหนดหลักเกณฑ์การจำแนกสภาพนิสิตไว้ในข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี 12 กรณี ดังนี้ (กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2561: 96-97) 1) ตาย 2) ลาออก 3) โอนย้ายสถานศึกษา 4) สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร 5) ไม่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต 6) เมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาต่างๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อรักษาสภาพนิสิต 7) ขาดคุณวุฒิหรือคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง 8) ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.50 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 30-59 หน่วยกิต ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น 9) ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึง 1.75 เมื่อมีหน่วยกิตสะสมตั้งแต่ 60 หน่วยกิต ขึ้นไป ตามระดับคะแนนตัวอักษรในข้อ 30.1 ยกเว้นรายวิชาที่เทียบโอนหน่วยกิตจากสถาบันอื่น 10) ไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภายในระยะเวลาที่กำหนด 11) ต้องโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดลหุโทษหรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท และ 12) กระทำการทุจริตหรือมีความประพฤติอันเป็นการเสื่อมเสียแก่มหาวิทยาลัย ใช้หลักฐานเท็จต่อมหาวิทยาลัย และกระทำรายการในระบบทะเบียนของมหาวิทยาลัยแทนบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาต แล้วก่อให้เกิดความเสียหาย และมหาวิทยาลัยเห็นสมควรให้ออกตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ว่าด้วยวินัยนิสิต ทั้งนี้ การคืนสภาพนิสิตของนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตสามารถดำเนินการได้กรณีเมื่อพ้นกำหนดเวลาหนึ่งภาคการศึกษาแล้วไม่ชำระค่าธรรมเนียมการศึกษาต่างๆ ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

เพื่อรักษาสภาพนิสิต เท่านั้น ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากอธิการบดี โดยความเห็นชอบจากคณบดี เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้ถือว่าเป็นการลาพักการเรียนตั้งแต่ภาคการศึกษาที่พ้นสภาพนิสิตจนถึงปัจจุบัน และให้ชำระค่าธรรมเนียมการคืนสภาพนิสิตและค่าธรรมเนียมการลาพักการเรียนย้อนหลัง จึงเป็นเหตุผลให้นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่ามหาวิทยาลัยมีสภาพปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรีเนื่องจากมีการพ้นสภาพการเป็นนิสิตตามข้อบังคับ อย่างต่อเนื่องและจำนวนมาก โดยสาเหตุของการพ้นสภาพการเป็นนิสิตเกิดจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด และนิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษาแรกยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีวิธีการและรูปแบบการเรียนการสอนหรือการประเมินผลการศึกษาที่แตกต่างไปจากการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ การเรียนการสอนเป็นการลงทะเบียนเรียนและเข้าเรียนแบบอิสระ ไม่มีการบังคับและติดตามให้นิสิตจะต้องลงทะเบียนเรียนหรือเข้าเรียน จึงส่งผลให้นิสิตไม่สามารถปรับตัวได้ทันและมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดในภาคการศึกษาแรกหรือภาคการศึกษาถัดไป ส่งผลให้นิสิตต้องพ้นสภาพการเป็นนิสิต ทั้งนี้ สภาพปัญหาส่วนตัวที่ส่งผลต่อผลการศึกษาหรือการพ้นสภาพการเป็นนิสิต มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกษร อิศรางกูร ณ อยุธยา (2556: 43-44) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์ พบว่า องค์ประกอบด้านนักศึกษาด้านส่วนตัว ด้านการเงิน และด้านสุขภาพเป็นสาเหตุในระดับมาก โดยอาจารย์ที่ปรึกษาคิดว่าด้านส่วนตัว การเงิน สุขภาพ ครอบครัว และที่พักอาศัยเป็นสาเหตุในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของภูษณิศา สิริวรพร (2557: 69-74) ได้ศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาการออกกลางคันของ

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ออกกลางคัน ด้านส่วนตัวของนักศึกษามีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในคณะที่เรียน ผลการเรียนไม่น่าพึงพอใจหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jones-Giles, Jeterfonee (2004: Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของนักศึกษาประกอบด้วย ความเบื่อหน่ายด้านวิชาการ ความไม่แน่ชัดเกี่ยวกับความต้องการด้านการเรียน การเปลี่ยนถ่ายและปัญหา ความคาดหวังที่ไม่เป็นจริงเกี่ยวกับวิทยาลัย คะแนนสอบต่ำ ความไม่พึงพอใจต่อการให้คำแนะนำทางวิชาการ

สำหรับสภาพปัญหานิสิตมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดที่ส่งผลต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลของสวัสดิ์ วิชระโภชน์ (2559: 351) ได้วิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553-2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตในกรณีมีระดับค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ถึงเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.72 สอดคล้องกับผลการศึกษาของอุทัย ศรีษะนอก (2559: 83-84) ค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีความสำคัญ คือ เกรดเฉลี่ยสะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิไลพันธ์ บุญมาก (2560: 16) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาในหลักสูตรพ้นสภาพออกจากมหาวิทยาลัยชั้นในปีที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมก่อนออกจากมหาวิทยาลัยอยู่ระหว่าง 1.00-1.59 ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากปัญหาด้านการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Meador, Ryan E. (2012: Abstract-A) ได้พยากรณ์ความสำเร็จ

ในการกลับเข้ามาเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่พ้นสภาพการเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนในภาคตะวันตกตอนกลาง ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงนัยยะสำคัญทางสถิติของจำนวนหน่วยกิตชั่วโมงที่ต้องลงทะเบียนเรียนหลังจากกลับมาเรียน ร้อยละของวุฒิการศึกษาที่นักศึกษาสำเร็จการศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสมมีความสัมพันธ์กับการสำเร็จการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายสาขาวิชากลุ่มนักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า จำนวนหน่วยกิตชั่วโมงที่ต้องลงทะเบียนเรียน วุฒิการศึกษา และเกรดเฉลี่ยสะสม รวมถึงเพศของนักศึกษามีนัยยะสำคัญทางสถิติ

โดยนิสิตมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยมีสาเหตุมาจากมหาวิทยาลัยไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เนื่องจากนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำและเป็นผู้รับผลกระทบโดยตรงยังไม่ทราบหรือไม่ได้เข้าสู่กระบวนการหรือวิธีการใดๆ ที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ในการช่วยเหลือหรือดูแลอย่างใกล้ชิดหรือเป็นรูปธรรม โดยแต่ละคณะวิชามีการดำเนินการที่แตกต่างกันเนื่องจากมีบริบทที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวถือเป็นบทบาทสำคัญที่มหาวิทยาลัยจะต้องดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี หากการพ้นสภาพตามเกณฑ์ที่ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรีกำหนด โดยที่มหาวิทยาลัยไม่มีมาตรการหรือการดำเนินการใดๆ จะเกิดสภาพปัญหาการสูญเปล่าทางการศึกษาจากการพ้นสภาพการเป็นนิสิตอยู่ในระดับสูงหรือเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของนันธิดา ชำนาญยา (2555: บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิตระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปีการศึกษา 2554 คือ ด้านมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยสูงสุดที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิต และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพเยาว์ ดีใจ และคณะ (2555: 45-46) พบว่า ปัจจัยด้านสถาบันมีผลต่อ

การออกกลางคันของนักศึกษา คือ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้ด้อยประสิทธิภาพ

ในส่วนของอาจารย์มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าการพ้นสภาพการเป็นนิสิตมีสาเหตุมาจากนิสิตไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เนื่องจากนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นบุตรเกษตรกรที่อยู่ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเป็นผู้กู้ยืมเงินจากกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้นิสิตต้องลาออกหรือพ้นสภาพการเป็นนิสิตเนื่องจากไม่มีเงินสำหรับชำระค่าเล่าเรียนหรือค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของภูษณิศา สิริวรพร (2557: 69-74) ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สถาบันการพลศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ออกกลางคัน คือ ด้านครอบครัวมีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นที่มีสภาพปัญหามากที่สุด คือ ครอบครัวมีฐานยากจนต้องช่วยหารายได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอโนมา ศิริพานิช และคณะ (2559: 79) พบว่า สาเหตุการออกกลางคัน คือ นักศึกษาไม่มีเงินทุน ค่าใช้จ่ายในการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jones-Giles, Jeterfonee (2004: Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา คือ การบริการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและการใช้ชีวิต สามารถมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในสถาบันที่เข้าร่วมโครงการ การบริการเหล่านี้ประกอบด้วย การทำงานในวิทยาเขต การให้เงินกู้ยืมฉุกเฉิน การให้ทุนการศึกษาตามศักยภาพ การประสานงานกับผู้มีจิตศรัทธาบริจาคในนามบุคคลและนามองค์กร รวมถึงการให้ความช่วยเหลือจากรัฐและรัฐบาลกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Funk, Mary Theresa (2015: Abstract-A) ได้ประเมินการหยุดเรียนกลางคันของนักศึกษาที่ต้องเดินทางไปกลับในการเรียนของวิทยาลัย ผลการศึกษาพบ

ว่า นักศึกษาที่อยู่นอกแบบแผนวิทยาลัยหรือวิทยาเขตที่มีนักศึกษาเดินทางไปกลับ ต้องเผชิญกับความท้าทายเป็นอย่างมากเพราะการใช้เวลาในการช่วยเหลือครอบครัวและการประกอบอาชีพของนักศึกษาอาจจะขัดขวางการมาเรียนได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Okagbare, Abel G. (2015: Abstract-A) ได้ศึกษามุมมองของผู้บริหารสถานศึกษาและนักการศึกษาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชน ผลการศึกษาพบว่า การให้นักศึกษามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยเชิงสถาบันที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่ของนักศึกษา การบริการจัดการเรียนพิเศษ การพัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การจัดหาอาชีพและการกำกับติดตาม ถือว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการคงอยู่เช่นกัน

2. สำหรับแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงาน จำนวน 7 วิธี ประกอบด้วย

1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน 2) คณะและหน่วยงานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย 3) มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต 4) กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษาของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล 5) มีการแจ้งสถานะการพ้นสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออก ไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย 6) จัดทำข้อมูลการถาม-ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต และ 7) มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัด

เก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้ เพื่อเป็นการแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น แต่การดำเนินการเนื่องจากอยู่ในช่วงแรกของการดำเนินการ จึงยังไม่เห็นผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ในการนี้ นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันว่าในอนาคตมหาวิทยาลัยควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดและเห็นผลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเน้นเฉพาะกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำและมีกระบวนการติดตามที่สามารถดูแลนิสิตได้อย่างเต็มที่ภายใต้ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา Jones-Giles, Jeterfonee (2004: Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า นโยบายและแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะช่วยพัฒนาอัตราคงอยู่ของนักศึกษา คือ การจัดกระบวนการให้ความคำปรึกษาทางวิชาการเพื่อป้องกันการหยุดเรียนกลางคัน การนำข้อคิดเห็นจากนักศึกษาและคณาจารย์เพื่อทราบกลุ่มนักศึกษาผู้ที่มีแนวโน้มที่จะถอนวิชาเรียน และการจัดการเชิงปฏิบัติการตามนโยบายและแนวปฏิบัติในระดับย่อยเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา และสัมภาษณ์นักศึกษาที่หยุดเรียนกลางคันเพื่อหาสาเหตุถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหยุดเรียนกลางคัน

โดยนิสิตมีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ามหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน เนื่องจากอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิด มีความสัมพันธ์ และทราบพฤติกรรมการเรียนและชีวิตส่วนตัวของนิสิตมากที่สุด ดังนั้น การพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีแนวทางการดำเนินการเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นรูปธรรมจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วย

ให้จำนวนนิสิตที่พ้นสภาพการเป็นนิสิตลดลงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของวลัญชพร ฆารไสว (2560: 96-98) ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ควรพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้ช่วยเหลือและแนะนำนิสิตในการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jones-Giles, Jeterfonee (2004: Abstract-A) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างนโยบายเพื่อให้เกิดอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า 1) นโยบายและแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดที่จะช่วยพัฒนาอัตราคงอยู่ของนักศึกษา คือ การคัดกรองผู้ที่มีแนวโน้มในการหยุดเรียนกลางคันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น การจัดกระบวนการให้คำปรึกษาทางวิชาการเพื่อป้องกันการหยุดเรียนกลางคัน การนำข้อคิดเห็นจากนักศึกษาและคณาจารย์เพื่อทราบกลุ่มนักศึกษาผู้ที่มีแนวโน้มที่จะถอนวิชาเรียน และการจัดการเชิงปฏิบัติการตามนโยบายและแนวปฏิบัติในระดับย่อยเพื่อจัดการปัญหาเกี่ยวกับอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา และสัมภาษณ์นักศึกษาที่หยุดเรียนกลางคันเพื่อหาสาเหตุถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหยุดเรียนกลางคันและ 2) การให้บริการและความช่วยเหลือทางด้านวิชาการที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาหรือพัฒนาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา ประกอบด้วย การให้คำแนะนำแก่นักศึกษา การให้คำปรึกษา การกำกับติดตาม การให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน และการจัดคอร์สเรียนเพื่อปรับพื้นฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Harleston, Sheila McDonald (2005: Abstract-A) ได้ศึกษากลยุทธ์การรักษาอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาโดยคณาจารย์และผู้บริหารในมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาชนผิวดำและประสิทธิภาพของนโยบายในการรักษาอัตราคงอยู่ของนักศึกษาสาขาวิชาดนตรี ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จในการคัดเลือกและรักษาสถานภาพนักศึกษาสาขาวิชา

ดนตรีให้คงสภาพอยู่นั้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ในส่วนของอาจารย์มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่ามหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย เนื่องจากนิสิตที่เข้าศึกษาต่อในภาคการศึกษาแรกยังไม่คุ้นชินกับการเรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีรูปแบบและกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนหรือการประเมินผลการศึกษาที่แตกต่างไปจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และที่สำคัญคือการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยที่ต้องอยู่ห่างจากภูมิลำเนาและผู้ปกครอง จึงส่งผลให้ผลการเรียนลดต่ำลงหรือกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งท้ายที่สุดอาจจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสมคิด รักษาทรัพย์ และคณะ (2557: 90-91) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ออกกลางคันในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาออกกลางคันในด้านส่วนตัวนักศึกษาเรื่องมีความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาที่เรียนน้อย สอดคล้องกับผลการศึกษาของภูษณิศา สิริวรพร (2557: 69-74) ได้ศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ออกกลางคัน ด้านส่วนตัวของนักศึกษาพบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในคณะที่เรียน ผลการเรียนไม่น่าพึงพอใจหรือต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับผลการศึกษาของอโนมา ศิริพานิช และคณะ (2559: 79) ได้ศึกษาสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและแนวทางการแก้ไข พบว่า สาเหตุการออกกลางคัน คือ จากตัวนักศึกษาซึ่งมีพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอ และคุณลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมาะสม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Peters, Kersley

Michael (2004: Abstract-A) ได้ศึกษานักศึกษาผิวดำในการศึกษาระดับอุดมศึกษา: การหยุดเรียนกลางคันจากวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการหยุดเรียนกลางคัน ปัจจัยเหล่านั้นประกอบไปด้วย การเตรียมพร้อมในการเรียนและการบริหารจัดการการศึกษา

ทั้งนี้ อาจารย์ได้เสนอแนะให้มหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ ไม่ควรเน้นที่ปริมาณมากเกินไป ควรพัฒนาเกณฑ์การรับและกระบวนการคัดเลือกให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น หากรับนิสิตเข้ามาศึกษาต่อในปริมาณมาก การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ทรัพยากร และอาจารย์ที่ปรึกษาจะดูแลและให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึง จะส่งผลให้นิสิตกลุ่มที่มีผลการเรียนต่ำหรือไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเรียนในระดับอุดมศึกษาอาจจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุปราณี เทศนาเรียง (2557: 116-117) ได้ศึกษารูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการออกกลางคันเกิดจากการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาที่สถานศึกษาจัดสอบสัมภาษณ์เพื่อเข้าเรียนในสาขาที่อยากเรียน รับเข้าเรียนจากการคัดเลือกจากการสังเกตพฤติกรรม บุคลิกภาพเพื่อสนองนโยบายการเพิ่มปริมาณผู้เรียน และ 2) รูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับ เหมาะสมมาก รูปแบบด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ได้แก่ มีสอบคัดเลือก การให้โควตาพิเศษ

สรุป

1. นิสิตมีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี โดยมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์

ที่มหาวิทยาลัยกำหนด นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา และมหาวิทยาลัยไม่มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ นิสิตไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีการพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องให้เป็นรูปธรรมและมีแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน และมีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม

2. อาจารย์มีความคิดเห็นว่ามหาวิทยาลัยมีปัญหาในเรื่องการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี โดยมีสาเหตุมาจากการมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด นิสิตไม่สามารถปรับตัวสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา และไม่มีเงิน/ทุนการศึกษาสำหรับชำระค่าเล่าเรียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ อาจารย์ไม่แน่ใจว่าปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีวิธีการหรือการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี ซึ่งในอนาคตมหาวิทยาลัยมหาสารคามควรมีกิจกรรม/โครงการเพื่อดูแลและให้ความช่วยเหลือนิสิตที่มีผลการเรียนต่ำให้มีผลการเรียนดีขึ้นและสามารถสำเร็จการศึกษาได้ มีกระบวนการติดตาม ดูแล และช่วยเหลือนิสิตอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม จัดกิจกรรม/โครงการเพื่อการเตรียมความพร้อมและการปรับตัวในมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนกระบวนการคัดเลือกหรือการรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้มีคุณภาพ

3. แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มี 7 วิธี ประกอบด้วย 1) มหาวิทยาลัยควรกำหนดระบบกลไกการให้คำปรึกษาและติดตามผลการเรียนของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิต เพื่อให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน 2) คณะและหน่วย

งานที่จัดการศึกษาหรือรับสมัครบุคคลเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีควรเพิ่มช่องทางในการรับสมัครผู้เข้าศึกษาต่อที่หลากหลาย และเพิ่มช่องทางการรับสมัครสำหรับนิสิตที่เคยศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย 3) มีการแจ้งข้อมูลและรายชื่อนิสิตที่คาดว่าจะพ้นสภาพการเป็นนิสิตไปยังคณะ และหน่วยงาน เพื่อดำเนินการติดตามนิสิต 4) กำหนดช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลผลการศึกษาของนิสิตผ่านระบบบริการการศึกษา โดยผู้ปกครองสามารถแจ้งความประสงค์การเข้าสู่ระบบมายังมหาวิทยาลัยเป็นรายบุคคล 5) มีการแจ้งสถานะการพ้นสภาพการเป็นนิสิต การลาพักการเรียน และการลาออก ไปยังผู้ปกครองเพื่อรับทราบและหาแนวทางดูแลนิสิตร่วมกับมหาวิทยาลัย 6) จัดทำข้อมูลการถาม-ตอบปัญหาหรือการดำเนินการในเรื่องวิชาการผ่านระบบบริการการศึกษาสำหรับนิสิต และ 7) มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บหมายเลขโทรศัพท์ของนิสิตที่เป็นปัจจุบัน เพื่อให้คณะ หน่วยงาน หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรนำแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีไปกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อให้คณะ หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องได้เร่งดำเนินการเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

1.2 กองทะเบียนและประมวลผล ควรทำงานร่วมกับคณะ หน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีเพื่อปรับปรุง พัฒนา หรือดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรีอย่างต่อเนื่อง

1.3 อาจารย์ที่ปรึกษาควรนำผลการศึกษาไปพัฒนาระบบกลไกในการให้คำปรึกษาหรือติดตามนิสิตในที่ปรึกษาเพื่อป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิต และผู้ปกครองนิสิตเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.2 ควรมีการศึกษาข้อมูลแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วนในสาเหตุที่ส่งผลให้นิสิตพ้นสภาพการเป็นนิสิตจำนวนมาก

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพการเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ระหว่างกลุ่มนิสิตที่มีผลการเรียนสูงและต่ำ

2.4 ควรมีการศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการพ้นสภาพของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยการส่งเสริมจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่สนับสนุนทุนวิจัยในส่วนของงบประมาณเงินรายได้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ประเทพา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ประเทพา รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ และนางอรอนงค์ เมฆพรรณโอภาส ผู้อำนวยการกองทะเบียนและประมวลผลที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2561). *คู่มือนิสิตระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2561*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เกษร อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์*. รายงานการวิจัย. อุตรดิตถ์: มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุตรดิตถ์.

นันธิดา ชำนาญยา. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคันของนิสิตระดับปริญญาตรี ประจำปีการศึกษา 2554 มหาวิทยาลัยพะเยา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

พเยาว์ ดีใจ และคณะ. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคันตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

ภูษณิศา สิริวรพร. (2557). *สาเหตุของการออกกลางคันและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันการพลศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วลัญชพร ฆารไสว. (2560). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ในการลงทะเบียนเรียนและการพ้นสภาพของนิสิตที่มีความเสี่ยงต่อการพ้นสภาพการเป็นนิสิตในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วิไลพันธ์ บุญมาก. (2560). "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการออกกลางคันและไม่สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี," *10th National Conference on Technical Education*. หน้า 16-21. 23-24 พฤศจิกายน 2560.

สมคิด รักษาทรัพย์ และคณะ. (2557). *สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

สวัสดิ์ วิชระโภชน์. (2559). *วิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553-2557 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. มหาสารคาม: กองทะเบียนและประมวลผล สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุปราณี เทศนาเรียง. (2557). *รูปแบบการลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อโนมา ศิริพานิช และคณะ. (2559). “สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือและแนวทางการแก้ไข,” *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์ประยุกต์, 9*(1): 79-88 ; มกราคม-มิถุนายน.

อุทัย ศรีษะนอก. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมพยากรณ์การออกกลางคันของนักเรียน นักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม โดยประยุกต์ใช้เทคนิคโครงข่ายประสาทเทียมหลายชั้นแบบแพร่ย้อนกลับ*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Funk, Mary Theresa. (2015). Assessing Nontraditional Student Dropouts on a Commuter Campus. *Dissertation Abstracts International, 76*(08): Abstract-A.

Harleston, Sheila McDonald. (2005). Retention Strategies Employed by Faculty and Administrators of Music Programs at Historically Black Colleges and Universities, and the Effectiveness of these Strategies in Retaining Music Majors. *Dissertation Abstracts International, 65*(12): Abstract-A.

Jones-Giles, Jeterfonee. (2004). Current and Future Institutional Practices and Policies Established to Address Student Retention at Selected Historically Black Colleges and Universities. *Dissertation Abstracts International, 65*(03): Abstract-A.

Meador, Ryan E. (2012). Predicators of Success for Undergraduate Students Reinstated after an Academic Dismissal at a Small Midwest Private University Campus. *Dissertation Abstracts International, 73*(11): Abstract-A.

Okagbare, Abel G. (2015). The Perceptions of School Administrators and Educators Concerning Student Retention in Private for Profit Universities. *Dissertation Abstracts International, 77*(02): Abstract-A.

Peters, Kersley Michael. (2004). Black Students and Higher Education: Dropping out of Community College. *Dissertation Abstracts International, 65*(05): Abstract-A.

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Opinions to education problems of undergraduate students Mahasarakham University

สิริพร ศิระบูชา[1], กานต์พิชชา สายสิงห์[2]
Siriporn Sirabucha[1], Kanpitcha Saiysing[2]

Received: 15 January 2019 ; Revised: 15 March 2019 ; Accepted: 24 May 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2560 ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เฉพาะส่วนกลางมหาวิทยาลัยมหาสารคาม) จำนวน 500 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามคณะที่จัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F- test ผลการวิจัยพบว่า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประกอบด้วย ด้านบุคคล (นิสิต) ด้านครอบครัว ด้านสังคม และด้านสถาบันการศึกษา พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรีมีปัญหา

---

[1] ผู้อำนวยการกองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2] นักวิเคราะห์นโยบายและแผน กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[1] Director of Planning Division, President,s Office, Mahasarakham University
[2] Policy and Planning Analyst, Planning Division, President,s Office , Mahasarakham University

ที่ส่งผลต่อการเรียนด้านสถาบันการศึกษามากกว่าทุกด้าน และมีปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนด้านครอบครัวน้อยกว่าทุกด้าน

จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีปัญหาการเรียนแตกต่างกันระหว่างระดับชั้นการศึกษา ระบบการศึกษา เกรดเฉลี่ย และกลุ่มสาขาวิชา แต่ไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ ที่ระดับนัยสำคัญ .01

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, ปัญหาการเรียน, นิสิตระดับปริญญาตรี

Abstract

The purposes of this research were to study and compare problems and opinions of undergraduates in Mahasarakham University. The samples size was 500 Mahasarakham University undergraduate students, who studied in the 2017 academic year. The method for selecting the sample size was Stratified Random Sampling categorized by the faculty who the undergraduates studied under. The research instrument was questionnaires. Statistic in the research was Percentage, Standard Deviation (S.D.), t-test and F-test.

The undergraduate's opinions about studying problems which consisted of individual personality, family, society, and academy have found that the undergraduates' studying were most affected by the academy of all. The studying problem from family was the least.

According to the hypothesis test indicates that Mahasarakham University undergraduates have studying problems in the differences of the education level, the education system, the grade point average and their majors, and the genders did not have a significant difference at .01

Keywords: Opinions, Education problems, undergraduate students

บทนำ

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาถือว่าเป็นการจัดการศึกษาในระดับที่สำคัญ เนื่องจากเป็นการศึกษาที่เตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพ โดยนิสิตนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับนี้แล้วจะเข้าสู่การประกอบอาชีพ ดังนั้น การจบการศึกษาแล้วมีอาชีพหรือมีงานทำจึงเป็นเป้าหมายของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง นักศึกษาและรัฐบาล ซึ่งการ ที่นิสิตนักศึกษาที่จบการศึกษาแล้วมีอาชีพทันที จะต้องเป็นนักศึกษาที่มีคุณลักษณะตามที่เจ้าของสถานที่ประกอบการยอมรับ ซึ่งโดยทั่วๆ ไปเราเรียกว่า นักศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะให้นิสิตนักศึกษาของตน มีคุณภาพ ซึ่งเรียกว่าการบริหาร ในการบริหารสถาบันให้มีคุณภาพจึงเป็นหัวใจสำคัญ ยิ่งในยุคปัจจุบันนั้นเป็นยุคการแข่งขันจึงมีความจำเป็นที่ต้องเน้นคุณภาพของบัณฑิตเพื่อการแข่งขัน คงไม่ใช่เฉพาะภายใน ประเทศเท่านั้นแต่รวมถึงต่างประเทศด้วยเช่นกัน (เทื้อน ทองแก้ว, 2550)

คุณภาพของบัณฑิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ ของกระบวนการผลิต นั่นก็คือ การจัดการเรียนการสอนซึ่งการดำเนินการใดๆ ในขั้นตอนนี้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพของบัณฑิตโดยตรง(วันชัย ศิริชนะ, 2537: 2)

สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่เป็นสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนจึงต้องจัดระบบ การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้าน เช่น ด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ด้านอุปกรณ์และสื่อการสอน ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน (ผาสุวรรณ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, 2539: 5) โดยมีอาจารย์เป็นผู้แนะนำความรู้ และทักษะในเรื่องต่างๆ นำเสนอเป็นข้อถกเถียงให้มีการคิดต่อหรือแนะนำให้ไปหาความรู้เพิ่มเติม การเรียนในระดับนี้ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานการเรียนรู้หลายด้าน ทั้งการค้นคว้า การอ่าน การคิด และการเขียน หากไม่มีการฝึกฝนหรือใช้ทักษะดังกล่าว การเรียนในสถาบันอุดมศึกษาย่อมไม่แตกต่างจาก การเรียนในสถาบัน

มัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เรียน ตามอาจารย์เป็นผู้มอบความรู้ให้ ดังนั้น ไม่ว่าจะเรียนวิชาใดก็ตามย่อมต้องรู้จักการใช้ทักษะเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะทักษะดังกล่าวเป็นพื้นฐาน ที่จะนำไปสู่การเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาความรู้จนถึง การสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ในที่สุด

มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นสถาบัน การศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่มีปณิธานมุ่งมั่น ในการผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับวิทยาการ ที่เป็นสากลให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญาที่เพียบพร้อมด้วยวิชาการ จริยธรรม คุณธรรม และมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ดังคำขวัญของมหาวิทยาลัยว่า “ผู้มีปัญญา พึงเป็นอยู่เพื่อมหาชน”และมีแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำและเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (Comprehensive University) โดยการเน้นกระบวนการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี ดังเหตุผลดังต่อไปนี้ (คนึงนิตย์ สายสิงห์และคณะ, 2555: 2)

1. มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเองผู้อื่นและสังคม

2. ใฝ่หาความรู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล

3. สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อความหมายได้ดี

4. มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ

5. สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

6. เป็นผู้มองโลกในแง่ดีและเป็นคนที่มีความสุข

ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นสถาบัน การศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไม่ได้มีหน้าที่ที่จะให้แต่วิชาการแก่นักศึกษาอย่างเดียว ความเจริญงอกงามและสติปัญญาต่างๆ ของนิสิตย่อมเจริญไปพร้อมกับความเจริญด้านอื่นๆ เพราะมหาวิทยาลัยได้เปิดหลักสูตรที่มีความหลากหลายของสาขา

วิชา และมีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตร ปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก ทำให้มหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีนิสิตสนใจเข้าศึกษาต่อเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ทั้งนี้ การศึกษาในระดับต่างๆ และความหลากหลายทางด้านสาขาวิชาเหล่านี้ ได้มีผลต่อเนื่องถึงความรู้สึก เจตคติและการปรับตัวของนิสิตด้วยเพราะนิสิตบางคนต้องการแข่งขันกันทางด้านการเรียน ด้านค่านิยม ซึ่งผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับนี้จะต้องพบกับปัญหาที่เกิดขึ้นมามากมาย อาจจะส่งผลกระทบต่อการเรียนของนิสิตและทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น นิสิตบางคนอาจจะไม่มีความพร้อมทางด้านร่างกาย หรือร่างกายไม่สมบูรณ์ จึงทำให้เป็นปัญหาอุปสรรคต่อ การเรียน บางคนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นใน กลุ่มได้ เข้ากับอาจารย์ไม่ได้ นักศึกษาบางคนขาดเรียนบ่อย ไม่ตั้งใจเรียน ชอบใช้ของที่มีราคาแพง ฟุ่มเฟือย ทั้งที่ยังหาเงินด้วยตัวเองไม่ได้มีค่านิยม ที่ผิดศีลธรรม ประพฤติปฏิบัติตามกันอย่างผิดๆ บางคนที่พักอยู่ไกลมหาวิทยาลัยทำให้การเดินทาง ไม่สะดวกหรือที่พักอาศัยมีเสียงดังรบกวนสมาธิ ในการทบทวนหนังสือบางกลุ่มชวนกันไปมั่วสุมอบายมุขทำให้เสียผลการเรียน ดังนั้นจะเห็นว่า ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการเรียนของนิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา โดยผลกระทบที่เกิดจากปัญหาที่กล่าวมา อาจทำให้นิสิตต้องพ้นจากความเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยหรือต้องลาออกกลางครัน ทำให้ไม่สามารถไปถึงเป้าหมายของการศึกษาได้

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจที่จะศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นข้อมูลในการหาแนวทางแก้ปัญหาการเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคามและพัฒนาการศึกษาของนิสิตให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของ

นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาเพศ ระดับชั้นการศึกษา ระบบการศึกษา และ เกรดเฉลี่ย (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2560 ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เฉพาะส่วนกลางมหาวิทยาลัยมหาสารคาม) จำนวน 40,781 คน (ข้อมูลพื้นฐาน. 2560)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2560 ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เฉพาะส่วนกลางมหาวิทยาลัยมหาสารคาม) จำนวน 398 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดโดยใช้วิธีของ Krejcie and Morgan (ที่มา: Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan. Educational and Psychological Measurement, 1970: 608-609) แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่ง ตามกลุ่มสาขาวิชา/คณะ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ไม่ต่ำกว่า 398 ตัวอย่าง แต่เพื่อให้เกิดความแม่นยำในการวิจัย ผู้ศึกษาจึงเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นฉบับสมบูรณ์ทั้งหมดที่สามารถ นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ได้ จำนวน 500 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อประกอบการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ภาพรวม/รายด้าน (ด้านบุคคล (นิสิต), ด้านครอบครัว, ด้านสังคม และด้านสถาบันการศึกษา)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบสอบถามทั้งฉบับผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ

โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) พบว่า มีความเชื่อมั่น .961

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ตอบกลับมาจากผู้ตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์แล้วบันทึกข้อมูลลงในโปรแกรม โดยวิธีดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลจากแบบสอบถาม

2. ลงรหัสแบบสอบถามตามที่ได้กำหนดไว้และตรวจสอบความถูกต้องของการลงรหัส

3. ดำเนินการประมวลผลข้อมูลทั้งหมด ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาร้อยละ นำเสนอในรูปตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยวิเคราะห์หาร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย(Mean)ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) แล้วนำเสนอในรูปของตารางพร้อมกับคำบรรยายประกอบ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ระดับปัญหา

4.51-5.00 มีปัญหาอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด

3.51-4.50 มีปัญหาอยู่ในเกณฑ์มาก

2.51-3.50 มีปัญหาอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

1.51-2.50 มีปัญหาอยู่ในเกณฑ์น้อย

1.00-1.50 มีปัญหาอยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหาการเรียน ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เพศ ระดับชั้นการศึกษา ระบบการศึกษา และเกรดเฉลี่ย (ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน) เพื่อทดสอบ

สมมติฐาน โดยใช้สถิติ t-test และ F-test (ANOVA)

3.4 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีต่อปัญหาการเรียน วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ความถี่ โดยเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.00) เพศชาย (ร้อยละ 25.00) โดยส่วนมากเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ที่ส่วนใหญ่ศึกษาในระบบการศึกษาภาคปกติ (ร้อยละ 77.20) โดยกำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 3 มากที่สุด (ร้อยละ 47.20) ซึ่งมีเกรดเฉลี่ย (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) อยู่ระหว่าง 3.00-3.50 (ร้อยละ 46.20)

2. ปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนตาม ความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$=1.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ด้านบุคคล (นิสิต), ด้านครอบครัว, ด้านสังคม และด้านสถาบันการศึกษา) มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสถาบัน การศึกษา ($\bar{x}$=1.81) ด้านบุคคล (นิสิต) และด้านสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{x}$=1.75)และด้านครอบครัว ($\bar{x}$=1.69) ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามรายด้าน/รายข้อ

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านบุคคล(นิสิต) ภาพรวมมีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}$=1.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านบุคคล(นิสิต) มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ นิสิตเป็นคน

ชอบนอนตื่นสาย จึงเข้าเรียนไม่ทัน ($\bar{x}$=2.11) รองลงมา คือ นิสิตชอบทำกิจกรรมอื่นๆ มากกว่ากิจกรรมการเรียน ($\bar{x}$=2.01) และนิสิตมีโรคประจำตัวหรือ ความบกพร่องทางด้านร่างกาย ($\bar{x}$=1.72) ตามลำดับ

ปัญหาการเรียนของนิสิต	$\bar{x}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านบุคคล (นิสิต)			
1. ข้าพเจ้าเป็นคนชอบนอนตื่นสาย จึงเข้าเรียนไม่ทัน	2.11	1.11	น้อย
2. ข้าพเจ้าชอบทำกิจกรรมอื่นๆ มากกว่ากิจกรรมการเรียน	2.01	1.01	น้อย
3. ข้าพเจ้ามีโรคประจำตัวหรือความบกพร่องทางด้านร่างกาย	1.72	0.98	น้อย
4. ข้าพเจ้าปรับตัวเข้ากับระบบการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยไม่ได้	1.61	0.88	น้อย
5. ข้าพเจ้ามีปัญหาด้านการเงินเพื่อใช้ในการศึกษาเล่าเรียน	1.64	0.89	น้อย
6. ข้าพเจ้าปรับตัวเข้ากับบุคคลรอบข้างได้ยาก	1.64	0.84	น้อย
7. ข้าพเจ้าไม่รู้จะไปปรึกษาใคร เมื่อมีปัญหาด้านการเรียน	1.64	0.84	น้อย
8. ข้าพเจ้าเรียนสาขานี้เพราะเป็นความต้องการ ของครอบครัว	1.66	0.88	น้อย
ภาพรวม	**1.75**	**0.93**	**น้อย**

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านครอบครัว ภาพรวมมีปัญหาการเรียนอยู่ใน ระดับน้อย ($\bar{x}$=1.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านครอบครัว มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ โดยเรียงลำดับ

ปัญหาการเรียนของนิสิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านครอบครัว			
1. ครอบครัวของข้าพเจ้าไม่สนับสนุนให้เรียนสาขานี้	1.82	0.89	น้อย
2. ครอบครัวของข้าพเจ้าประสบภาวะทางการเงินเพื่อใช้ในการเรียน	1.78	0.88	น้อย
3. ครอบครัวของข้าพเจ้าเกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันในเรื่องการเรียน	1.66	0.83	น้อย
4. เมื่อเกิดปัญหาด้านการเรียน ครอบครัวของข้าพเจ้าไม่สามารถช่วยเหลือได้	1.59	0.78	น้อย
5. ครอบครัวของข้าพเจ้าไม่เข้าใจระบบการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย	1.62	0.85	น้อย
ภาพรวม	**1.69**	**0.85**	**น้อย**

จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ครอบครัวของนิสิตไม่สนับสนุนให้เรียนสาขานี้ ($\bar{X}$=1.82) รองลงมา คือ ครอบครัวของนิสิตประสบภาวะทางการเงินเพื่อใช้ในการเรียน ($\bar{X}$=1.78) และครอบครัวของนิสิตเกิด ความคิดเห็นขัดแย้งกันในเรื่องการเรียน ($\bar{X}$=1.66) ตามลำดับ

3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านสังคม ภาพรวมมีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=1.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับ ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านสังคม มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ โดยเรียงลำดับ

จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ กลุ่มเพื่อนไม่สามารถช่วยเหลือนิสิตได้ เมื่อเกิดปัญหาการเรียน ($\bar{X}$=1.89) รองลงมา คือ แหล่งที่พักไม่เหมาะสมต่อการสร้างบรรยากาศศึกษาเล่าเรียน ($\bar{X}$=1.77) และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน ไม่เพียงพอ ($\bar{X}$=1.75) ตามลำดับ

ปัญหาการเรียนของนิสิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านสังคม			
1. กลุ่มเพื่อนไม่สามารถช่วยเหลือข้าพเจ้าได้ เมื่อเกิดปัญหาการเรียน	1.89	0.94	น้อย
2. แหล่งที่พักไม่เหมาะสมต่อการสร้างบรรยากาศศึกษาเล่าเรียน	1.77	0.91	น้อย
3. สื่อสังคมออนไลน์ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกไม่ชอบการเรียนในมหาวิทยาลัย	1.72	0.92	น้อย
4. สิ่งสนับสนุนการเรียนไม่เพียงพอ	1.71	0.95	น้อย
5. สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนไม่เพียงพอ	1.75	0.97	น้อย
6. การคมนาคมในมหาวิทยาลัยไม่ส่งเสริมบรรยากาศการเรียน	1.67	0.98	น้อย
ภาพรวม	**1.75**	**0.95**	**น้อย**

3.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านสถาบันการศึกษา ภาพรวมมีปัญหาการเรียน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$=1.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านสถาบันการศึกษา มีปัญหาการเรียนอยู่ใน ระดับน้อยทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของมหาวิทยาลัยไม่ทั่วถึง ($\bar{X}$=2.25) รองลงมา คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในคณะ/มหาวิทยาลัย ยังไม่เอื้อให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการ ($\bar{X}$ =2.22) และสภาพห้องเรียนไม่พร้อมทำการเรียนการสอน ($\bar{X}$=1.91) ตามลำดับ

ปัญหาการเรียนของนิสิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านสถาบันการศึกษา			
1. การประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของมหาวิทยาลัยไม่ทั่วถึง	2.25	1.19	น้อย
2. การจัดสภาพแวดล้อมภายในคณะ/มหาวิทยาลัยยังไม่เอื้อให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการ	2.22	1.09	น้อย
3. สภาพห้องเรียนไม่พร้อมทำการเรียนการสอน	1.91	1.12	น้อย
4. อาจารย์ที่ปรึกษาไม่มีเวลาเพียงพอที่จะให้คำปรึกษา	1.69	0.93	น้อย
5. อาจารย์ผู้สอนขาดจิตวิทยาการเรียนการสอน	1.70	0.94	น้อย
6. อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะการจัดการเรียนการสอน	1.70	0.86	น้อย
7. อาจารย์ผู้สอนใช้วาจาไม่เหมาะสม	1.69	0.88	น้อย
8. อาจารย์ผู้สอนประพฤติตนและวางตนไม่เหมาะสม	1.65	0.91	น้อย
9. อาจารย์ผู้สอนไม่ชี้แจงเหตุผลในการให้คะแนนที่เหมาะสม	1.68	0.92	น้อย
10. มหาวิทยาลัยมีการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์ด้านการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย	1.85	0.98	น้อย
11. มหาวิทยาลัยจัดสวัสดิการสนับสนุนการเรียนการสอนไม่เพียงพอ	1.84	1.04	น้อย
12. มหาวิทยาลัยมหาสารคามไม่ตอบโจทย์ด้านการเรียนของข้าพเจ้า	1.57	0.88	น้อย
ภาพรวม	**1.81**	**0.98**	**น้อย**

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตาราง การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	2	6.471	3.236	8.384	0.00*
ภายในกลุ่ม	497	191.811	0.386		
รวม	**499**	**198.28**			

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีกลุ่มสาขาวิชาต่างกัน (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ กลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ) มีปัญหาการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

โดยเมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิต จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มสาขาวิชา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไม่แตกต่างกัน

ตาราง การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามเพศ

ปัญหาการเรียนของนิสิต	เพศชาย		เพศหญิง		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านตัวบุคคล (นิสิต)	1.90	0.69	1.70	0.74	2.57	0.01*
ด้านครอบครัว	1.78	0.65	1.66	0.68	1.78	0.07
ด้านสังคม	1.78	0.65	1.74	0.82	0.49	0.61
ด้านสถาบันการศึกษา	1.84	0.62	1.80	0.78	0.54	0.58
ภาพรวม	**1.82**	**0.58**	**1.72**	**0.64**	**1.53**	**0.12**

จากตาราง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามเพศ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ข้อ ได้แก่ ด้านบุคคล (นิสิต) โดย เพศชายมีปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มากกว่าเพศหญิง

ตาราง การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามระดับชั้นการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	4	12.151	3.038	8.078	0.00*
ภายในกลุ่ม	495	186.131	0.376		
รวม	**499**	**198.282**			

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีระดับชั้นการศึกษาต่างกัน (ชั้นปีที่ 1-ชั้นปีที่ 4) มีปัญหาการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

ตาราง การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามระบบการศึกษา

ปัญหาการเรียนของนิสิต	ภาคปกติ		ภาคพิเศษ		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านบุคคล (นิสิต)	1.68	0.70	1.99	0.80	3.70	0.00*
ด้านครอบครัว	1.63	0.64	1.89	0.73	3.35	0.00*
ด้านสังคม	1.68	0.74	1.97	0.88	3.19	0.00*
ด้านสถาบันการศึกษา	1.75	0.74	2.01	0.74	3.37	0.00*
ภาพรวม	**1.68**	**0.70**	**1.97**	**0.78**	**3.83**	**0.00***

จากตาราง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามระบบการศึกษา (ภาคปกติและภาคพิเศษ) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบ

ว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยระบบการศึกษา (ภาคพิเศษ) มีปัญหาการเรียนของนิสิต มากกว่าระบบการศึกษา (ภาคปกติ)

ตาราง การเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามเกรดเฉลี่ย (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P-value
ระหว่างกลุ่ม	4	6.808	1.702	4.400	0.00*
ภายในกลุ่ม	495	191.473	0.387		
รวม	**499**	**198.282**			

จากตาราง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มีเกรดเฉลี่ย (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ต่างกัน มีปัญหาการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 โดยเมื่อทดสอบความแตกต่างของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนจำแนกตามเกรดเฉลี่ย (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) เป็นรายคู่ พบว่า นิสิตที่มีเกรดเฉลี่ย(ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ คือ นิสิตที่มีเกรดเฉลี่ย (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ต่ำกว่า 2.00 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี น้อยกว่านิสิตที่มีเกรดเฉลี่ย(ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) 3.51-4.00 และนิสิตที่มีเกรดเฉลี่ย(ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) 2.00-2.50 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรีมากกว่า นิสิตที่มีเกรดเฉลี่ย(ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) 2.51-2.99

อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัญหาการเรียนตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ได้แก่ ด้านสถาบันการศึกษา ด้านบุคคล (นิสิต) ด้านสังคม และด้านครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดมชัย ปะกังลำภูและคณะ (2547: 32) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีความคิดเห็นว่าปัญหาการเรียนต่อด้านสภาพทางกาย ด้านการปรับตัว ด้านพฤติกรรมการเรียน ด้านเศรษฐกิจ ด้านค่านิยม ด้านที่อยู่อาศัย และ ด้านอบายมุข อยู่ในระดับน้อยทุกด้านเช่นกัน

2. ปัญหาการเรียนตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านบุคคล(นิสิต) พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน ด้านบุคคล(นิสิต) ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านบุคคล(นิสิต) มีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ นิสิตเป็นคนชอบนอนตื่นสาย จึงเข้าเรียนไม่ทัน รองลงมา คือ นิสิตชอบทำกิจกรรมอื่นๆ มากกว่ากิจกรรมการเรียน และนิสิต มีโรคประจำตัวหรือความบกพร่องทางด้านร่างกาย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานทิพย์ เรืองอร่าม. (2551: 62) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ซึ่งพบว่า นักศึกษามีปัญหาการเรียน ด้านผู้เรียน เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ผู้เรียนมีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน ผู้เรียนต้องใช้เวลานานในการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และผู้เรียนมีภาระรับผิดชอบทางครอบครัว ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียน

3. ปัญหาการเรียนตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านครอบครัว พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน ด้านครอบครัว ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านครอบครัว มีปัญหา การเรียนอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ ครอบครัวของนิสิต ไม่สนับสนุนให้เรียนสาขานี้ รองลงมา คือ ครอบครัวของนิสิตประสบภาวะทางการเงินเพื่อใช้ในการเรียน และครอบครัวของนิสิตเกิดความคิดเห็นขัดแย้งกันในเรื่องการเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัย รัตนกิจยนต์ (2555: 19) ที่ได้ทำ การศึกษาทัศนคติที่เกี่ยวกับปัญหาในการเรียน รายวิชาการบัญชีขั้นต้น 1 ของนักศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการบัญชีขั้นต้น ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2555 พบว่า ทัศคติเกี่ยว กับปัญหาใน การเรียนในด้านครอบครัว เรื่องฐานะทางบ้านไม่ดี ต้องทำงานควบคู่กับการเรียน มีระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย เรื่องครอบครัวมีปัญหา มีระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย เรื่องครอบครัวบังคับให้เรียนในสาขาที่ไม่ชอบ มีระดับความคิดเห็นส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน

4. ปัญหาการเรียนตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านสังคม พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน ด้านสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านสังคม มีปัญหาการเรียน อยู่ในระดับน้อยทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่กลุ่มเพื่อนไม่สามารถช่วยเหลือนิสิตได้ เมื่อเกิดปัญหาการเรียน รองลงมา คือ แหล่ง ที่พักไม่เหมาะสมต่อการสร้างบรรยากาศศึกษาเล่าเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนไม่เพียงพอ ตามลำดับ ดังนั้นจะเห็น

ได้ว่า กลุ่มเพื่อน แหล่งที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนเป็นปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ ถึงจะเป็นระดับปัญหาในระดับน้อย แต่ก็ส่งผลต่อการเรียนของนิสิตได้เช่นกัน เนื่องจาก ถ้ากลุ่มเพื่อนของนิสิตไม่ช่วยเหลือ หรือให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน ก็สามารถสงผลให้นิสิตเกิดปัญหาการเรียนได้ ส่วนแหล่งที่พักของนิสิตที่ไม่เหมาะสม เช่น ไกลสถาบัน หรือแหล่งที่พักใกล้สถานบันเทิง เป็นต้น ก็ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนิสิตได้ และอีกสาเหตุที่นิสิตคิดว่าส่งผลต่อปัญหาการเรียนได้คือ สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนไม่เพียงพอ ซึ่งนิสิตหมายรวมถึง ระบบการให้บริการเพื่อช่วยเหลือในการเรียน หรือสภาพห้องเรียนมีอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอ สามารถส่งผลที่จะทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพได้ เป็นต้น ทั้งนี้ จากการสะท้อนความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสาคามดังกล่าว มหาวิทยาลัยหรืออาจารย์ผู้สอนควรตระหนักและให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ที่อาจส่งผลให้กลายเป็นปัญหาการเรียนของนิสิต โดยอาจมีระบบการให้คำปรึกษาหรือแนะแนว เพื่อการช่วยเหลือนิสิตในเบื้องต้น เพื่อลดปัญหาที่จะส่งผลต่อการเรียนของนิสิตมากขึ้น

5. ปัญหาการเรียนตามความคิดเห็นของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้านสถาบันการศึกษา พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียน ด้านสถาบันการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามด้านสถาบันการศึกษามีปัญหาการเรียนอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของมหาวิทยาลัยไม่ทั่วถึง รองลงมา คือ การจัดสภาพ แวดล้อมภายในคณะ/มหาวิทยาลัย ยังไม่เอื้อให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการ และสภาพห้องเรียนไม่พร้อมทำการเรียนการสอน ตามลำดับ ทั้งนี้ สถาบันการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยควรเปิดโอกาสให้นิสิต ได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในคณะหรือภายในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการปรับปรุงสภาพห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์สมจิต เดชคุณรัมย์ (2548: 32) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามทัศนะของอาจารย์ มีปัญหาการเรียนการสอน ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ว่าเป็นปัญหาต่อการจัดการเรียนการสอนจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นลำดับแรก คือ การค้นคว้าหาหนังสือในห้องสมุดและอินเทอร์เน็ตไม่สะดวก รองลงมา ห้องสมุดคับแคบ ที่นั่งไม่เพียงพอ ไม่มีห้องบริการสื่อสำหรับนิสิตค้นคว้าด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ภายนอกมหาวิทยาลัย และขาดงบประมาณในการซ่อมแซมและจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สภาพห้องเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อ การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน และเอกสารตำราทางวิชาการไม่เพียงพอ เป็นต้น

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบการวิเคราะห์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิต ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพของนิสิตเกี่ยวกับ เพศ พบว่า นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอุดมชัย ปะกังลำภูและคณะ (2547: 40) ได้ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การเรียนของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พบว่า นักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่เป็นนักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีความคิดเห็น

เกี่ยวกับปัญหาการเรียน โดยภาพรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามสถานภาพของนิสิต ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชา,ระดับชั้นการศึกษา, ระบบการศึกษา และเกรดเฉลี่ย (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ต่างกัน พบว่า ในภาพรวมนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นการยอมรับสมมุติฐาน และสอดคล้องกับการศึกษาของปานทิพย์ เรืองอร่าม. (2551: 54) ที่ได้ศึกษาปัญหาการเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล ซึ่งพบว่านักศึกษาที่มีระดับชั้น, สาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีปัญหาการเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคามในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่านิสิตที่สังกัดกลุ่มสาขาวิชา, ระดับชั้นการศึกษา, ระบบการศึกษา, เกรดเฉลี่ย (ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ที่แตกต่างกัน ย่อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา การเรียนแตกต่างกัน เนื่องด้วยอาจมีสาเหตุ มาจากบุคคลหรือตัวนิสิต, ครอบครัว, สังคม หรือ สภาพแวดล้อม, และสถาบันการศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์กันว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนิสิตได้นั่นเอง ทั้งนี้ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาข้อเสนอแนะของนิสิต เพื่อร่วมให้คำปรึกษาและหาแนวทางแก้ปัญหาที่จะเกิดกับนิสิตได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. ควรปรับปรุงระบบการประชาสัมพันธ์หรือเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย โดยเฉพาะนิสิตภาคพิเศษ

2. อาจารย์ที่ปรึกษาควรนำปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนของนิสิต เพื่อมาใช้ศึกษาพฤติกรรมที่มีผลต่อปัญหาการเรียนของนิสิต

เช่น การนอนตื่นสาย หรือการชอบทำกิจกรรมมากกว่าการเข้าเรียน เป็นต้น เพื่อลดปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียน

3. มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับปัญหาการเรียนของนิสิตมากขึ้น โดยอาจมีระบบ การให้คำปรึกษาหรือแนะแนวเพื่อการช่วยเหลือนิสิตและลดปัญหาการเรียนของนิสิต

2. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุน ด้านการอำนวยความสะดวกภายในมหาวิทยาลัย เช่น ระบบที่ให้บริการนิสิต การจัดสภาพแวดล้อม หรือสภาพห้องเรียนให้พร้อมสำหรับการเรียนการสอน เนื่องจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนิสิตมีความต้องการระบบที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนิสิต รวมทั้งการมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่มีความทันสมัยและพร้อมใช้งาน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินความคิดเห็นปัญหา การเรียนของนิสิตจากมุมมองของอาจารย์ผู้สอนเพิ่มเติม เพื่อทราบปัญหาการเรียนที่ส่งผลต่อนิสิต ในมุมมองของอาจารย์ผู้สอนเอง และเพื่อได้แนวทางช่วยเหลือหรือลดปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อการเรียนของนิสิตได้

2. ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถามเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามมากยิ่งขึ้น

3. ควรสอบถามนิสิตเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการเรียน โดยอาจสอบถามข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อทราบปัจจัยเพิ่มเติมในด้าน ที่ไม่ได้อยู่ในงานวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งอาจส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนิสิต

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือสนับสนุนจากทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กรและพัฒนาบุคลากร ประจำปีงบประมาณ 2561 ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้งบประมาณดังกล่าวจนกระทั่งงานวิจัยสำเร็จด้วยดีและขอขอบคุณที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ตรวจสอบเครื่องมือและเสนอแนะจนทำให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

เอกสารอ้างอิง

กองแผนงาน. (2560). *ข้อมูลพื้นฐาน*. มหาสารคาม: สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คนึงนิตย์ สายสิงห์ และคณะ. (2555). *การจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ที่สอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่มีผลต่อความพึงพอใจของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เทื้อน ทองแก้ว. (2550). *สมรรถนะ(Competency): หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ธวัชชัย รัตนกิจยนต์ (2555). *การศึกษาทัศนคติที่เกี่ยวกับปัญหาในการเรียน รายวิชาการบัญชีขั้นต้น 1 ของนักศึกษา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการบัญชีขั้นต้น ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2555*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม.

ปานทิพย์ เรืองอร่าม (2551). *ปัญหาการเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล*. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาธุรกิจการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล.

ผาสุวรรณ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. (2532). *การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษาพยาบาล*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระครูสังฆรักษ์สมจิต เดชคุณรัมย์ (2548). *การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

วันชัย ศิริชนะ. (2537). *การพัฒนารปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาสำหรับ สถาบันอุดมศึกษาในสังกดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดมชัย ปะกังลำภูและคณะ (2547). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของนักศึกษาภาคปกติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

การศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการประเมินระดับคณะวิชา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

The study on the establishment process of the quality improvement plan based on faculty assessment results of Khon Kaen University

สุรวุธ พุ่มอิ่ม[1]
Surawut Pumim[1]

Received: 4 March 2019 ; Revised: 7 May 2020 ; Accepted: 17 June 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของคณะวิชา 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพระดับคณะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่ากระบวนในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการประเมินทั้ง 3 ด้าน มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาอยู่ในระดับมาก และปัญหาอุปสรรคที่พบจากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา พบว่าในด้านผู้บริหาร คือการให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนา การถ่ายทอดสื่อสารกับผู้ปฏิบัติงาน ความรู้ความเข้าใจและผลักดันนำไปใช้จริงตามลำดับ ส่วนด้านกระบวนการจัดทำแผนและกำกับติดตาม พบปัญหาในระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลที่ไม่เป็นระบบ การกำหนดผู้รับผิดชอบและระยะเวลาติดตามผลการดำเนินงานตามลำดับ และด้านการปฏิบัติงานพบปัญหาคือการให้ความร่วมมือทุกภาคส่วน การกำหนดเป้าของแผนพัฒนา และการถ่ายทอดสื่อสารในการปฏิบัติงานตามลำดับ ซึ่งแนวทาง

[1] นักวิชาการศึกษา กองพัฒนาคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[1] Academic, Education Quality Development Division, Khon Kaen University

การแก้ไขปัญหาที่ควรปฏิบัติจากการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม พบว่า ควรส่งเสริมให้ความสำคัญของบุคลากรทุกระดับในเรื่องการประกันคุณภาพ การถ่ายทอดและสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับแผนพัฒนา การกำหนดเป้าหมายของแผน ระยะเวลาและผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานที่ชัดเจน รวมทั้งจัดทำระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลในการรวบรวมข้อมูล ให้มีความเชื่อมโยงกัน

คำสำคัญ: กระบวนการ, การปฏิบัติ, แผนพัฒนา, คุณภาพ

Abstract

This research has the objectives as follows 1. To study process, create a quality development plan of faculty 2. Studying of problems in the implementation of the quality development plan. A Target group includes the Faculty of Quality Assurance Workers. This research's data were analyzed. As following to calculate frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of the research showed that a process of the quality development plan, a monitoring quality development plan and a results of implementation following development plan is at a high level. The problems encountered in the quality development plan are a supporting and communication of executives. Not only lacking knowledge and understanding in creating a quality plan but also lacking impel plan in order. In term of process and supervising, the database system that is not effective, the determination of the responsible person is not clear. In term of implementation is no have cooperate of all sector, No clear target of development plan and not clear communication in order. A solution from interview and questionnaires as follows that they should support person who work about quality assurance, having a good communication about quality development plans to worker both formal and informal, determine clear goals and specify responsible workers including creating a database system.

Keywords: process, implementation, development plan, quality

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา โดยในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) การดำเนินงานตามระบบและกลไกการประเมินคุณภาพภายในของมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้กำหนดให้มีการตรวจประเมินคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปีการศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา และเพื่อให้เป็นไปตามการดำเนินการตรวจประเมินคุณภาพภายในให้ครบถ้วน หลังการตรวจประเมินแล้วเสร็จต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมินคุณภาพภายในตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจประเมิน และมีการกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของคณะวิชาตามประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ 98/2555 เรื่อง แนวทางการตรวจประเมินคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยปัจจุบันบางคณะวิชายังไม่มีการปฏิบัติตามกระบวนการดังกล่าวให้แล้วเสร็จครบถ้วน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการประเมิน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาในการปฏิบัติจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของคณะวิชา ปัญหาอุปสรรค เพื่อใช้ประกอบในการหาแนวทางหรือกิจกรรมการพัฒนากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการประเมินให้มีความเหมาะสม และมี

กระบวนการที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรมและพัฒนาในส่วนที่เป็นจุดด้อย หรือโอกาสในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของคณะวิชา

2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ เป็นกระบวนการในขั้นตอนในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นการนำผลการประเมินคุณภาพและข้อเสนอแนะมาวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพของคณะวิชา โดยในกระบวนการปฏิบัติต้องมีนโยบาย มีผู้รับผิดชอบทั้งระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่ชัดเจน เพื่อดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ทั้งนี้ต้องมีการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการปรับปรุงพัฒนา เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามแนวทางการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสรุปเป็นกระบวนการในการปฏิบัติ แสดงดังภาพประกอบ 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคลากรในสังกัดมหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 25 คณะวิชา

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารคณะวิชา ระดับรองคณบดีด้านแผนและประกันคุณภาพ และผู้ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพของแต่ละคณะวิชาโดยปฏิบัติงานเฉลี่ย 1-4 ปี (ตั้งแต่ พ.ศ.2559) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 125 ชุด (จำนวนคณะวิชาละ 5 ชุด)

2. เครื่องมือในการศึกษา

1) แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมินคุณภาพภายใน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open End) เป็นคำถามปัญหาอุปสรรคในด้านต่างๆ และแนวทางแก้ไขปัญหาในแต่ละด้าน

3. การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

เสนอที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ให้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา และปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาโครงการวิจัยและผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดไว้

4. วิธีการรวบรวมข้อมูล

จัดเก็บข้อมูลจากการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างไปยังแต่ละคณะวิชาทั้งนี้ในการจัดเก็บให้แต่ละคณะวิชารวบรวมและตอบกลับแบบสอบถามพร้อมทั้งการติดต่อและสอบถามเพิ่มเติม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานจัดทำแผนแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมินโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open End) ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขที่พบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ โดยสรุปประเด็นที่ สำคัญนำเสนอโดยเรียงตามลำดับความถี่ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การแปลผลระดับการปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมิน ดังนี้

ระดับ 4.51-5.00 หมายถึง การปฏิบัติในคณะวิชาของท่านระดับมากที่สุด

ระดับ 3.51-4.50 หมายถึง การปฏิบัติในคณะวิชาของท่านระดับมาก

ระดับ 2.51-3.50 หมายถึง การปฏิบัติในคณะวิชาของท่านระดับปานกลาง

ระดับ 1.51-2.50 หมายถึง การปฏิบัติในคณะวิชาของท่านระดับน้อย

ระดับ 0.00-1.50 หมายถึง การปฏิบัติในคณะวิชาของท่านระดับน้อยที่สุด

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการประเมิน

ผลการศึกษา

1. จากการศึกษากระบวนการปฏิบัติงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมิน โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านการกำกับ/ติดตาม และด้านผลลัพธ์ พบว่าด้านนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ จากตารางที่ 1 การปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=4.09) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด มีการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของคณะวิชา ($\bar{x}$=4.12) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมินคุณภาพภายใน ($\bar{x}$=4.07) รายละเอียดของผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมิน ด้านนโยบาย

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับการปฏิบัติงานจริง		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1	มีการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของคณะอย่างเหมาะสม	4.12	1.03	มาก
2	การจัดลำดับความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมินคุณภาพภายในอย่างเหมาะสม	4.10	0.97	มาก
3	มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของคณะอย่างชัดเจน	4.08	0.93	มาก
4	มีการชี้แจง ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพให้แก่ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.08	0.91	มาก
5	การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ตรงตามผลการตรวจประเมินคุณภาพภายใน	4.07	0.86	มาก
	เฉลี่ย	**4.09**	**0.94**	**มาก**

ด้านการกำกับติดตามแผนพัฒนาคุณภาพ จากตารางที่ 2 พบว่าการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.70) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพภายใน ตามรอบระยะเวลาที่กำหนด ($\bar{x}$=3.82) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีระบบสารสนเทศในการรวบรวมผลการดำเนินงาน ($\bar{x}$=3.50) รายละเอียดของผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมิน ด้านการกำกับติดตาม

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับการปฏิบัติงานจริง		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1	มีการกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพภายใน ตามรอบระยะเวลาที่กำหนด	3.82	1.08	มาก
2	มีการส่งเสริม สนับสนุน แนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพอย่างครบถ้วน	3.81	0.95	มาก
3	กำหนดกรอบระยะเวลาติดตามผลการดำเนินงานตามที่กำหนดได้อย่างชัดเจน	3.75	1.15	มาก
4	กรรมการประจำคณะ/ผู้บริหาร มีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม ความสำเร็จของผลการดำเนินงานของแผนพัฒนาคุณภาพทุกขั้นตอน	3.70	1.11	มาก
5	ดำเนินการประชุม วิเคราะห์ ตรวจสอบ ประเมินผล ตามแผนการพัฒนาคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ	3.70	1.13	มาก
6	มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการกำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพที่ครบถ้วน	3.61	0.95	มาก
7	ระบบสารสนเทศในการรวบรวมผลการดำเนินงานมีความเหมาะสมสะดวกในการนำไปใช้	3.50	1.07	ปานกลาง
	เฉลี่ย	**3.70**	**1.06**	**มาก**

ด้านผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ จากตารางที่ 3 พบว่าการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมินภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$=3.52) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนำผลประเมินที่ได้มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตรวจประเมิน ($\bar{x}$=3.91) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงของผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ($\bar{x}$=2.82) รายละเอียดของผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมิน ด้านผลลัพธ์

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับการปฏิบัติงานจริง		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1	นำผลประเมินที่ได้มาปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจประเมินอย่างครบถ้วน	3.91	0.91	มาก
2	มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานก่อนและหลังการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพอย่างครบถ้วน	3.80	0.97	มาก
3	ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	3.70	0.86	มาก
4	คณะกรรมการประจำคณะ/ผู้บริหาร ใช้สารสนเทศจากผลการประเมินในการบริหารและตัดสินใจอย่างเป็นระบบ	3.47	1.10	ปานกลาง
5	กำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อนำเทียบเคียงได้อย่างเหมาะสม	3.42	1.16	ปานกลาง
6	มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนดครบถ้วน	2.82	1.11	ปานกลาง
	เฉลี่ย	**3.52**	**1.01**	**มาก**

2. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการประเมิน พบว่า

ด้านผู้บริหาร ยังไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของคณะวิชา การสื่อสารภายในองค์กรยังขาดประสิทธิภาพ และการนำเอาแผนพัฒนาไปปฏิบัติอย่างจริงจัง การผลักดันอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งการกระตุ้นและส่งเสริมกิจกรรมด้านการประกันคุณภาพ

ด้านกระบวนการกำกับติดตาม ไม่มีระบบในการดำเนินงาน และปัญหาการจัดระบบฐานข้อมูลที่ไม่ชัดเจน ไม่มีแนวทางการติดตามการดำเนินงานการจัดทำแผน การติดตามและสรุปผลไม่ต่อเนื่อง ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด

ด้านการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจ

ในเกณฑ์ด้านประกันคุณภาพ การมีส่วนร่วมจากบุคลากร ผู้รับผิดชอบที่ไม่ชัดเจน จึงทำให้ข้อมูลคลาดเคลื่อน และการให้ความร่วมมือส่งข้อมูล รวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งการถ่ายทอดสื่อสารไปยังระดับปฏิบัติการยังไม่ทั่วถึง

ด้านอื่นๆ การสร้างความตระหนักและทัศนคติร่วมกันของคนในองค์กรต่อการทำงานด้านคุณภาพ และในการจัดกิจกรรมหรือโครงการยังไม่สอดคล้องกับการแก้ปัญหา แม้จะมีการนำผลการตรวจประเมินมาใช้ในการจัดทำแผนแล้วก็ตาม โดยระบบสารสนเทศของทุกภาคส่วนยังไม่สามารถรองรับร่วมกันได้

อภิปรายผล

บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพในมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการในการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพดังนี้

1. กระบวนการในการปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของคณะวิชา จากการศึกษาในด้านต่างๆ พบว่า ในด้านระดับนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ มีกระบวนการปฏิบัติการดำเนินงานตามแผนพัฒนาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคณะวิชาให้ความสำคัญในด้านนโยบายการประกันคุณภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตามผลการประเมินของคณะกรรมการฯ สอดคล้องกับพวงแก้ว สาระโภค และคณะ (2554) พบว่า ความสำเร็จในการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ประกอบด้วยการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการสนับสนุนให้ความสำคัญการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในด้านต่างๆ และสอดคล้องกับกนกกาญจน์ ศรีสุรินทร และคณะ (2559) พบว่าการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในมาอย่างต่อเนื่องนั้นต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเพื่อการดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายและระบบของวิทยาลัยนั้น โดยทั้งนี้คณะวิชาให้ความสำคัญในกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมีการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน มีการแต่งตั้งคณะทำงานและมีการกำหนดหน้าที่ชี้แจงทำความเข้าใจให้แก่ผู้รับผิดชอบ

ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของคณะวิชาอย่างชัดเจน และมีการจัดลำดับความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการตรวจประเมินคุณภาพภายใน ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวข้างต้นเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการวางแผนปฏิบัติงานในการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติในขั้นตอนอื่นๆ เพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานที่ตั้งไว้การศึกษานี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ อาทิ ธนู นวลเป้า (2557) พบว่าในการดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสาน กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหาร ซึ่งควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมาย ในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน สุรวี ศุนาลัย (2553) พบว่าการให้ความสำคัญของนโยบายของผู้บริหารและการบริหาร โดยให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผนดำเนินงาน และติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในเรื่องการประกันคุณภาพให้ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบหลัก หรือคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้บริหารและบุคลากร และมอบอำนาจให้รับผิดชอบเพื่อการขับเคลื่อนที่รวดเร็ว นอกจากนี้ เจนจบ หาญกลับ (2559) ยังพบว่าการใช้เทคนิควิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อทราบจุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการแก้ไขจุดอ่อนและพัฒนาจุดแข็งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในระดับมากเป็นลำดับแรก

นอกจากนี้แล้วในด้านการกำกับติดตามแผนพัฒนาคุณภาพ จากการศึกษาคณะวิชามีกระบวนการปฏิบัติการดำเนินงานตามแผนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นการกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยมีกรรมการประจำคณะวิชา/ผู้บริหาร มีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม ความสำเร็จทุกขั้นตอน มีการดำเนินการประชุม วิเคราะห์ ตรวจสอบ ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดเก็บรวบรวม

ข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการกำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน และส่งเสริมสนับสนุน แนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพอย่างครบถ้วนนั้น ทั้งนี้เนื่องจาก ในการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการหนึ่งที่คณะวิชาต้องดำเนินการและเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ทราบว่า แผนพัฒนาคุณภาพต่างๆ นั้นดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพหรือไม่ ผลจากการติดตามและประเมินผลจะให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จ จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน ช่วยให้การบริหารแผนงานและโครงการมีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นสอดคล้องกับกฎกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 (2553) กำหนดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ให้ถือว่าเป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเสนอมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องสิรภัทร จันทะมงคล (2554) พบว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในมีลักษณะเช่นเดียวกับวงจร P-D-C-A ในทางปฏิบัตินั้น สถาบันอุดมศึกษา จะมีการดำเนินงานที่ละเอียดมากขึ้น โดยมี 7 ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อม การศึกษาสภาพเริ่มต้นของสถานศึกษา การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผน การติดตามกำกับดูแล การประเมินกระบวนการ การดำเนินงาน และการเผยแพร่การใช้ผลการประเมิน รวมถึงมหาวิทยาลัยได้กำหนดนโยบายให้แต่ละคณะวิชาต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพภายในของแต่ละคณะวิชาในการดำเนินงานตามแผนรายงานผลการประเมินตามแผนและรายงานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง แต่ทั้งนี้ยังมีบางกระบวนการที่ทางคณะวิชายังมีการดำเนินอยู่ในระดับปานกลาง เช่น การมีระบบสารสนเทศในการรวบรวมผลการดำเนินงานนั้น ทั้งนี้เนื่องจากระบบสารสนเทศในการรวบรวบนั้นเป็นปัญหาหนึ่งของทุกคณะวิชาที่ยังไม่เชื่อมโยงกันทั้งระบบทั้งในระดับ

คณะวิชาและระดับสถาบันในการเก็บรวบรวมผลการดำเนินงาน หรือหลักฐานต่างให้มาไว้ที่จุดเดียวเป็นระบบฐานข้อมูลที่สำคัญของคณะวิชาซึ่งสอดคล้องกับสุลัดดา ศรีโท (2550) พบว่าสถานศึกษามีการจัดการฐานข้อมูลและสารสนเทศในการประกันคุณภาพภายในยังมีการวางแผนไม่มากเท่าที่ควร และเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศในการประกันคุณภาพภายในบางตัวบ่งชี้ไม่สมบูรณ์

โดยทั้งนี้ จากผลการดำเนินการต่างๆ จะส่งผลในด้านผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ โดยจากการศึกษาคณะวิชามีการปฏิบัติการดำเนินงานตามแผนพัฒนาอยู่ในระดับมากจนถึงปานกลางใกล้เคียงกัน ซึ่งในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการนำผลประเมินที่ได้มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการตรวจประเมิน การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานก่อนและหลัง มีการทำให้ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามผลลัพธ์ที่ได้ก็ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เนื่องจากถึงแม้คณะวิชาจะให้ความสำคัญเรื่องการนำผลประเมินที่ได้มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แต่อาจจะยังขาดเรื่องการการติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และในการจัดกิจกรรมอาจยังไม่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาตามผลการประเมิน แม้จะมีการนำผลการตรวจประเมินมาใช้ในการจัดทำแผนแล้วก็ตาม อีกทั้งยังคิดว่าเป็นภาระงานที่เพิ่มมากขึ้นกับงานประจำที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับภาวนา กิตติวิมลชัย และคณะ (2551) พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการประกันคุณภาพเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพขององค์กรในทุกๆ ด้านและควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่ก็เป็นการเพิ่มภาระและมีปริมาณงานมากขึ้น จึงส่งผลให้รู้สึกเบื่อหน่ายไม่อยากดำเนินกิจกรรมด้านการประกันคุณภาพ และผลการประเมินคุณภาพเชื่อถือไม่ได้เพราะไม่สอดคล้องกับสภาพจริง

2. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลการประเมิน พบว่าถึงแม้คณะวิชาจะมีการดำเนินการปฏิบัติงานตามแผน

พัฒนาคุณภาพในกระบวนการต่างๆ แต่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรค ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ (2.1) ในด้านผู้บริหาร พบว่าในการนำเอาแผนพัฒนาคุณภาพภายในตามผลการตรวจประเมินไปสู่การปฏิบัติยังไม่เป็นรูปธรรมที่จริงจังชัดเจน และปัญหาในการกำกับติดตามให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพภายในที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการถ่ายทอดสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจและทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพภายในยังไม่ทั่วถึง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับภาวนา กิตติวิมลชัย และคณะ (2551) พบว่าผู้บริหารบางส่วนขาดการกำกับติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการ และถ่ายทอดสื่อสารตามระบบและกลไกการประกันคุณภาพ ตลอดจนไม่เอาจริงเอาจังกับการนำเอาผลการตรวจประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการดำเนินการเพื่อหวังผลคะแนนมากกว่าผลการปฏิบัติงาน และในระดับมหาวิทยาลัยยังขาดระบบการกำกับติดตามการนำเอาผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ ทำให้คณะวิชา/หน่วยงานไม่เห็นความสำคัญ และไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม (2.2) ในส่วนด้านกระบวนการ พบว่ายังขาดระบบสารสนเทศในการรวบรวมข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นระบบฐานข้อมูลที่ไม่เชื่อมโยงกัน ทั้งในส่วนของระดับคณะวิชาไปจนถึงมหาวิทยาลัย ไม่มีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานที่เป็นระบบ ขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับสากันย์ สุวรรณการ และคณะ (2557) พบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการทำให้การทำงานมีระบบและประสิทธิภาพนั้น คณะวิชาควรให้ความสำคัญมากขึ้น ทั้งในแง่ของการปรับปรุงระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ทันสมัย มีการติดตามตรวจสอบความถูกต้องของการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากระบบสารสนเทศ และการเพิ่มสารสนเทศให้หลากหลาย เพื่อใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น และควรจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วม มีความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา และให้มีโอกาสแสดงความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อผู้บริหาร หรือคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น

และ (2.3) ในด้านการปฏิบัติงาน พบว่ายังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการและเกณฑ์การประกันคุณภาพภายใน ขาดการ มีส่วนร่วมประสานงานในการดำเนินงานของบุคลากรภายในคณะวิชา และการไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับธวัชชัย ศุภดิษฐ์ (2557) พบว่า บุคลากรผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี หรือการวิจัยด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่หน่วยงานพัฒนาขึ้น และไม่มีระบบการถ่ายทอดแผนพัฒนาและตัวชี้วัดที่เหมาะสม ที่ยังขาดความชัดเจน โดยคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ส่วนมาก ยังไม่เข้าใจหรือไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการรับทราบแผนพัฒนา และสอดคล้องกับภาวนา กิตติวิมลชัย และคณะ (2551) พบว่าผู้ปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจ ศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการประกันคุณภาพแตกต่างกัน และยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องตัวชี้วัด การจัดเก็บเอกสาร หลักฐาน ขาดทักษะในการสื่อสาร การประสานงานและขอข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านผู้บริหาร ควรกำหนดเป็นนโยบาย ให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาคุณภาพภายใน ในการดำเนินปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งการวางแผนการกำกับติดตามผลการดำเนินงาน ตามที่ได้กำหนดไว้อย่างจริงจัง และถ่ายทอดสื่อสารความเข้าใจให้กับผู้ปฏิบัติในการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพภายในอย่างทั่วถึง

1.2 ด้านกระบวนการ ควรจัดทำระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลในการรวบรวมข้อมูล ให้มีความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ และกำหนดขั้นตอนในการดำเนินงานเกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพให้เป็นระบบพร้อมทั้งมีการติดตามอย่างต่อเนื่องในการดำเนินงาน

1.3 ด้านการปฏิบัติงาน การให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการและเกณฑ์การประกันคุณภาพภายใน อีกทั้งการสร้างแรงจูงใจ ส่งเสริม ด้านการประกันคุณภาพ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของบุคลากรภายในคณะวิชาและการกำหนดผู้รับผิด

ชอบในการดำเนินงานที่ชัดเจนในการจัดทำแผนพัฒนา และการดำเนินงานตามแผนพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพตามผลประเมินคุณภาพการศึกษาภายในเพื่อนำมาปรับปรุงองค์กร

2.2 ควรศึกษาผลลัพธ์และผลดำเนินการจากแผนพัฒนาคุณภาพภายใน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ที่ปรึกษาวิจัยสถาบันที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนา ผู้บริหารคณะวิชาและบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านประกันคุณภาพประจำคณะวิชาที่สละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ซึ่งทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัยสถาบันครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร, ศุภชัย จันทร์งาม, วิมลมาศ รัตนะ. (2559). ปัจจัยส่งผลตอความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับคณะวิชา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้สู่ความยั่งยืน* ; 17 มิถุนายน 2559. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา. 836-844.

เจนจบ หาญกลับ,สุภัทรา เอื้อวงศ์. (2559). ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 17*(2): 123-134.

ธนู นวลเป้า. (2557). *แนวคิดการประกันคุณภาพภายใน เพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษา: ความสำเร็จหรือความล้มเหลว. การประชุมวิชาการระดับชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ครั้งที่ 1*. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. 374-386.

ธวัชชัย ศุภดิษฐ์. (2557). *การพัฒนาแนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการประกันคุณภาพการศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.* กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พวงแก้ว สาระโภค, ศรีจันทร์ ทองโรจน์, นฤมล เอนกวิทย์. (2554). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2554*. มหาสาคาม. วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.

ภาวนา กิตติวิมลชัย, คมสัน พันธุ์ชัยเพชร, ษมพร สนธิเปรม, พรรณี ศักดิ์ทัศนา, ภัทรวดี พลไพสรรพ์. (2550). *ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประกันคุณภาพ*. มหาวิทยาลัย ขอนแก่น. วิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สากันย์ สุวรรณการ และพัชราพร บุญจันต๊ะ. (2557). *การศึกษาพัฒนาการระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.* เชียงใหม่: หน่วยประกันคุณภาพการศึกษา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สิรภัทร จันทะมงคล. (2554). ประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายใน ของคณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วิทยาจารย์, ฉบับพิเศษ*. 56-59.

สุลัดดา ศรีโท. (2550). *การพัฒนาระบบการจัดการฐานข้อมูลและสารสนเทศในการประกันคุณภาพภายในเพื่อพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก สำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ประเมินผลและวิจัยการศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุวรี ศุนาลัย. (2553). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553*. กรุงเทพ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Factors related to organizational commitment of personnel In Faculty of education, Chiang Mai University

อินทร ปันทา[1], พิศุทธ์ อุดร[1], กัณญาณัฐ อาวรณ์[1]
Intorn Punta[1], Pisuth Udorn[1], Kanyanat Arworn[1]

Received: 15 April 2020 ; Revised: 2 June 2020 ; Accepted: 12 June 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความผูกพันในองค์กรของบุคลากรและ 2) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรตัวอย่างที่ใช้เป็นบุคลากรจำนวน 185คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากร สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความผูกพันในองค์กรของบุคลากรในแต่ละด้านโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีด้านความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกในองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 คือ ประสบการณ์การทำงาน ลักษณะงาน และด้านลักษณะและโครงสร้างองค์กร โดยปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความผูกพันในองค์กร คือ ประสบการณ์ในการ

[1] พนักงานมหาวิทยาลัยประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
[1] Gov. official, Faculty of Education, Chiang Mai University

ทำงาน และโครงสร้างองค์กร โดยสามารถพยากรณ์ความแปรปรวนความผูกพันในองค์กรได้ 42.25 %

คำสำคัญ: ความผูกพันในองค์กร, ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กร

Abstract

This research was 1) to study the organizational commitment of personnel and 2) to study the factors related to organizational commitment of personnel. The sample used included 185 subjects by stratified random sampling. The research tool was the questionnaires about the factors related to the personnel's organizational commitment. Statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean, and standard deviation and multiple regression analysis.

The findings reveal that 1) Theorganizational commitment in general had the mean at most level.The desire to maintain organizational membership had the highest mean at most level, followed by willingness to devote to and try their best for the organization's benefits with mean at most level.2) The factors related to organizational commitment significance level at.01 are working experience, nature of workand organizational structure. The work experience and organizational structure can predict variance of the commitment in the organization 42.25%.

keywords: Organizational Commitment, Factors related to Organizational Commitment

บทนำ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นองค์กรหนึ่งภายใต้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นนิติบุคคลมีฐานะเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ มีพันธกิจที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) จัดการศึกษาระดับ

อุดมศึกษาด้านศึกษาศาสตร์ให้มีคุณภาพ 2) เสริมสร้างและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้และศาสตร์การสอนแนวใหม่ 3) ผลิตและถ่ายทอดงานวิจัย นวัตกรรมการเรียนรู้ ศาสตร์การสอนแนวใหม่เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา 4) ให้บริการวิชาการแก่ชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาระดับท้องถิ่นและประเทศ 5) ทำนุบำรุง ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นและประเทศไทย 6) บริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยยึดหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 7) ดำเนินงานโรงเรียนสาธิตฯ ให้มีความเป็นเลิศเพื่อสนับสนุนพันธกิจของคณะศึกษาศาสตร์ ไปพร้อมกับการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณภาพและเป็นพลเมืองโลกที่ดีบนพื้นฐานความเป็นไทยและเป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560)

การขับเคลื่อนพันธกิจของคณะศึกษาศาสตร์ จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีความผูกพันในองค์กรจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจต่างๆ ของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้บรรลุเป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ดังนั้น ศักยภาพของบุคลากรจึงเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร บุคลากรมีความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีความเจริญก้าวหน้า นำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนมีคุณลักษณะที่ดีพึงประสงค์ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร ดังกล่าว จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 6: บริหารจัดการ

ด้วยหลักธรรมาภิบาล (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของความผูกพันของบุคลากรที่มีต่อองค์กร และถือเป็นหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนและขับเคลื่อนภารกิจต่างๆ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้บรรลุตามเป้าหมาย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยสัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและการสร้างความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้มีความรู้สึก ผูกพันรักองค์กรและมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นบุคลากรของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นบุคลากร สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 223 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาบุคลากร จำนวน 185คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ประเภทตำแหน่งงานเป็นชั้นภูมิ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กร ประกอบด้วย

1.1 ด้านลักษณะงาน ประกอบด้วย ลักษณะงานที่รับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน โอกาสความก้าวหน้าในสายอาชีพ ความมีอิสระในงานที่รับผิดชอบ ความชัดเจนของขอบเขตงานที่ได้รับมอบหมาย

1.2 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน ประกอบด้วย ความ

เชื่อถือที่มีต่อองค์กร ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร การพิจารณาความดีความชอบขององค์กร ทัศนคติ ที่มีต่อเพื่อนร่วมงานและทัศนคติที่มีต่อองค์กร

1.3 ตัวแปรด้านลักษณะโครงสร้างองค์กร ประกอบด้วย ลักษณะการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมเป็นเจ้าขององค์กร และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

ด้านความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งมี 3 องค์ ประกอบคือ 1) ความเชื่อมั่นและยอมรับค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กร 2) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ขององค์กร และ 3) ความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกภาพในองค์กร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากร โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดความผูกพันในองค์กร ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพัน และลักษณะองค์กร

2. กำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามความคิดเห็นแต่ละประเด็นกำหนดหัวข้อในแบบสอบถามความคิดเห็น

3. สร้างแบบสอบถามมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert Scale) แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอน 1 ปัจจัยด้านส่วนบุคคล

ตอน 2 ลักษณะงาน

ตอน 3 ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงาน โดยมีความคิดเห็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอน 4 ปัจจัยด้านลักษณะโครงสร้างองค์กร โดยมีความคิดเห็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอน 5 ความผูกพันองค์กร โดยมีความคิดเห็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

4. นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม

กับนิยามศัพท์เฉพาะ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Item Objective Congruence Index: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00

5. นำเครื่องมือที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญไปหาคุณภาพด้านอำนาจจำแนกกับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการหาสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวมทั้งฉบับ (Item-total correlation) และหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α-Cronbach coefficient) ได้ค่าอำนาจจำแนกดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การหาสหสัมพันธ์ฯ และหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ตัวแปร	อำนาจจำแนก	ความเชื่อมั่น
ลักษณะงาน	.43-.97	.96
ประสบการณ์ในการทำงาน	.67-.94	.95
ลักษณะโครงสร้างขององค์กร	.75-.97	.98
ความผูกพันต่อองค์กร	.78-.96	.96

1.6 ดำเนินการจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมนำไปเก็บข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติใช้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มาก

2.51-3.50 หมายถึง ปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง น้อย

1.00-1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้วยการหาสหสัมพันธ์อย่างง่าย และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยเทคนิคแบบขั้นบันได (stepwise method)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผล จำแนกตามองค์ประกอบของความผูกพันในองค์กรในแต่ละด้าน ของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	แปลผล
1. ความเชื่อมั่นและการยอมรับค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร	4.47	0.75	มาก
2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทและพยายามอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.63	0.51	มากที่สุด
3. ความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกในองค์กร	4.67	0.54	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.60**	**0.54**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่าความผูกพันในองค์กรโดยรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกในองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทและพยายามอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ขององค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและด้านความเชื่อมั่นและการยอมรับค่านิยมและวัฒนธรรมองค์มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาและผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดังตารางที่ 3-5

2.1 ด้านลักษณะงาน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของปัจจัยด้านลักษณะงาน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	S.D.	แปลผล
1. ลักษณะงานที่รับผิดชอบ	4.24	0.68	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	3.82	0.81	มาก
3. โอกาสความก้าวหน้าในสายอาชีพ	3.84	0.77	มาก
4. ความมีอิสระในงานที่รับผิดชอบ	3.90	0.72	มาก
5. ความชัดเจนของขอบเขตงานที่รับมอบหมาย	3.96	0.70	มาก
ภาพรวม	**3.97**	**0.63**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่าปัจจัยด้านลักษณะงานโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ลักษณะงานที่รับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาความชัดเจนของขอบเขตงานที่รับมอบหมายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.2 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงาน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	SD.	แปลผล
1. ความเชื่อถือที่มีต่อองค์กร	4.62	0.57	มากที่สุด
2. ความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กร	4.17	0.69	มาก
3. การพิจารณาความดีความชอบขององค์กร	3.81	0.85	มาก
4. ทัศนคติที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน	4.17	0.71	มาก
5. ทัศนคติที่ดีต่อองค์กร	4.61	0.57	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.28**	**0.50**	**มาก**

จากตารางที่ 4 พบว่าปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความเชื่อถือที่มีต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาทัศนคติที่ดีต่อองค์กรและการพิจารณาความดีความชอบขององค์กรมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.3 ด้านลักษณะโครงสร้างองค์กร

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของปัจจัยด้านลักษณะโครงสร้างองค์กร

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น		
	Mean	SD.	แปลผล
1. ลักษณะการกระจายอำนาจ	3.76	0.90	มาก
2. การมีส่วนร่วมเป็นเจ้าขององค์กร	3.85	0.84	มาก
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.73	0.84	มาก
ภาพรวม	**3.78**	**0.82**	**มาก**

จากตารางที่ 5 พบว่าโดยภาพรวมของปัจจัยด้านลักษณะโครงสร้างองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าขององค์กรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาลักษณะการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะโครงร้างองค์กรและความผูกพันในองค์กร มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะงานประสบการณ์ในการทำงานลักษณะโครงสร้างองค์กร และความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยชียงใหม่

ตัวแปร	ลักษณะงาน	ประสบการณ์	ลักษณะโครงสร้าง	ความผูกพันในองค์กร
ลักษณะงาน	1.00			
ประสบการณ์	.35**	1.00		
ลักษณะโครงสร้าง	.62**	.69**	1.00	
ความผูกพันในองค์กร	.32**	.78**	.74**	1.00

**P<.01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้ลักษณะงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และลักษณะโครงสร้างองค์กรเป็นตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม คือ ความผูกพันในองค์กรของบุคลากร จากการวิเคราะห์ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของสมการทำนายความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยชียงใหม่

Model	R	R square	R square $_{Adj}$	SE $_{est}$
1	.65	.4225	.4200	.42

จากตารางที่ 7 สัมประสิทธิ์ของปัจจัยด้านต่างๆ ในสมการทำนายโดยใช้วิธี Stepwise Multiple Regressionนั้น จะพบว่า สมการทำนายที่ดีที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Coefficient of Determination-R Square) เท่ากับ 0.4225

โดยสมการดังกล่าวประกอบด้วยตัวแปรอิสระทั้งหมดสองตัวแปร ได้แก่ประสบการณ์ในการทำงานและลักษณะโครงสร้างองค์กรโดยตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันพยากรณ์ความแปรปรวนของความผูกพันต่อองค์กรได้เท่ากับ 42.25%

ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Coefficient) ของสมการทำนายความผูกพันต่อองค์กรที่ดีที่สุด

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	sig
	b	Std. Error	β		
ค่าคงที่	1.46	.27	-	5.32	.00
ประสบการณ์ในการทำงาน	.91	.09	.84	10.07	.00
ลักษณะโครงสร้างองค์กร	-.20	.05	-.31	-3.66	.00

จากตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Regression Coefficient) ของสมการทำนายที่ดีที่สุดนำมาสร้างสมการทำนายความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในรูปแบบคะแนนดิบได้ ดังนี้ (ความผูกพัน)' = 1.46 + 0.91 (ประสบการณ์

ทำงาน) - 0.20 (โครงสร้างองค์กร)

สมการพยากรณ์ความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

Z' ความผูกพัน=0.84

Z ประสบการณ์ทำงาน -0.31

Z โครงสร้างขององค์กร

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1.1 ด้านความเชื่อมั่นและการยอมรับค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรโดยภาพรวมบุคลากรมีความเชื่อมั่นและยอมรับค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และบุคลากรมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานในคณะศึกษาศาสตร์และพูดถึงคณะศึกษาศาสตร์ว่าเป็นคณะฯ ที่ดีเยี่ยมให้กับบุคคลภายนอกฟังอยู่เสมอมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะว่าบุคลากรมีความเชื่อมั่นในปณิธานขององค์กรที่มีความมุ่งมั่นในการสร้างบัณฑิตการศึกษาทุกระดับให้เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณธรรมและความเป็นเลิศทั้งทางศาสตร์และศิลป์ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาศาสตร์ทางด้านการศึกษาโดยใช้กระบวนการการศึกษาวิจัยในการนำความรู้ที่มีอยู่ให้กระจ่างและแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนในสังคมโดยการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญารัตน์ สัพโส, ชาติชาย อุดมกิจมงคลและสัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง (2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนครผลการศึกษาพบว่าพนักงาน มีความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยม

ขององค์กรและมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก

1.2 ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทและพยายามอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ขององค์กรโดยภาพรวมบุคลากรมีความเต็มใจที่จะทุ่มเทและพยายามอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์ต่อองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และบุคลากรพร้อมที่จะทุ่มเทความรู้ ความสามารถและพยายามคิดหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงงานที่ทำให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะว่า คณะศึกษาศาสตร์มีนโยบายหรือแนวทางการสร้างความผูกพันกับบุคลากรโดยใช้ค่านิยมองค์กร ED-CMU เป็นธงนำในการขับเคลื่อนการทำงาน เสริมสร้างให้มีการสื่อสารที่เปิดกว้าง มีการจัดสัมมนาบุคลากรในระดับต่างๆ มีการจัดการโดยใช้ข้อมูลจริงและมุ่งเน้นลูกค้าเพื่อสร้างความเป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิรดา อนันตสิน และสุดาภรณ์ อรุณดี (2559) ได้ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายปฏิบัติการประจำสำนักบริษัท พรอพเฟอร์ตี้ แคร์ เซอร์วิสเซล (ประเทศไทย) จำกัด (สำนักงานใหญ่) ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมพนักงานมีความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อองค์กร มีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมองค์กรและมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกองค์กรอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกในองค์กรโดยรวมบุคลากรมีความปรารถนาอย่างยิ่งที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกองค์กร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และการปฏิบัติงานในองค์กรนี้ตลอดไปและยินดีให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเมื่อองค์กรจะประสบกับปัญหามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าคณะศึกษาศาสตร์มีความพยายามในการรักษาบุคลากรตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงานโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาบุคลากรที่ดี พัฒนาความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน ผลักดันให้มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อสามารถนำความรู้และทักษะใหม่ๆ มาใช้ในการทำงานโดยได้ทบทวนโอกาส ความท้าทายและความได้เปรียบเชิงกลยุทธที่

สามารถนำมาสร้างเป็นนวัตกรรมและศาสตร์การสอนแนวใหม่ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชีวา ลี้วิทยา (2554) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษาบุคลากร: ศึกษาเฉพาะกรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ผลการศึกษาพบว่า การธำรงรักษาบุคลากรของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษาบุคลากรประกอบด้วย ด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ ด้านส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพ และด้านการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและด้านผลตอบแทนอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกอนงค์ ศรีสำอาง (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การธำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยเห็นว่า มหาวิทยาลัยที่ตนสังกัดมีระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับการธำรงรักษาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วยด้านสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ กันด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการเสริมแรง ด้านการจ่ายค่าตอบแทนและด้านนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์

2. ผลการศึกษาปัจจัยและผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรด้านลักษณะงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และประเด็นลักษณะงานที่รับผิดชอบโดยรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นการมีส่วนร่วมในการบริหารงานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรด้านประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และประเด็นความเชื่อถือที่มีต่อองค์กรโดยรวมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุดส่วนประเด็นทัศนคติที่มีต่อเพื่อนร่วมงานโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้านลักษณะโครงสร้างองค์กร โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และประเด็นการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าขององค์กรโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุดอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก

4. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยรวมปัจจัยด้านส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน มีผลต่อความผูกพันองค์กรสอดคล้องกับนโยบายการบริหารจัดการของคณบดีและผู้บริหาร ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกคน มีความมุ่งมั่น ในการบริหารงานเพื่อให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กร โดยมีแนวทางการสร้างความผูกพันกับบุคลากรด้วยวิธีการหลากหลาย โดยใช้ค่านิยม ED-CMU เป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนการทำงานเสริมสร้างให้มีการสื่อสารที่เปิดกว้างสำหรับบุคลากรทุกคน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษาความผูกพัน ควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นและการยอมรับค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ให้มากขึ้น

1.2 ผลจากการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพัน ควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็นเพื่อเป้าหมายขององค์กรให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสายปฏิบัติการได้ศึกษาวิจัยสถาบันเพื่อพัฒนางานที่รับผิดชอบให้มากขึ้น

2.2 ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีระบบพี่เลี้ยงในการทำวิจัยสถาบันเพื่อพัฒนางานให้กับบุคลากรสายปฏิบัติการให้มากขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาแรงจูงใจหรือความมุ่งมั่นในการทำงานของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระยะที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธัญญารัตน์ สัพโส, ชาติชาย อุดมกิจมงคล และสัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง. (2559). ความสัมพันธ์ของคุณภาพชีวิตการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 13*(62): 157-164.

สุชีวาลิ้วิทยา. (2554). *ปัจจัยที่มีผลต่อการธำรงรักษาบุคลากร: ศึกษาเฉพาะกรณีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค*. วิทยานิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการทั่วไป). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.กรุงเทพฯ.

สุวิรดา อนันตสิน, และสุดาภรณ์ อรุณดี. (2559). ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน) ฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายปฏิบัติการประจำสำนัก บริษัท พรอพเฟอร์ตี้ แคร์ เซอร์วิสเซล (ประเทศไทย) จำกัด (สำนักงานใหญ่). *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10*(2): 155-166.

เอกอนงค์ ศรีสำอางค์. (2558). *การธำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย*. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพฯ.

สภาพปัจจุบัน และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

Current state and guidelines for student development activities of Sirindhorn College of Public Health, Yala

อุบลทิพย์ ไชยแสง[1], นิวัติ ไชยแสง[2],
อุไรวรรณ ศิริธรรมพันธ์[3], ลุกมาน มะรานอ[4]
Ubontip Chaisang[1], Niwat Chaisang[2],
Uraiwan Sirithammaphan[3], Lukman Marano[4]

Received: 23 May 2019 ; Revised: 6 January 2020 ; Accepted: 13 February 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา การศึกษา มี 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา จำนวน 238 คน และระยะที่ 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษารวม 24 คน จากการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2561 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน

[1, 3] พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน), วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000 โทร 0894636605 E-mail: ubontip20@hotmail.com

[2] วิทยาจารย์ชำนาญการพิเศษ, วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดยะลา

[4] วิทยาจารย์, วิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

[1, 3] Nurse, Senior Professional Level (teaching), Sirinthorn College of Public Health, yala Amphone Muang Yala, Yala, 95000 Thailand. Tel. 0894636605 E-mail: ubontip20@hotmail.com

[2] Lecturer, Senior Professional Level, Sirinthorn College of Public Health, yala

[4] Lecturer, Sirinthorn College of Public Health, yala

ของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา และแนวทางแบบสัมภาษณ์กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา มีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาด้านเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม มากที่สุด โดยมีนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมน้อย แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ให้มีส่วนร่วมของบุคลากร รวมถึงนักศึกษาทุกชั้นปีที่เพิ่มขึ้น คือ การส่งเสริมให้ความรู้เรื่องของการจัดกิจกรรมในรูปแบบที่น่าสนใจ สร้างสรรค์ รวมถึงควรกำหนดเป็นนโยบายแนวปฏิบัติของวิทยาลัย โดยให้การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีผลกับสวัสดิการของนักศึกษาด้านต่างๆ รวมถึงเน้นเรื่องของการบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม

คำสำคัญ: สภาพปัจจุบัน, แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

Abstract

This research aims to study current state and guidelines for student development activities of Sirindhorn College of Public Health, Yala. This study is divided into two phases: Phase 1: Study of current state of student development activities and phase 2: Study a guidelines for student development activities. Populated in first group consisted of 238 students and phase 2, the key informations were 24 people such as instructors, personnel and students 24 people, which was purposive sampling. Data were collected from March to May 2018. The instruments used were questionnaire on current state of student development activities and focus group interviews were collected using in quantitative methods. Data analysis was based on descriptive statistics using frequency, percentage, mean and standard deviation and content analysis.

The results showed that current conditions of student development activities. It was found that the student development activities were the most moral and ethical development, and there were still few students participating in the activities. Results from group discussions propose guidelines for organizing student development activities to have participation of personnel including students of every year that increase. Promote knowledge of the organization of activities, promotion of interesting and creative activities including the policy guidelines of the college by participating in student development activities affecting the welfare of students in various fields, including emphasizing the recording of attendance of activities.

Keywords: Current state, Guidelines for student development activities

บทนำ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ถือเป็น ส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา มีหน้าที่ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ โดยมีปรัชญา หรือปณิธานเพื่อพัฒนากำลังคน กำลังงาน ผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการกำลังคนของประเทศ ตามมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพสู่การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ และผลิตบัณฑิตให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์พร้อมมีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีสมรรถภาพสูง เป็นบุคคลที่พึงประสงค์ของสังคม เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่เก่งมีความรู้ เชี่ยวชาญชำนาญการ ทั้งทางด้านวิชาการ ความรู้ทั่วไป มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งทางกาย ทางใจเบิกบานแจ่มใส เป็นบุคคลที่มีสุขภาพดี มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง โดยสรุปการจัดการการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงต้องดำเนินการทั้งด้านการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างพัฒนาความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพ ตลอดจนสนับสนุนการจัดกิจกรรมของนักศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณภาพและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการ

อุดมศึกษา, 2550)

การจัดกิจกรรมนักศึกษาถือเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนานักศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์และพึงประสงค์ของสังคม งานพัฒนานักศึกษา จึงเป็นกลไกหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทางด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ ด้านปัญญา ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านร่างกาย และจิตใจ ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักศึกษา สร้างความพร้อมแก่นักศึกษาโดยการส่งเสริมให้นักศึกษาได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ นอกหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เป้าหมายตามภารกิจและทิศทางของสถาบันอุดมศึกษา เป็นการดำเนินกิจกรรมที่สร้างโอกาสให้นักศึกษาได้เสริมทักษะต่างๆ เช่น การสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกให้รู้จักบทบาทของการเป็นผู้นำที่ดี สามารถปฏิบัติตนในการเข้าร่วมสังคมได้อย่างถูกต้อง ซึ่งทักษะต่างๆ เหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์และมีคุณค่ามากขึ้น (กังสดาร แตงน้อย, 2555)

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา เป็นสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขทำหน้าที่ผลิตกำลังคนด้านสุขภาพตอบสนองความต้องการของระบบบริการสุขภาพในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและมีวิสัยทัศน์ตอบสนองตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมกระทรวงสาธารณสุข ที่มุ่งพัฒนาให้บุคลากรสาธารณสุขเป็นผู้มีคุณธรรมรู้จักสามัคคีมีชีวิตพอเพียงจิตใจเข้มแข็ง (ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมกระทรวงสาธารณสุข, 2550) การผลิตบุคลากรสาธารณสุขให้ได้คุณลักษณะตามจุดเน้นของสถาบัน ตรงตามเป้าหมายการผลิตบัณฑิตอย่างมีคุณภาพ วิทยาลัยจึงมีนโยบายกำหนดการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาให้เป็นไปในลักษณะการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองทุกด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการประเมินโครงการด้านการพัฒนานักศึกษาในปีการศึกษา 2559 ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม

พัฒนานักศึกษา ซึ่งพบว่ามีจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมลดลงโดยเฉพาะ ในชั้นปีที่สูงขึ้น รวมถึงปัญหาอาจารย์ และบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาน้อยลง ซึ่งอาจเกิดจากลักษณะรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษาที่ยังขาดความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษา อาจารย์และบุคลากรของวิทยาลัย (วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา, 2560)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา เพื่อเป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนากิจกรรมพัฒนานักศึกษา ตลอดจนเป็นแนวทางในการร่างนโยบายและแผนพัฒนาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา ในด้านการพัฒนาคุณภาพนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข เรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ สำเร็จการศึกษาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1

การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุข สิรินธร จังหวัดยะลา ชั้นปีที่ 1-4 ทุกคน ของทุกหลักสูตร ซึ่งกำลังศึกษาภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ที่ไม่ได้อยู่ในช่วงของการฝึกปฏิบัติงานนอกพื้นที่ จำนวนรวมทั้งสิ้น 279 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามสภาพ

ปัจจุบันของการ จัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) กิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่กำหนดโดยสถาบัน 2) กิจกรรมกีฬาหรือส่งเสริมสุขภาพ 3) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือรักษาสิ่งแวดล้อม 4) กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม และ 5) กิจกรรมส่งเสริมศิลปะและเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดเกณฑ์คะแนนเป็น 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 และตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.82

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ซึ่งสถิติที่ใช้มีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยการ แจกแจงความถี่ ร้อยละ

2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา โดยการคำนวณการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2

การศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อาจารย์ บุคลากร และตัวแทนนักศึกษา กำหนดตามคุณสมบัติ ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา รวมทั้งสิ้น 24 คน ประกอบด้วย 1) รองผู้อำนวยการกลุ่มกิจการนักศึกษาจำนวน 1 คน 2) หัวหน้ากลุ่มงานสังกัดกลุ่มกิจการนักศึกษา จำนวน 3 คน 3) อาจารย์ตัวแทนกลุ่มงานหลักสูตร ซึ่งเป็นคณะกรรมการกิจการนักศึกษา จำนวน 5 คน 4) ผู้ปฏิบัติงานกลุ่มงานพัฒนานักศึกษา จำนวน 1 คน 5)ตัวแทนบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 2 คน 6) นายกสโมสรนักศึกษารุ่นที่ 29 จำนวน 1

คน 7) นายกสโมสรนักศึกษารุ่นที่ 30 จำนวน 1 คน และ 8) ตัวแทนนักศึกษาทุกหลักสูตรรวมจำนวน10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focused-group) ประกอบด้วยหัวข้อเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 86.13 อายุเฉลี่ย 20.37 ปี และมีเกรดเฉลี่ยสะสมเฉลี่ย 2.95 ศึกษาหลักสูตรการแพทย์ แผนไทยบัณฑิต ร้อยละ 28.99 และนักศึกษาส่วนใหญ่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 48.32 มีความเพียงพอของเงินที่ได้รับเพียงพอบางครั้งคิดเป็นร้อยละ 53.78 และปัจจุบันพักในหอพักของวิทยาลัยคิดเป็นร้อยละ 86.97

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา

สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา เสนอข้อมูล ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบัน ของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (n=238)

สภาพปัจจุบัน ของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. กิจกรรมด้านบริการวิชาการ หรือวิชาชีพ			
1.1 ส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการหรือวิชาชีพ	3.91	0.58	มาก
1.2 ส่งเสริมให้นักศึกษามีโอกาสพัฒนาความรู้ ทางด้านวิชาการหรือวิชาชีพได้ตรงกับความต้องการ และความสนใจ	3.84	0.62	มาก
1.3 ส่งเสริมให้นักศึกษาเพิ่มพูนความรู้และทักษะทางวิชาการวิชาชีพและนักศึกษาได้รับประสบการณ์ ตรงนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน	3.81	0.69	มาก
1.4 ส่งเสริมทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.73	0.63	มาก
1.5 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี	3.93	0.65	มาก
1.6 ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.93	0.64	มาก
1.7 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.13	0.60	มาก
1.8 ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะในการวิเคราะห์และ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง	3.95	0.63	มาก
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	3.91	0.46	มาก
2. กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์			
2.1 ส่งเสริมให้นักศึกษามีจิตสำนึกที่ดีในการช่วยเหลือ สังคม รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม	4.13	0.63	มาก
2.2 ปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีเพื่อให้นักศึกษา ช่วยเหลือ สังคม และชุมชน หรือรักษาสิ่งแวดล้อม	4.06	0.61	มาก
2.3 ส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาด้านความสามัคคี จากการได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับ ชุมชน และ นักศึกษาด้วยกัน	4.02	0.57	มาก
2.4 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้และเข้าใจสภาพที่ แท้จริงของสังคมจากประสบการณ์โดยตรง	3.95	0.62	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบัน ของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (n=238) (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน ของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2.5 การจัดกิจกรรมทางด้านบำเพ็ญประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและ ชุมชน	3.90	0.61	มาก
2.6 นักศึกษา อาจารย์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกัน วาง แผนการจัดกิจกรรมร่วมกัน	3.80	0.61	มาก
2.7 ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้หน้าที่ ความรับผิดชอบ	3.94	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	3.98	0.45	มาก
3. กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม			
3.1 มีการจัดกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา	3.74	0.66	มาก
3.2 กิจกรรมที่จัดขึ้นมีรูปแบบที่หลากหลายและ น่าสนใจ	3.75	0.75	มาก
3.3 ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อทำนุบำรุงและเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรมของชาติ เช่น การเชิญวิทยากรมาบรรยาย และสาธิต เป็นต้น	3.79	0.67	มาก
3.4 ปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีต่อการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม	3.85	0.63	มาก
3.5 ส่งเสริมให้นักศึกษารู้คุณค่าและความสำคัญของ ศิลปวัฒนธรรมไทย	3.81	0.69	มาก
3.6 ช่วยให้นักศึกษามีความภาคภูมิใจและซาบซึ้งใน ศิลปวัฒนธรรมไทย	3.85	0.61	มาก
3.7 ช่วยให้นักศึกษามีโอกาสสัมผัสกับ ศิลปวัฒนธรรม ด้วยการปฏิบัติและเรียนรู้จริง	3.78	0.61	มาก
3.8 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้สืบสานศิลปวัฒนธรรม ของ ชาติสู่ชุมชนและสังคม	3.83	0.69	มาก
3.9 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของ การอยู่ร่วมกันในสังคมที่หลากหลาย	3.91	0.69	มาก
3.10 ส่งเสริมให้นักศึกษามีแนวคิดในการพัฒนา รูปแบบ การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม	3.98	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	3.83	0.51	มาก
4. กิจกรรมด้านกีฬา หรือการส่งเสริมสุขภาพ			
4.1 ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการเล่นกีฬา	3.80	0.68	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบัน ของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (n=238) (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน ของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4.2 ส่งเสริมและพัฒนาสมรรถภาพทางด้านร่างกาย และ บุคลิกภาพของนักศึกษา	3.90	0.69	มาก
4.3 ส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษา สุขภาพ	3.97	0.67	มาก
4.4 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาด้านน้ำใจของ นักกีพารู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย รู้จักการท างานเป็นทีม	3.99	0.66	มาก
4.5 ปลูกฝังให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการแข่งขัน กีพา	3.91	0.62	มาก
4.6 มีการจัดกิจกรรมทางด้านกีพาที่สอดคล้องกับ ความต้องการของนักศึกษา	3.83	0.69	มาก
4.7 ส่งเสริม สนับสนุนให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรม ด้านกีพาระหว่างสถาบันอย่างสม่ำเสมอ	3.88	0.68	มาก
4.8 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมด้านกีพา เพื่อ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้บริหาร	3.90	0.71	มาก
4.9 ปลูกฝังความมีระเบียบวินัย เคารพกฎกติกา และมีมารยาทในการเล่นกีพา	3.96	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	3.91	0.53	มาก
5. กิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม			
5.1 ส่งเสริมความมีจิตสานึกด้านการรักชาติ ศาสนา เทิดทูน พระมหากษัตริย์	4.06	0.66	มาก
5.2 ส่งเสริมความมีจิตสานึกด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นพระประมุข	4.06	0.65	มาก
5.3 ส่งเสริม สนับสนุนการดำรงตนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.03	0.65	มาก
5.4 ส่งเสริมความมีจิตสานึก รับผิดชอบต่อสังคมและตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.08	0.61	มาก
5.5 ส่งเสริมสามารถจัดการปัญหาด้านจริยธรรมและความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับ กับจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.00	0.68	มาก
5.6 ส่งเสริมเคารพกฎ ระเบียบ และข้อบังคับขององค์กรและสังคม	4.07	0.62	มาก
5.7 ปลูกฝัง ความตรงต่อเวลา และมีวินัย	4.08	0.68	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสภาพปัจจุบัน ของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา (n=238) (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน ของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
5.8 ส่งเสริมอัตลักษณ์วิทยาลัยคุณธรรมแก่นักศึกษา “ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจ”	4.09	0.65	มาก
5.9 ช่วยให้นักศึกษา เกิดจิตสำนึก เคารพสิทธิ รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	4.03	0.66	มาก
5.10 ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดคุณลักษณะ กาบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	4.08	0.68	มาก
5.11 มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ และแสดงออกซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน	4.07	0.65	มาก
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	4.06	0.54	มาก
6. กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม			
6.1 ส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกป่า ลดการใช้พลังงาน เป็นต้น	3.66	0.77	มาก
6.2 ปลูกจิตสำนึกให้อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษามีความตระหนักถึงการประหยัดพลังงานโดยการจัดกิจกรรมรณรงค์ประหยัดพลังงาน เช่น การปิดไฟ การใช้รถจักรยาน เป็นต้น	3.80	0.70	มาก
6.3 ประชาสัมพันธ์ให้ครู บุคลากร และนักศึกษามีความตระหนักในผลกระทบของภาวะโลกร้อนอย่างสม่ำเสมอ	3.73	0.77	มาก
6.4 ปลูกจิตสำนึกให้นักศึกษา เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยการนำสิ่งของที่ใช้แล้วมาดัดแปลงเพื่อนำกับมาใช้ใหม่ เช่น กระดาษหน้าเดียว	3.79	0.74	มาก
6.5 ส่งเสริมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จำกัดอย่างให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	3.85	0.70	มาก
ค่าเฉลี่ยรายด้าน	3.77	0.77	มาก
ค่าเฉลี่ยรายด้านโดยรวม	**3.92**	**0.44**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$=3.92, S.D.=0.44)

ซึ่งการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาด้านเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$=4.06, S.D.=0.54) กิจกรรมที่นักศึกษามีความคิดเห็นว่าดำเนินการมากที่สุด คือการ ส่งเสริม อัตลักษณ์วิทยาลัยคุณธรรม แก่นักศึกษา “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจ” ($\bar{x}$=4.09, S.D.=0.65) และกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ามีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาด้านกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ($\bar{x}$=3.77, S.D.=0.77) โดยกิจกรรมที่มีการดำเนินการน้อยที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกป่า ลดการใช้พลังงาน ($\bar{x}$=3.66, S.D.=0.77)

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา จากการสนทนากลุ่ม (Focused-group)

จากการสนทนากลุ่ม (Focused-group) ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และแนวทางต่อการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไปในแนวทางสอดคล้องกันทั้งจากอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ซึ่งแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1) การดำเนินงานด้านกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยรวมในปัจจุบัน

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาปัจจุบันถือว่าทำได้อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ และใช้งบประมาณ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจัดได้ครบตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยเฉพาะการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งนักศึกษาเข้าใจสามารถปฏิบัติได้ตามอัตลักษณ์วิทยาลัยคุณธรรม แต่ทุกโครงการยังไม่มีโครงการที่แปลกใหม่น่าสนใจ หรือเป็นกิจกรรมโครงการที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยทั่วไป ซึ่งนักศึกษาคิดเห็นว่าบางลักษณะกิจกรรมถูกจำกัด และมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้

ตัวอย่างความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง

“คือก็ดีมากค่ะอาจารย์ ทุกเดือนก็มีกิจกรรมให้เข้าร่วมตลอดเลยค่ะ ก็ถือว่าโอเคนะคะ แต่หนูก็

ว่าบางทีมันก็มีบางหัวข้อที่ซ้ำๆ กันบ้าง เช่นตอนนี้หนูอยู่ปี 2 บางหัวข้อกิจกรรมให้ความรู้เคยเข้าร่วมแล้วตอนปี 1 มันก็จะไม่ค่อยน่าสนใจค่ะ แต่ถ้าเป็นเรื่องอัตลักษณ์วิทยาลัย คุณธรรม ทุกคนจำได้หมดเลยค่ะ ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจ"

นักศึกษาคนที่ 1

"ผมว่าปัจจุบันเราก็ทำได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานนะครับ ทั้งระดับ 4 ปี 2 ปี ซึ่งก็เป็นที่น่าพอใจ แต่ก็คงต้องปรับในเรื่องของลักษณะกิจกรรมที่ต้องให้อยู่ในความน่าสนใจของนักศึกษา"

อาจารย์คนที่ 1

(2) แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และสอดคล้องกัน เช่น อาจารย์ควรให้คำปรึกษาในเรื่องของการจัดกิจกรรมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะส่วนของการวัดประเมินผล เช่น การเขียนวัตถุประสงค์ การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จ เป็นต้น และอยากให้อาจารย์ และบุคลากรเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษามากๆ เนื่องจากจะส่งผลให้เห็นว่ากิจกรรมมีความสำคัญจริงๆ ปัจจุบันจะเห็นเฉพาะอาจารย์กิจการนักศึกษาที่มาเข้าร่วมกิจกรรมตลอด อาจารย์บุคลากรท่านอื่นๆ น้อยมากรวมถึงควรจัดให้การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดทำเป็นทรานส์สคริปกิจกรรมนักศึกษา หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต้องมีผลกับสวัสดิการของนักศึกษา เช่น สิทธ์การเข้าอยู่หอพักของวิทยาลัย การขอทุนการศึกษา เป็นต้น และควรเพิ่มความน่าสนใจของกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา ให้นักศึกษาสนใจในการเข้าร่วม เช่น เรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดวิทยากรที่น่าสนใจมีชื่อเสียง เป็นต้น รวมถึงเน้นในเรื่องของการบันทึกการเข้าร่วมของกิจกรรมเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาสิทธิ์ประโยชน์ สวัสดิการต่างๆ เช่น การเข้าอยู่ในหอพักของวิทยาลัย การขอทุนการศึกษา เป็นต้น

ตัวอย่างความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง

"คือผมมองว่าต้องทำให้เห็นว่ามันสำคัญกับเขาอย่างไรครับ เช่น จำนวนการเข้าร่วมจะมีผลกับการขออยู่ในหอพัก การขอทุน อีกอย่างอาจารย์และบุคลากรควรเข้า

ร่วมเช่นกัน เพราะทำให้เห็นว่ากิจกรรมนั้นสำคัญ"

นักศึกษาคนที่ 1

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา ดังนี้

กิจกรรมพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัย ควรเป็นไปในการส่งเสริมนักศึกษาให้คลอบคลุมตามความต้องการ และความสนใจของนักศึกษา โดยเน้นการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ รวมถึงความสอดคล้องกับนโยบาย ปรัชญา วัตถุประสงค์ของวิทยาลัย ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับบริบท และสถานการณ์ด้านต่างๆ ของวิทยาลัยด้วย การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากิจกรรม ดังนี้

1. ควรมีการเสริมความรู้ความเข้าใจแก่นักศึกษา เกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ และฝึกประสบการณ์ การเขียนโครงการ การวัดและประเมินผล การดำเนินการตามวงจร PDCA รวมถึงการจัดให้มีอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมโครงการ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับนักศึกษา ในการจัดกิจกรรมโครงการ

2. ควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรม ที่หลากหลายดึงดูดความสนใจให้กับนักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการ โดยเฉพาะกิจกรรมที่นักศึกษายังมีความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เช่น กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3. การกำหนดให้การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา มีความสำคัญเพิ่มขึ้น เช่น การกำหนดนโยบายการจัดทำทรานส์สคริปกิจกรรมนักศึกษา การบันทึกข้อมูลเพื่อการกำหนดสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการนักศึกษาที่เกี่ยวข้อง เช่น สิทธิการขอทุนการศึกษา การขอเข้าอยู่ในหอพักของวิทยาลัย เป็นต้น

4. การกำหนดนโยบาย การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมของอาจารย์ และบุคลากร เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่าง อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายในองค์กร

วิจารณ์

การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนา

นักศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา พบว่า มีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาด้านเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม มากที่สุด แต่ยังมีนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมน้อย ซึ่ง กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ามีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในภาพรวมโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของอมรเทพ สีนวนสูง (2559) ศึกษาความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ซึ่งพบว่านักศึกษามีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาโยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ได้รับการส่งเสริมจากสถาบันศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาด้านเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม สูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยาลัยได้มุ่งเน้น และมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นบุคลากรสาธารณสุขที่มีคุณธรรม จริยธรรมมีการกำหนดปรัชญา นโยบาย วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นการจัดกิจกรรมโครงการส่วนใหญ่ของวิทยาลัยจึงเป็นการมุ่งเน้น ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สอดแทรกในทุกกิจกรรมโครงการทั้งจากกลุ่มกิจการนักศึกษา และกลุ่มงานหลักสูตร นอกจากนี้วิทยาลัยยังได้กำหนดอัตลักษณ์วิทยาลัยคุณธรรม “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีน้ำใจ” มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์วิทยาลัยคุณธรรม ซึ่งเป็นนโยบายที่ได้รับการส่งเสริมของวิทยาลัย จัดเป็นการส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพก่อนการสำเร็จการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ พรนิภา จันทร์น้อย, วีระศักดิ์ ชมภูคำ, ประวัติ พื้นผาสุก และเรืองวิทย์ นนทภา (2559) พบว่าสถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ นักศึกษามีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ และความมีระเบียบวินัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณในวิชาชีพก่อนสำเร็จการศึกษา และจากการศึกษาของอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง (2556) ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่พบว่า ความคิด

เห็นของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมโดยรวม และแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะเรื่องของการกำหนดคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัย มาเป็นแนวทางในการร่างหลักสูตรการจัดกิจกรรมนักศึกษา และการนำไปใช้ต้องปรับให้สอดคล้องกับปรัชญา นโยบาย วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย

สำหรับสภาพปัจจุบันของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาด้านกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งมีการจัดกิจกรรมน้อยที่สุด คือ ส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกป่า ลดการใช้พลังงาน เป็นต้น อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ยังไม่ได้มีการกำหนดชัดเจนในระดับนโยบาย และพันธกิจหลักของวิทยาลัย การจัดกิจกรรมในด้านนี้จึงน้อยกว่าด้านอื่นๆ ส่งผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษาในภาพรวม อีกทั้งสภาพการจัดกิจกรรมในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง จึงถูกจำกัดในเรื่องของการทำกิจกรรมนอกสถานที่ซึ่งเป็นพื้นที่หลักส่วนใหญ่ของกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงกิจกรรมส่วนใหญ่ก็เกิดข้อจำกัดจากการเกิดเหตุความไม่สงบในพื้นที่ สอดคล้องกับผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่มซึ่งพบว่านักศึกษาสะท้อนข้อมูล “บางทีก็อยากออกไปทำกิจกรรมข้างนอกวิทยาลัยบ้างคับ อยากมีกิจกรรมที่แปลกใหม่ แต่ก็เข้าใจนะคับ มันมีเรื่องของสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยอยู่ด้วย แต่ก็อยากมีอะไรใหม่ๆ เหมือนกันครับ” สอดคล้องกับทฤษฎี อี อาร์ จี (ERG) ของแอลเดอร์เฟอร์ ซึ่งมีความเชื่อเบื้องต้นที่ว่าเมื่อความต้องการขั้นต้นได้รับการตอบสนอง บุคคลจะเคลื่อนสู่ความต้องการในขั้นสูงต่อไป อย่างไรก็ตาม แอลเดอร์เฟอร์เห็นว่า เมื่อบุคคลเกิดความขัดแย้งจะไม่สามารถทำพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการในขั้นที่ต่ำกว่าได้เช่นกัน และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ แอลเดอร์เฟอร์เชื่อว่า แรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอาจเกิดจากความต้องการรวมหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน (Porter, Bigley and Steers, 2003: 9)

2. แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา จากผลการศึกษาพบว่ายังมีนักศึกษา เข้าร่วมกิจกรรม

น้อย และผลจากการสนทนากลุ่ม เสนอแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ให้มีการมีส่วนร่วมของบุคลากร รวมถึงนักศึกษาทุกชั้นปีที่เพิ่มขึ้น และส่งเสริมให้ความรู้เรื่องของการจัดกิจกรรมการส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมที่น่าสนใจสร้างสรรค์ รวมถึงควรกำหนดเป็นนโยบาย แนวปฏิบัติของวิทยาลัย โดยให้การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีผลกับสวัสดิการของนักศึกษาด้านต่างๆ รวมถึงเน้นเรื่องของการบันทึกการเข้าร่วมของกิจกรรมจากการศึกษาพบว่าอาจารย์ควรให้คำปรึกษาในเรื่องของการจัดกิจกรรมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะส่วนของการวัดประเมินผล และส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของอาจารย์ และบุคลากร เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา เนื่องจากปัจจุบันจะพบเฉพาะอาจารย์กิจการนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงควรจัดให้การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดทำเป็นทรานส์สคริปกิจกรรมนักศึกษา หรือการเข้าร่วมกิจกรรมต้องมีผลกับสวัสดิการของนักศึกษา เช่น สิทธ์การเข้าอยู่หอพักของวิทยาลัย การขอทุนการศึกษา เป็นต้น และควรเพิ่มความน่าสนใจของกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา ให้นักศึกษาสนใจในการเข้าร่วม เช่น เรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดวิทยากรที่น่าสนใจ มีชื่อเสียง เป็นต้น รวมถึงเน้นในเรื่องของการบันทึกการเข้าร่วมของกิจกรรมเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาสิทธิ์ประโยชน์ สวัสดิการต่างๆ เช่น การเข้าอยู่ในหอพักของวิทยาลัย การขอทุนการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวทางการจัดกิจกรรมนักศึกษาต้องส่งเสริมในเรื่องของความรู้ความเข้าใจเรื่องของระบบการจัดโครงการ และการบริหารจัดการโครงการ สอดคล้องกับการศึกษาของอนุศักดิ์ ตั้งปณิธานวัฒน์ และคณะ (2550) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้นำกิจกรรมนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี พบว่ากิจกรรมนักศึกษาก็ยังไม่สามารถพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เนื่องจาก การจัดกิจกรรมนักศึกษายังประสบปัญหาและ

อุปสรรคบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการ จัดการโครงการ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านกิจรรมนักศึกษาของผู้นำนักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรมนักศึกษา ตลอดจนยังขาดการติดตาม วัดผลประเมินผลโครงการที่ชัดเจน

นอกจากนี้ยังพบว่า วิทยาลัยควรส่งเสริมให้นักศึกษาตลอดจนอาจารย์ และบุคลากรเห็นความสำคัญ และเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา ให้มากขึ้น อาจเป็นรูปแบบของกิจกรรมที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกคนในองค์กร ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากร สอดคล้องกับการศึกษาของอับดุลเลาะ เจ๊ะหลง (2556) ทำการศึกษา แนวทางการจัดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งพบว่า ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพร่วมกันกับกลุ่มนักศึกษา อาจารย์ บุคลากร และผู้บริหารเพื่อสร้างความผูกพันระหว่างกัน และแนวทางการพัฒนากิจกรรมนักศึกษาอีกประการคือการส่งเสริมให้มีการกำหนดเป็นนโยบาย แนวปฏิบัติ เป็นมาตรฐานของวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีความตระหนักในหารเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของฉลอง ชาตรูประชีวิน (2552) ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อ สร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ พบว่าการจัดทำนโยบาย ถือว่ามีความสำคัญมาก และต้องนำเข้าสู่การปฏิบัติ ดังจะเห็นได้จากข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาที่พบมีการเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ให้มีการมีส่วนร่วมของบุคลากร และนักศึกษาทุกชั้นปีที่เพิ่มขึ้น รวมถึงควรกำหนดเป็นนโยบายแนวปฏิบัติของวิทยาลัย โดยให้การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีผลกับสวัสดิการของนักศึกษาด้านต่างๆ กลุ่มกิจการนักศึกษา จึงควรนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหาร ให้กำหนดนโยบายแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และเน้นการมีส่วนร่วมของอาจารย์ บุคลากร และ

นักศึกษาทุกระดับ เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษารวมถึงเน้นเรื่องของการบันทึกการเข้าเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาให้กับผู้บริหาร เพื่อดำเนินการรูปแบบของการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

2. ผลการศึกษาพบว่าควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องของการจัดกิจกรรมการส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมที่น่าสนใจสร้างสรรค์ ดังนั้นกลุ่มกิจการนักศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการการจัดกิจกรรมโครงการ เช่น วิธีการกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ การสรุปวัดและประเมินผลโครงการ แก่อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมโครงการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงสาเหตุของการที่นักศึกษา ไม่เข้าร่วมกิจกรรม และศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมระหว่างกลุ่มนักศึกษา

2. ควรศึกษาวิจัยเน้นการพัฒนารูปแบบการจัดการเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านกิจรรมนักศึกษาของผู้นำนักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. ควรศึกษาวิจัยปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อกระบวนการการดำเนินกิจกรรมพัฒนานักศึกษาสำหรับเป็นข้อมูลในการดำเนินงานการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยการสนับสนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา รวมทั้งความช่วยเหลือจากบุคคลากร นักศึกษา และหน่วยงานหลายฝ่าย ทั้งในด้านเงินทุนการวิจัย คำแนะนำเกี่ยวกับวิชาการและการวิจัย การปฏิบัติการ การตรวจ

สอบแก้ไข ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กังสดาร แตงน้อย. (2555). ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *วารสารวิจัยและพัฒนา, 4*(2): 51-58.

ฉลอง ชาตรูประชีวิน. (2552). *การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างคุณธรรมที่พึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พรนิภา จันทร์น้อย, วีระศักดิ์ ชมภูคำ, ประวัติ พื้นผาสุก และเรืองวิทย์ นนทภา. (2559). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 10*(4): 261-273.

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา. (2560). *คู่มือนักศึกษา ยะลาฯ: วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา*.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษา (2550). *สรุปโครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษา ปีงบประมาณ 2549*. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษา.

ศูนย์ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กระทรวงสาธารณสุข. (2550). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม*. กรุงเทพ ฯ: ยุทธศาสตร์การพิมพ์.

อนุศักดิ์ ตั้งปณิธานวัฒน์ และคณะ. (2550). *ปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้นำกิจกรรมนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง. (2556). แนวทางการจัดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต

ปัตตานี.

อมรเทพ สีนวนสูง. (2559). ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9* (1): 1053-1065.

Porter, L.W., Bigley, G.A. and Steers, R.M. (2003). *Motivation and work behavior (7th ed.)*. Boston: McGraw-Hill/Irwin.

กลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Medicine MSU: The transformation of strategic plan to action plan

อุราภรณ์ ยาตรา[1]
Uraporn Yatra[1]

Received: 8 October 2018 ; Revised: 22 February 2019 ; Accepted: 13 May 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2557-2559 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และศึกษาความคิดเห็นผู้บริหาร จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบศึกษาเอกสาร และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารมีความคิดเห็น ดังนี้ 1.1) มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง 1.2) มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) อยู่ในระดับปานกลาง 1.3) มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง 1.4) การนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (แผนปฏิบัติงาน Action Plan) อยู่ในระดับปานกลาง และ 1.5) การควบคุมเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการศึกษากลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ โดยการนำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ซึ่งเป็นแผนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม มากำกับติดตามงานเพื่อให้บรรลุ

---

[1] นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[1] Plan and Policy Analyst, Professional Level, Faculty of Medicine, Mahasarakham University

ผลตามแผนกลยุทธ์นั้นบรรลุความสำเร็จขึ้นทุกปี อนึ่งงบประมาณที่ใช้จ่ายในโครงการ/กิจกรรมของแต่ละปี ส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเบี้ยเลี้ยงที่พักและพาหนะ และวัสดุอื่นๆ ตามลำดับ และมีงบประมาณคงเหลือจากการดำเนินงานลดลงทุกปีตามลำดับ อีกทั้งการนำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) มาใช้กำกับการดำเนินงานทำให้บุคลากรเข้าใจและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์มากขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง รวมทั้งการควบคุมเชิงกลยุทธ์มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และ 3) ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของคณะแพทยศาสตร์ พบว่า การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการให้บริการด้านสุขภาพ การทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรม และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ นับว่าประสบความสำเร็จจากการจัดทำแผนกลยุทธ์โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนทำให้การดำเนินงานของคณะแพทยศาสตร์มีความก้าวหน้า และเป็นที่ยอมรับจากสังคมและชุมชนมากขึ้น

คำสำคัญ: กลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

Abstract

The objective of this study was to investigate, the transformation of strategic plan to action plan of the faculty of Medicine, Mahasarakham University, during the year 2014-2016. The subjects were 32 executives. Tools used for data collection were the study format documents, and the inquiry test. The statistics used were Percentile, Mean, Standard Deviation and Content Analysis. Results showed that,

In addition, it was found that working performances according to the action plan, continuatively become effective, accomplished, and increased each year. Budgets of the plans were most spent on foods and drinks, the daily allowance, transportation , and other materials respectively. The excess budget from each project / activity each year was decreasing. Transformation of strategic plans to implementation (action plan), enabled all personnel more understanding and

recognizing the importance of works which can be accomplished and controlled in the real action. The strategic plans, including teaching and learning management, the research, the academy support, health service, local art and cultural support and the general administrative management, were highly successful transformed. The achievement of the plan transformation was a result of cooperation of personnel to set up and transform the strategic plan to the action plans. This made the working performance of the medicine faculty more advance and progressively accepted by the social and the community.

Keywords: Transformation, Strategic Plan, Action Plan

บทนำ

พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการหลักเกณฑ์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดไว้ว่า “ในการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ตามมาตรา 13 ให้จัดทำแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี โดยนำนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภามาพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแผนพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (แผนกลยุทธ์มหาวิทยา ลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2550-2559. 2550: 2-3) นับแต่ พ.ศ. 2546 ที่คณะแพทยศาสตร์ได้รับการก่อตั้งได้จัดทำแผนกลยุทธ์ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมาตลอดระยะเวลา โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกภาคส่วน แต่ปัญหาที่สำคัญคือการที่บุคลากรส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ยังไม่สามารถเชื่อมโยงระหว่างบทบาทหน้าที่ของตนเองและยุทธศาสตร์ขององค์กร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ยุทธศาสตร์ของหน่วยงานไม่ได้มีการสื่อสารและถ่ายทอดลงไปสู่ทุกระดับ ประกอบกับระบบในการวัดผลและประเมินผลการดำเนินงานของบุคลากรยังเป็นระบบเดิมที่ขาดความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์

และไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ผลผลิตและผลลัพธ์ ทำให้บุคลากรขาดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ให้บรรลุ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการนำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) เป็นตัวกำกับ ซึ่งประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมที่แยกหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง เป็นเรื่องที่น่าศึกษาถึงผลกระทบในด้านต่างๆ เพื่อนำข้อสนเทศที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการวางแผน แก้ไขปัญหาการจัดทำแผนกลยุทธ์ และนำผลที่ได้ไปเสนอแนะในการปรับปรุงของคณะต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยกลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และจากความมุ่งหมายของการวิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

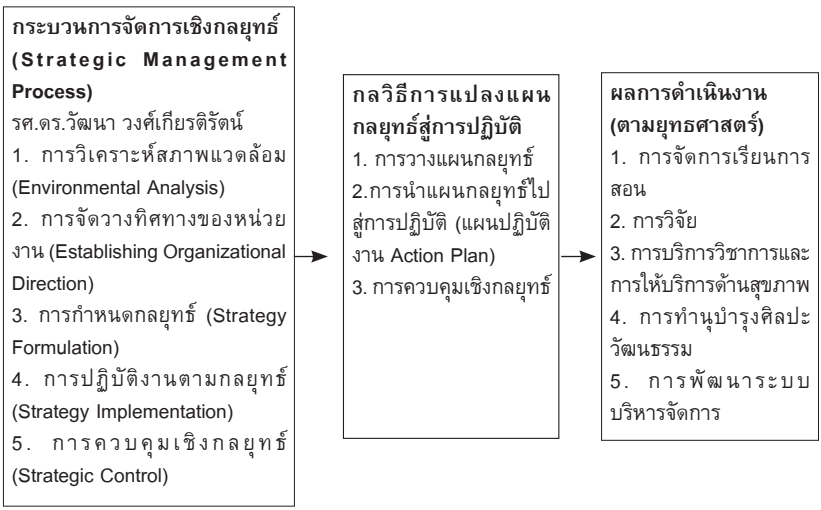

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารต่อกลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษากลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ พ.ศ. 2557-2559

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร จำนวน 32 คน โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบศึกษาเอกสาร ซึ่งเป็นแบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและหลักฐานที่มีการบันทึกไว้ตามสภาพปกติ

2.2. แบบสอบถาม (Questionnaire)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ ได้แก่ แบบศึกษาเอกสาร และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ลดทอนข้อมูล สกัดสาระ และจำแนกข้อมูลที่วิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล โดยยึดกรอบแนวคิดในการศึกษาเอกสารเป็นหลักสามารถแบ่งได้ดังนี้

1. รายงานผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติราชการประจำปี ระหว่างปี 2557-2559

2. รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ระหว่างปี 2557-2559

3. รายงานประจำปี 2557-2559 ของ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4. เอกสารและรูปภาพที่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานของคณะแพทยศาสตร์

5. แบบสอบถาม ยึดกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6. การสังเคราะห์ข้อมูลและศึกษาเอกสารแต่ละเรื่องอย่างละเอียดโดยวิธี Content Analysis เพื่อทำความเข้าใจและนำความรู้มาวิเคราะห์ สรุปเป็นประเด็นแล้วตรวจสอบประเด็นข้อสรุป

สรุปผลการวิจัย

การศึกษากลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นการศึกษาการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ เพื่อให้บุคลากรสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของคณะที่วางไว้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 68.75) อายุ 40-45 ปี (ร้อยละ 53.13) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 53.13) ระดับการศึกษา ปริญญาตรี (ร้อยละ 65.63) ประเภทบุคลากร พนักงานปฏิบัติการ (ร้อยละ 62.50) ประสบการณ์ในการทำงาน 10-15 ปี (ร้อยละ 46.88) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001-35,000 บาท (ร้อยละ 40.63) และประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมการจัดทำแผนกลยุทธ์และนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติของคณะ มากกว่า 9 ปี (ร้อยละ 43.75)

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ต่อกลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดังนี้

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของผู้บริหาร

ความคิดเห็นของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนกลยุทธ์	3.23	0.96	ปานกลาง
2. ความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan)	3.44	0.97	ปานกลาง
3. การวางแผนกลยุทธ์	3.27	0.96	ปานกลาง
4. การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (แผนปฏิบัติงาน Action Plan)	3.42	0.87	ปานกลาง
5. การควบคุมเชิงกลยุทธ์	3.40	0.92	ปานกลาง

ผลการศึกษากลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ โดยการนำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ซึ่งเป็นแผนการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม มากำกับติดตามงานเพื่อให้บรรลุผลตามแผนกลยุทธ์นั้น บรรลุความสำเร็จขึ้นทุกปี งบประมาณที่ใช้จ่ายในโครงการ/กิจกรรมของแต่ละปี ส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารและเครื่องดื่ม (ร้อยละ 21.06) ค่าเบี้ยเลี้ยงที่พักและพาหนะ (ร้อยละ 15.18) และวัสดุอื่นๆ (ร้อยละ 12.69) ตามลำดับ และมีงบประมาณคงเหลือจากการดำเนินงานลดลงทุกปีตามลำดับ อีกทั้งการนำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) มาใช้กำกับการดำเนินงานทำให้บุคลากรเข้าใจและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์มากขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง รวมทั้งการควบคุมเชิงกลยุทธ์มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

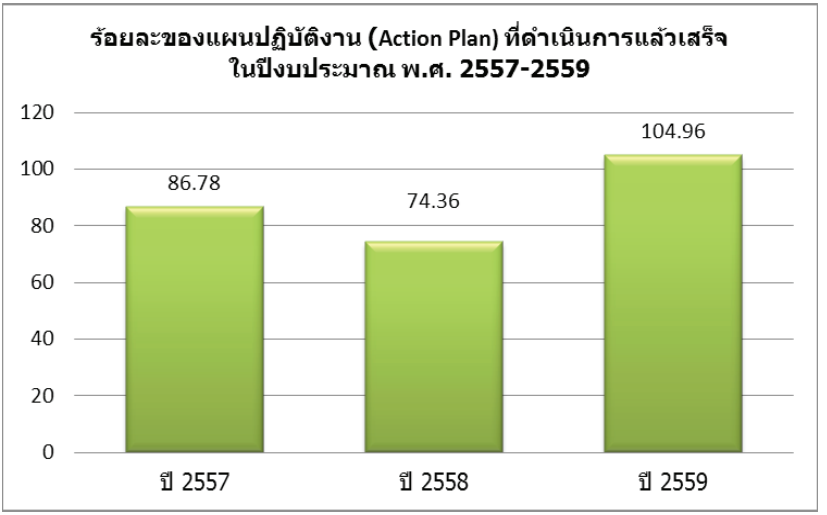

ภาพประกอบ 1 ร้อยละของแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ที่ดำเนินการแล้วเสร็จในแต่ละปีงบประมาณ พ.ศ. 2557-2559

ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของคณะแพทยศาสตร์ พบว่า ร้อยละการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมเป็นไปตามแผนเพิ่มขึ้นจากการนำกลวิธีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ซึ่งประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมที่แยกหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยมีการติดตามและรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง นับว่าการดำเนินงานประสบความสำเร็จจากการจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนทำให้การดำเนินงานของคณะแพทยศาสตร์มีความก้าวหน้า และเป็นที่ยอมรับจากสังคมและชุมชนมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

กลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2557-2559 โดยการนำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ถือว่าเป็นเครื่องมือกำกับการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ที่ทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างมากสำหรับคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สรุปผลดังนี้

1) ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ได้แก่ 1.1) ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนกลยุทธ์อยู่ในระดับปานกลาง 1.2) ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) อยู่ในระดับปานกลาง 1.3) การวางแผนกลยุทธ์อยู่ในระดับปานกลาง 1.4) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (แผนปฏิบัติงาน Action Plan) อยู่ในระดับปานกลาง และ 1.5) การควบคุมเชิงกลยุทธ์ อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นคณะควรให้ความสำคัญในการให้ความรู้ ความเข้าใจ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนกลยุทธ์กับผู้บริหารทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

2) ผลการศึกษากลวิธีการแปลงแผนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2557-2559 โดยการนำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ซึ่งเป็นการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม มากำกับติดตามงานเพื่อให้บรรลุผลตามแผนกลยุทธ์นั้นบรรลุความสำเร็จขึ้นทุกปีได้ประยุกต์จากแนวคิดของ รศ.ดร.วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mansar และ Rejiers

(2005: 457-471) ซึ่งได้ศึกษาการออกแบบกระบวนการบริหารจัดการแบบใหม่ด้วยการบริหารจัดการที่เป็นเลิศและการประเมินคุณภาพการออกแบบการแก้ไขปัญหาที่สัมฤทธิ์ผล ดังนั้น คณะควรให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณที่ใช้จ่ายในโครงการ/กิจกรรมของแต่ละปี โดยเฉพาะค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเบี้ยเลี้ยงที่พักและพาหนะ และวัสดุอื่นๆ ตามแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

3) ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของคณะแพทยศาสตร์ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการให้บริการด้านสุขภาพ การทำนุบำรุงศิลปะวัฒนธรรม และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ นับว่าประสบความสำเร็จจากการจัดทำแผนกลยุทธ์โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนทำให้การดำเนินงานของคณะแพทยศาสตร์มีความก้าวหน้า และเป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการรับนิสิตของแต่ละหลักสูตรเป็นไปตามแผน มีจำนวนนิสิตคงอยู่เพิ่มขึ้น อัตราการสูญเสียน้อยลง ทุนวิจัยภายนอกสูงมากขึ้น การให้บริการด้านสุขภาพมีสถิติผู้มารับบริการและอัตราครองเตียงเพิ่มสูงขึ้นทุกปี รวมทั้งจำนวนอัตรากำลัง งบประมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดทำแผนกลยุทธ์ที่มีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการนำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) มาเป็นตัวช่วยกำกับและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น คณะควรให้ความสำคัญในการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ความรู้บุคลากรในเรื่องการผลักดันเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ของคณะเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของคณะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- คณะแพทยศาสตร์ควรให้ความสำคัญในการให้ความรู้ ความเข้าใจ การมีส่วนร่วม การเห็นความสำคัญในการจัดทำแผนกลยุทธ์ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) การวางแผนกลยุทธ์ การนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (แผนปฏิบัติงาน Action Plan) และการควบคุม

เชิงกลยุทธ์กับผู้บริหารทุกระดับอย่างต่อเนื่อง

- คณะแพทยศาสตร์ควรให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณที่ใช้จ่ายในโครงการ/กิจกรรมของแต่ละปี โดยเฉพาะค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเบี้ยเลี้ยงที่พักและพาหนะ และวัสดุอื่นๆ ตามแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

- คณะแพทยศาสตร์ควรให้ความสำคัญในการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ความรู้บุคลากรในเรื่องการผลักดันเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ของคณะ รวมทั้งการพัฒนางานประจำและคิดริเริ่มงานสร้างสรรค์ใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของคณะต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ควรมีการวิจัยต่อเนื่องโดยการวิจัยแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการเงิน ด้านพัสดุ และด้านบุคลากร

- ควรมีการวิจัยปัจจัยอันนำไปสู่การพัฒนากระบวนการบริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ทองกระจาย รองคณบดีฝ่ายบริหารขณะนั้น ผู้บริหาร หัวหน้างาน บุคลากรของคณะแพทยศาสตร์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ รวมทั้งขอขอบพระคุณคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ให้การสนับสนุนงบประมาณเงินรายได้ในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กองแผนงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2550). *แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (พ.ศ. 2550-2559)*: 2-3

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2551). *หลักการและแนวทางปฏิบัติในการวางแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน สถาบันพัฒนานโยบายและการจัดการ คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. บริษัท มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 2: 26-27

Mansar, Selma Liman and Hajo A. Rejiers. (2005). Best Practices in Business Process Redesign: Validation of a Redesign Framework. *Computers in Industry*, (56): 457-471 ; June.

วารสารสาระคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ บทความ หรือบทความวิจัย
(Instructions for the Authors)

วารสารสาระคาม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการและเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านวิจัยสถาบัน โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 2 ประเภท คือ บทความทั่วไป และบทความวิจัย กำหนดออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม)

บทความและบทความวิจัยที่จะนำมาตีพิมพ์ในวารสารสาระคามนี้จะต้องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ (Peer review) ก่อน ซึ่งจะมีผู้พิจารณา 2 คน (Double Blind) หรือ ผู้พิจารณา 3 คน (Triple Blind) เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์จะต้องมีสาระ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาลงวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

การเตรียมต้นฉบับสำหรับบทความและบทความวิจัย

1. ภาษา เป็นภาษาไทยหรืออังกฤษก็ได้ ถ้าเป็นภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์หรือการเขียนทับศัพท์ให้ยึดหลักของราชบัณฑิตยสถาน พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปนไทย ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะซึ่งต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดี่ยวบนกระดาษสั้น ขนาด เอ 4 (216 x 279 มม.) ควรเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมืออย่างน้อย 40 มม. (1.5 นิ้ว) ด้านล่างและขวามืออย่างน้อย 25 มม. (1 นิ้ว) พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word ด้วยรูปแบบอักษร Browallia New

3. จำนวนหน้า บทความและบทความวิจัย ไม่ควรเกิน 12 หน้า

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. บทความวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง (title) ควรสั้น กะทัดรัด และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัยไม่ใช้คำย่อ ความยาวไม่ควร เกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

1.2 ชื่อผู้นิพนธ์และที่อยู่ ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และระบุตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบัน ที่อยู่ และ E-mail ของผู้นิพนธ์ เพื่อใช้ติดต่อเกี่ยวกับต้นฉบับและบทความที่ตีพิมพ์แล้ว

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษาผลงานและการวิจารณ์ อย่างต่อเนื่องกัน ไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 15 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ และให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

1.5 บทนำ (introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าว ๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการวิจัยนั้นด้วย

1.6 วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการศึกษา ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่นำมาศึกษา จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการศึกษา (results) แจ้งผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมากตัวแปรมาก ควรใช้ตาราง แผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ ควรแปรความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8. วิจารณ์และสรุปผล (discussion and conclusion) ชี้แจงว่าผลการศึกษาตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ หรือทิ้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9. ตาราง รูป รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมาย ได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพ หรือแผนภูมิ คำอธิบายอยู่ด้านล่าง

1.10. กิตติกรรมประกาศ ระบุสั้นๆ ว่าได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยและความช่วยเหลือจากองค์กรใดหรือใครบ้าง

1.11. เอกสารอ้างอิง (references) สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิงทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป คือ เอกสารอ้างอิงต้องเป็นที่ถูกตีพิมพ์และได้รับการยอมรับทางวิชาการ ไม่ควรเป็นบทคัดย่อ และไม่ใช่การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล

2. บทความทั่วไป

2.1 ชื่อเรื่อง
2.2 ผู้แต่ง
2.3 บทคัดย่อ
2.4 คำสำคัญ
2.5 บทนำ
2.6 เนื้อหา
2.7 บทสรุป
2.8 เอกสารอ้างอิง

3. บทวิจารณ์หนังสือ

3.1 ข้อมูลทางบรรณานุกรม
3.2 ชื่อผู้วิจารณ์
3.3 บทวิจารณ์

เอกสารอ้างอิง

ใช้รูปแบบการอ้างอิง (APA Style)
การเขียนเอกสารอ้างอิง

ก. กรณีที่เป็นรายงานวิจัย มีรูปแบบและการเรียงลำดับดังนี้: ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนทั้ง 6 คนแรก แล้วตามด้วยคำว่า " และคณะ" หรือ "*et al*"

ตัวอย่าง

อมรรัตน์ จงสวัสตั้งสกุล, ลัดดา เหมาะสุวรรณ. (2002). Evidenced based maillard reeaction: focusing on parenteral nutrition. *วารสารโภชนบำบัด, 13*(1): 3-11

Vega KJ, Pina I, Krevaky B. (1996). Heart transplantation is associated is with an increase risk for pancreatobiliary diseases. *Ann Intern Med, 124*(11): 980-3

ข. กรณีที่เป็นหนังสือ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ เหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ ก.) ยกเว้น ใช้ ชื่อหนังสือ เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ แทน ชื่อย่อวารสาร

ตัวอย่าง

วิญญู มิตรานันท์. (2538). *พยาธิกายวิภาค*. กรุงเทพฯ: โอเอสพรินติ้งเฮาส์. 629-78.

Ringsven M.K., Bond D. (1996). *Gerontology and leadership skills for nureses*. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers. 100-25.

ค. กรณีที่เป็นรายงานการประชุมและสัมมนา มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด: สถานที่จัด: สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ณัฐนันท์ สินชัยพานิช, วราภรณ์ จรรยาประเสริฐ, ยุพิน รุ่งเวชวุฒิวิทยา, มนต์ชุลี นิติพน, สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร. (2542). เภสัชกรพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเอง. *รายงานการประชุมวิชาการเภสัชกรรม ประจำปี 2542 ของเภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย ; 24-26 มีนาคม 2542*. กรุงเทพมหานคร: เภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย. 89-105.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). *Proceeding of 10^{yh} International Congress of EMG and/Clinical Neurophysilogy* ; 15-16 Oct 1995 ; Kyoto Japan. Amsterdam: Eelsevier. 80-90.

ง. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ มีรูปแบบการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อวิทยานิพนธ์. สถาบันที่พิมพ์: ชื่อสถาบันการศึกษา

ตัวอย่าง

อัมพร ณรงค์สันติ. (2541). *การใช้ยาเจนต้ามัยซินวันละครั้งเปรียบเทียบกับวันละสองครั้งในทารกแรกเกิดไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเภสัชศาสตร์มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kaplan S.J. (1995). *Post-hospital home health care: the elderly,s access and uutilization*. [dissertayion]. St. Louis (MO): Washington Univ.

จ. กรณีที่เป็นบทความในหนังสือพิมพ์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับเหมือนเอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานวิจัย (ในข้อ 11.1.1. ก)

ตัวอย่าง

Lee, G. (1996). Hospitalzation tied to ozone pollution: study estimtes 50,000 admissionsannually. *The Washington Post* Jun 21.5.

ฉ. กรณีที่เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีรูปแบบและการเรียงลำดับ คือ ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์ ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร (ปี เดือน วันที่อ้างอิงถึง) เล่มที่ (ฉบับที่): ได้มาจาก ชื่อ website

ตัวอย่าง

Morse, S.S. (1995). *Factors in the emergence of infactious disease*. Emerg Infect Dis [cited 1996 Jun 5] ; 1(1): Available from: URL// www. Cdc.gov/ncidod/Eid.htm.

รูปแบบการเขียนบทความ

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย …… (Browallia New 18 pt. หนา) .....
ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ …. (Browallia New 18 pt. หนา) .....

ชื่อผู้นิพนธ์ ภาษาไทย …….....……1, ……2, ……3
ชื่อผู้นิพนธ์ ภาษาอังกฤษ ……1, ……2, ……3
(Browallia New 16 pt. ปกติ)

บทคัดย่อ (Browallia New 16 pt. หนา)

เนื้อเรื่อง (Browallia New 14 pt. ปกติ).....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: (หัวข้อ Browallia New ขนาด 14 Pt. หนา)
เนื้อเรื่อง (Browallia New ขนาด 14 pt. ปกติ)

Abstract: (Browallia New 16 pt. หนา)

เนื้อเรื่อง (Browallia New 14 pt. ปกติ) .....
.....
.....
.....

Keywords: (หัวข้อ Browallia New ขนาด 14 Pt. หนา)
เนื้อเรื่อง (Browallia New ขนาด 14 pt. ปกติ)

1 รายละเอียดของผู้นิพนธ์ภาษาไทย .. (เนื้อหา Browallia New ขนาด 12 Pt. ปกติ).... หน่วยงานที่สังกัด...เบอร์โทรศัพท์.... Email…

1 รายละเอียดของผู้นิพนธ์ภาษาอังกฤษ .. (เนื้อหา Browallia New ขนาด 12 Pt. ปกติ).... หน่วยงานที่สังกัด...เบอร์โทรศัพท์.... Email…

บทนำ (Introduction) (Browallia New 16 pt. หนา)

เนื้อเรื่อง (Browallia New 14 pt. ปกติ) .....

.....

.....

.....

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา (Materials and Methods): (Browallia New 16 pt. หนา)

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในงานวิจัย

วิธีวิจัย และการวางแผนการทดลองทางสถิติ

การเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล

เนื้อเรื่อง (เนื้อเรื่อง Browallia New 14 pt. ปกติ) .....

.....

.....

.....

ผลการศึกษา (Results): (Browallia New 16 pt. หนา)

เนื้อเรื่อง (เนื้อเรื่อง Browallia New 14 pt. ปกติ) .....

.....

.....

.....

วิจารณ์และสรุปผล (Discussion and Conclusion) (Browallia New 16 pt. หนา)

เนื้อเรื่อง (เนื้อเรื่อง Browallia New 14 pt. ปกติ) .....
.....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง (References) (Browallia New 16 pt. หนา)

เนื้อเรื่อง (Browallia New 14 pt. ปกติ) .....
.....
.....
.....